

Ka Sur Ka Jingieit

Souvenir

Ka jingrakhe ia
ka jingdap 25
snem jong ka
“Sur Ka Jingieit”
magazine
(1977–2002)

LABAN PRESBYTERIAN CHURCH

SOUVENIR

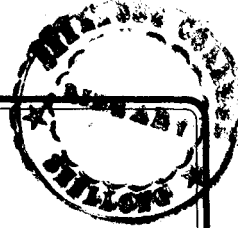
'KA SUR KA JINGIEIT'

25

Silver Jubilee

1977 - 2002

KI SKER (CONTENTS)

01.	EDITORIAL	(i)
02.	MESSAGES	(ii-vii)
03.	KI DUR	
04.	KA HISTORI LYNGKOT "KA SUR KA JINGIEIT"	01
05.	KI KYRTENG KI EDITOR & KI DKHOT KA EDITORIAL BOARD	04
06.	U KHULOM WINGSUNG	05
07.	KI JINGTHOH KIBA LA WALLAM IA KI JINGKYLLA	09
08.	IM KUM KI KHRISTAN HA KANE KA PYRTHEI KABA MYNTA	12
09.	KI POR KHYNNAH-SAMLA JONG NGA HA KA BALANG LABAN	17
10.	KATTA NGI LA IAI	22
11.	KA JINGKYRMEN BA KYNJA KHRISTAN	25
12.	KATTO KATNE SHAPHANG KA JINGIM KA LYDIA	33
13.	KIEI KIEI KIBA U JISU U BITAR	35
14.	LA THER U BOM	38
15.	NA KI THUP BARIM JONG "KA SUR KA JINGIEIT"	45
16.	PROGRAMME	76

NA KA MIEJ U EDITOR

— D. S. Mawlong

Arphewsan tylli ki snem ki la tyllun ha kaba 'Ka Sur Ka Jingieit' ka la ai ia ka jingshakri ka jong ka bad lyngba baroh kine ki 25 snem ngi ainguh ia ka jingdon ryngkat ka kti U Blei ha ki bynta baroh. Kane hi ka la pynlah ia **'Ka Sur ka Jingieit'** ban ai ia ka jingshakri barit jongka ia ka ban iatei bad ai mynsiem ia ki khun ka Balang ban nangroi bad kham san ha ka jinglong mynsiem bad ha ka jingmane ia U Blei Uba im. Da shisha, ka Sur ka Jingieit, da ka jingisynei U Blei, ka la nang khraw ha ka jingshakri jongka bad ngi da angnud ba kan nangiaid shaphrang kum ka Atiar jong ka Balang ban wanrah ka jingmyntoi ha ka jinglong Khristan bashisha jong uno uno uba mon ban pule bad iohsngew ia kata 'ka Sur ka Jingieit.'

Ha ka **Silver Jubilee** kane ka Magazine; ka Balang ka la sngewdei ban pynmih ia kane ka **'Souvenir'**. Ka Editorial Board ka la pyrshang ban kynthup hangne ia ki jingthoh bakordor kiba ngi la ioh pdiang bad ha kajuh ka por, ngi la pyrshang ruh ban lum thup ia ki katto katne na ki jingthoh ba la sot na ki issue kiba rim 'Ka Sur ka Jingieit' da kaba khmih lynti ba kin long ka jingmyntoi ia ki nongpule.

Ka don ka jingong ba lada ka pyrthei baroh kawei ka dei ban iohsngew ia ka kyrteng U Jisu Khrist, ka Balang hi ka dei ban long kaba ialap. Kawei na ki bynta ba kongsan ba ka Balang ka lah ban leh ia kane ka long lyngba ka jingpynmih ia shibun ki jingthoh (increased use of literature) ban ialap ia ka Gospel. U Benjamin Franklin (1706-1790) u la ong kumne: 'Ai ia nga 26 (arphewhynriew) ki shipai ba la thaw da ka sisa, da shisha ngan jop ia ka

pyrthei.' Kaba, u mut ia ki 26 tylli ki dak jong ka alphabet ktien phareng.

Ki ri communist ki tbit bha ha ki rukom pynphriang khubor (propaganda machine) khnang ban ioh pynsuththied ia ki jingngeit bad jinghikai jong ki kat haduh ba ki lah ban jop ia ki jingmut jingpyrkhat jong shibun ki khun samla kylleng ka pyrthei. U George Verwer u iathuh ha ka kot jong u, ia uwei u pyrsa u Mahatma Gandhi haba u kren shaphang ka ri India hi baroh kawei u ong, "Ki Mishoneri ki la hikai ia ngi ban pule, hynrei ki communist pat ki la ai ha ngi ia ka literature." Kumta dei ha kum kine ki khep ba ngi sngewthuh ia ka jingdonkam bad jingkordor ka literature ha ka kam ialap (evangelism). Namarkata, ka dawa ia ngi ban leh ei ei halor kane ka bynta khnang ban nang pynkhlaif ia kane ka Atiar ka Balang "Ka Sur ka Jingieit" kum ka lad ban ialap ia ka Gospel.

Da shisha ngi donkam eh ia ki nongthoh ba la pyntbit ialade ha ki kam thoh (Journalism), pynban nga sngew ba ki Khristan ba shu long madan (ordinary/ lay Christians) ruh ki lah hi ban ialap ia ka Gospel lyngba ki jingthoh. Ka Ktien U Blei ka kren ia kane, (Ki Kam. 8:4). **"Namarkata kita kiba la pynsakma ki la leit kylleng kylleng, ki da ialap ia kata ka ktien."** Hangne ngi iohi ba dei ki Khristan 'riewmadan (lay & ordinary Christians) kiba la shah pynshitom beif bad pynsakma ha ki kti u Saul kiba la kylla long pynban ki nongialap ia U Jisu Khrist.

Kumta uno uno u Khristan uba ioh ia ka jingkyntu, to ai un ialap ia ka Gospel, ym tang da ka shyntur, hynrei ruh, lyngba ki **JINGTHOH.**

Rev. S. P. Dkhar

Phone : 229163

Laban Presbyterian Church
Laban Shillong - 793 004
Maghalaya

MESSAGE

Nga dap da ka jingsngewkmen kaba khraw ba 'KA SUR KA JINGIEIT' kan rakhe ia ka jingdap arphewsan snem jong ka ha ki tarik 17th - 20th July, 2002. Ha ki arphewsan tylli ki snem Ka Sur Ka Jingieit ka la shakri ia ka Balang ha kawei pa kawei ka rympei iing khristan, ryngkat bad ki ktien aibor ai mynsiem la ka long ia ki khynnah, samla, kynthei bad rangbah. Ka la shakri ruh da kaba ai ia ki jingtip kiba donkam ia kito ki tymmen ki kro ki bym lah shuh ban wan sha ki jingiaseng.

Arphewsan snem mynshuwa haduh mynta ki la don shibun ki jingkylla, hynrei ka khubor jong ka kaba don ka lyer ba kynja mynsiem ki iai long thymmai.

To U Blei Un kyrkhu ia ka jingtrei jong ka ba kan lah ban pyndep ia ka thong na ka bynta U Khrist bad ka Balang. Kumba u Apostol Paul u ong ha Phil 3:14 ""Nga beh sha pyrshah ka dak ban ioh ia ka jingiathong kaba ka jingkhoh shaneng ka jong U Blei ha U Khrist Jisu".

Rev S.P. Dkhar

Pastor In Charge ka Balang.

Rev. I. Kharkongor

Moderator,
Khasi Jaiñtia Presbyterian Synod,
Nongthymmai Nongkhyriem,
Shillong - 14

MESSAGE

Nga dap da ka jingkmien ban tip ba ka Balang Presbyterian Laban ka la thmu ban rakhe pyndonburom ha ka 17-20th July, 2002 ia ka jingdap arphew san snem (Silver Jubilee) ka Magazine jong ka Balang kaba la ai kyrteng "Ka Sur ka Jingieit" bad ban pynmih ka Pouvenir kaba iadei bad kane ka jingjia kaba khraw bad kaba donburom.

Nga phah ka jingkyrkhu kyrdoh lem bad ka jingduwai ba U Blei Un nang kyrkhu irat ia ka Balang ba kan nang lah ban ai ka jingshakri kaba bha tam ia ki para mynsiem khamtam ia ki khun samla lyngba kane ka Magazine.

Amen.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'I' followed by a long, sweeping horizontal stroke that ends in a small hook.

Rev. I. Kharkongor.

Tbn. B. Thabah

Moderator

Shillong Riwar Sepngi Presbytery

Mylliem Marbaniang

P.O. Nonglyer

Shillong - 793 009

Ph. No. 560895

Dated, 28th May, 2002.

MESSAGE

Nga dap da ka jinghmen kaba khraw ban tip ba kane ka Magazine jong ka Balang, Ka Sur Ka Jingieit ka la dap 25 snem mynta khamtam haba tang ka Balang Laban marwei ka la lah ban pyniaid shaphrang ha kaba pynmih ia kane ka Kot Khubor ba donkam eh.

Kumta, nga ia kmen lem bad phi ka Balang Laban ha kane ka Jingrakhe Jubilee Rupa ha ki tarik 17 - 20 July, 2002 bad na ka bynta ka Presbytery, nga phah ha phi ia ka Jingkyrkhu Kyrdoh ba phin nang ia id na ka bor sha ka bor bad nangsang na ka jingjop sha ka jingjop.

To U Blei Un nang kyrkhu kyrhai ia la ka Balang ba ka Jingrakhe Jubilee kan long kaba jop.

(B. Thabah)

MALKI PRESBYTERIAN CHURCH

Rev. T. Mukhim M.A., B.D., M.th.

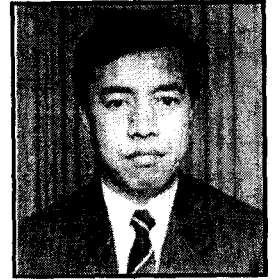
Pastor In charge

Phone : 222190

Pdengshnong, Malki

Shillong, Meghalaya

Pin No. 793 001

MESSAGE

Nga dap da ka jingkmnen kaba khraw ban tip ba ka Balang Presbyterian Laban kan rakhe ia ka jingdap 25 (Arphewsan) snem jong ka jingpynmih ia ka Magazine Ka Sur ka Jingieit .

Ka Balang ka la ai shisha ia ka jingshakri ha ka liang ka thoh ka tar na ka bynta ban bsa ia ka jingmut jingpyrkhat jong ki dkhoh jong ka Balang bad khamtam ban pynsan ia ki ha ka jingngeit bad jinglong Khristan. Nga iohi ruh ba kane ka jingpyrshang ka long na ka bynta ki dkhoh baroh jong ka Balang da kaba kynthup ruh ia ki khun rit bad khun samla ka Balang.

Nga ai ka jingkitbok kitrwiang bad ka jingkyrkhu kyrdoh ba kane ka jingrakhe kan long kaba kit jingmut bad kaba ai mynsiem shuh shuh ia ka jingshakri jong ka Balang ha ki snem ki ban nang wan.

(Rev. T. Mukhim)

Pastor Incharge

Presbyterian Church Malki
Lum Shyllong District.

Rev. R. H. Lyngkhoi

Minister of the Khasi Jaiñtia Presbyterian Synod

(Presbyterian Church of India)

Pastor in-charge of Laban Pastorate

Lumparing, Shillong - 793 004

Meghalaya.

☎ : 0364 - 500015

1st July, 2002

K H U B O R

Ka long ka jingkmeh kaba khrav eh ia nga ban tip, ba ka Magazine jong ka Balang Presbyterian Laban kaba kyrteng, 'KA SUR KA JINGIEIT' ka la dap 25 snem pura ha kane ka snem 2002, naduh ba la sdang ban pyrmih ia ka (1977 - 2002). Ka Balang ka la pykhreh ruh ban rakhe ia ka Jubilee Rupa (Silver Jubilee) ha ki tarik, 17th - 20th July, 2002.

Nga ngeit skhem ba ka kine ki 25 tylli ki snem ba la leit noh, da ka jingtrei shitom bad ka jingnoh synxiang jong kiba bun ki Mongthoh, kane ka Magazine kala man long ka jingkyrkhu bakhrav eh ia kiba bun ki briew bad ki longiing - longrem, kiba la ju iai pule tirta ia ka. Nei lah ruh ban sngewthuh ia ka dor jong kane ka Magazine dei haba ka Balang ha ka jingleh bniah jong ka, ka la sngewdei ban da rakhe Jubilee Rupa ia kane ka Magazine ha kane ka snem. Nga sngew burom shikatdei eh ia ka Balang Laban, na ka bynta kane ka jingthmuh ba don burom.

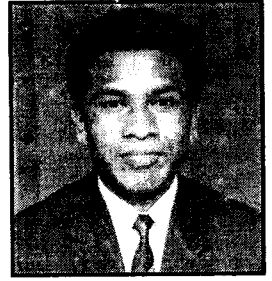
Ka snem Jubilee, ka long ka snem ban leh risa da ka jingkmeh, ka jingiaroh bad ka jingngewnguh ia U Blei. Ka long ruh ka snem ban kynmaw ia kiei kiei kiba kordor eh kiba la leit noh (past), ban pyrkhat bad leh ei ei kaba bha tam ia ka mynta (present) bad ban pykhreh da ka jingithuhpaw ban leh ei ei kaba kham khrav shuh shuh na ka bynta ka lawei ba phyrnai (future).

Halor jong kane, nga phah ka jingkhublei, ka jingkyrkhu-kyrdoh lem bad ka jingdnwai, ba U Blei Un theh sei ia ki jingkyrkhu ha kane ka jingpykhreh bad ka jingrakhe jongphi ia kane ka Jubilee Rupa ba kan long kaba bha bad kaba job.

Amen.

(Rev. R. H. Lyngkhoi)

Rev. E. F. Sohtun
Pomlakrai Presbyterian Church
P.O. Laitkor Peak
Shillong - 10
Ph. No. 580742

MESSAGE

Nga pynpaw ia ka jinghmen bad ka jingsngeinguh ia U Blei ba ka Balang Lakan kan rakhe ia ka jingdap 25 snem kum shibynta ia ka jingrakhe ban pynsah jingkyndaw ia ka jingshakri bad ka jingialap ia ka Ktien U Blei lyngba ka Magazine, Ka Sur ka Jingieit ha ka 17th - 20th July 2002. Kaba nga don ban phah lyngba kane ka khubor ka long ba U Blei Un da kykhu ia kito baroh kiba thoh bad kiba pule khnang ba kin nang ich san sha ka jingngeit bad ka jingtip ia U Khrist kum U Nongpynim bad U Nongsiewspah.

Nga duwai ruh kumba U Blei U ba long U Trai ka Balang Un nang ialam ia la ka Balang ha ka jingshakri ia la U Kynrad tad haduh ba Un da wan.

Rev. E. F. Sohtun
Malki Pastorate
Lum Shyllong District

SILVER JUBILEE SOUVENIR SUB-COMMITTEE

**(L TO R) : Mr. W. R. Rani, Mr. D. S. Mawlong, Miss T. Rynjah,
Mr. A. Kharmih, Tbn. A. S. Majaw, Tbn. R. M. Lyngdoh,
Tbn. T. Kharbuli.**

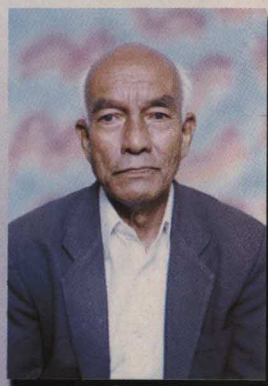
KI DKHOT BARIM KA EDITORIAL BOARD

Tbn. A. S. Majaw

Tbn. T. Kharbuli

Tbn. K. M. Dkhar

Ms. F. Syiemlieh

Ms. R. K. D. Budon

Tbn. I. Marbaniang

Rev. Dr. E.S. Langstieh

Tbn. S. D. Kharsohtun

KI DKHOT BARIM KA EDITORIAL BOARD

Ms. T. Rynjah

Ms. Amebada Sohliya

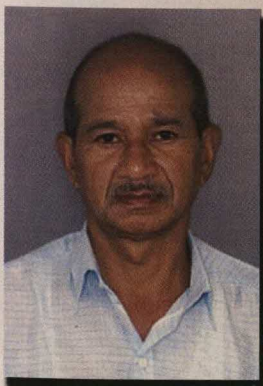
Ms. Ailynti Nongbri

Rev. B. C. Lyngdoh

Rev. S. P. Dkhar

Mr. A. Kharmih

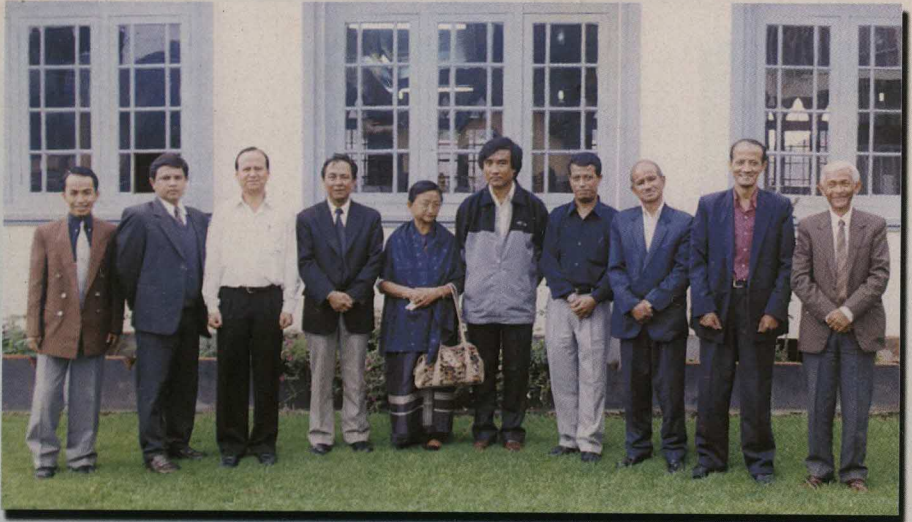

Mr. Averdean Laloo

Mr. A. M. Mawlong

KA LITERATURE COMMITTEE 2002

(L TO R) : Mr. S. L. Kharshiing, Tbn. A. S. Majaw, Mr. R. L. Dkhar, Mr. D. S. Mawlong, Miss T. Rynjah, Mr. W. R. Rani, Mr. A. M. Mawlong, Mr. A. Kharmih, Tbn. T. Kharbuli, Tbn. R. M. Lyngdoh, (Rev. S.P. Dkhar & I Mrs. B. Rangad Kim paw hangne)

"KA SUR KA JINGIEIT" EDITORIAL BOARD 2002

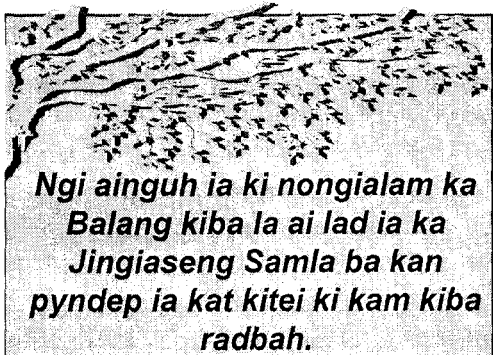
(L TO R) : Mr. A. M. Mawlong, Tbn. A. S. Majaw, Mr. D. S. Mawlong, Miss T. Rynjah, Tbn. R. M. Lyngdoh, Mr. A. Kharmih, Tbn. T. Kharbuli.

KA HISTORI LYNGKOT 'KA SUR KA JINGIEIT'

- T. Kharbuli.

'..... To thoh ia kane ban long ka jingkyrmaw' (Ekso 17:14)

Ki snem 1976, 1977 ki la long
ki snem kiba kham kyrpang ia ka
Balang Laban, khamtam ia ka

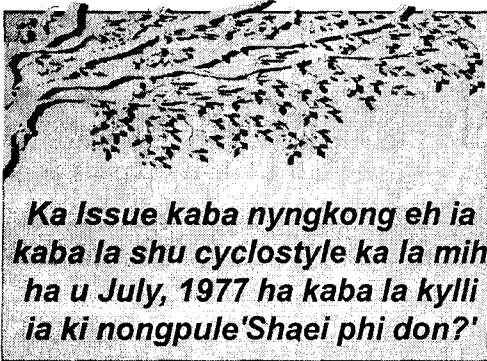

jingtreikam jong ka Jingiaseng Samla
ka Balang. Ym tang ba ka jingiaseng
K.J.P. Synod ka wan ha ka Balang
ha ka snem 1977, pynban ki kam kiba
radbah ia kiba ka Balang ka la ai lad
ia ka Jingiaseng Samla ba kan
pyndep. Hadien ka jingiashong suk
iashong saiñ bad jingiatylli biang jong
ka Balang ngi iohi ba ki khun samla
ka Balang ki ia khiih 'khyllie bai duh'
ia ki por kiba la leit noh, da kaba ki
shim pat ban trei ia shibun tylli ki kam.
Bynrap shuh sa ka jingioh ia u Pastor
ba pura ha ka Balang (Pro-Pastor
B. C. Lyngdoh ha kato ka por) ka la
nang kyrshan shuh shuh ia ka kam.
Ha ka snem 1976 kat kum ki Rai ka

General Committee ka Jingiaseng
Samla kaba dated 10.1.76 bad
10.9.76 la rai ban leit wad ia ki khun
samla kiba la jah, ka jinghikai tonic
solfa bad ka jingpynlong ruh ia ki
jingiaseng ialap da ka Jingiaseng
Samla shisien shi quarter. Ha ka
snem 1977 pat la pynlong ia ki prayer
cell, ki jingiaseng ha Civil Hospital,
Shillong, jingleit ialap shabar u pud
ka Balang, jingrakhe ia ka Good
Friday bad Easter Sunday baroh shi
taiew, bad ka jingthaw ruh ia ka
Library Committee. (kat kum ka Rai
General Committee dated 2.2.77,
30.4.77, 9.8.77 etc). Ngi ainguh ia ki
nongialam ka Balang kiba la ai lad ia
ka Jingiaseng Samla ba kan pyndep
ia kat kitei ki kam kiba radbah.

Nalor kitei ki kam haneng, ka
General Committee ka Jingiaseng
Samla kaba la long ha ka 30.4.1977
ha ka Rai No 3 ka jong ka, ka la
mynjur ia ka jingtyrwa na ka Look out
Committee dated 25.4.1977 kaba
ong 'Ka Committee halor ka jingai
jingmut i Pro Pastor B. C. Lyngdoh
ka la sngewdei ruh ban pynmih ia ki
kynja kot kysiew ia ki samla man la
u bnai. Hangne yn thoh ia ki

jingiasyllok bad yn kyntu ruh ba kin wan sha ka Jingiaseng Samla ha kaba yn sam ei sha iwei pa iwei i khun samla jong ka Balang'. La thung ia ka Board kaban peit bad pynmih kaba la kynthup ia Mr T. Kharbuli, Pro- Pastor B. C. Lyngdoh, Tbn. B. Rynjah, Mr B. C.

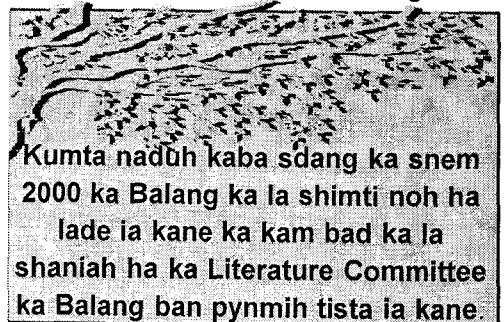
Ka Issue kaba nyngkong eh ia kaba la shu cyclostyle ka la mih ha u July, 1977 ha kaba la kylli ia ki nongpule 'Shaei phi don?'

Warjri, bad u Secretary ka Look out Committee ka Jingiaseng Samla. La rai ban shon 300 kopi bad sanction ruh ia ki jinglut katba ki dei. Ka General Committee ha ka Rai No 2 (b) dated 4.7.1977 ka la shaniah ha i Pro-Pastor B C Lyngdoh bad Mr B Nongrum ban wanrah ia ka **logo** ha kaba kan don ka Diengphna, ki angel, ki kyntien bad ka kyrteng 'Ka Sur ka Jingieit'.

Ka issue kaba nyngkong eh ia kaba la shu cyclostyle ka la mih ha u July, 1977 ha kaba la kylli ia ki nongpule '**Shaei phi don?**' La bynrap ruh ia ka jingduh jingkyrkhu u Thomas namar ka jingpep jingiaseng ka jong u. Ki jingthoh ki mih man la u bnai bad haduh ka snem 1978 ki jingthoh ki long ha ka dur ki shithi ia kaba la address ha kaba sdang '*Paralok*

baieit ha U Trai Jisu'. Dei ha ki snem kiba kham hadien ba ki la long ha ka dur ki jingthoh lyngkdop bad ba ki sien mih ruh ki la long noh shisien ha man ka lai bnai. Ha kito ki por ki jingthoh ki la long tang hapdeng 4 bad 8 sla. Namar ka jingduna bad bunsien eh ruh ka jingbymdon jong ki dkhot kiba ai jingthoh, kane ka kot kysiew 'Ka Sur ka Jingieit' ka la shu ia id tang ha ka jinglah jong uwei bad ar ngut ki brieve bad ha ka snem 1987 ka la jah syndon na kaba mih. Dei tad haduh ka snem 1994, kata 7 snem hadien ba ka la jah ba ka Jingiaseng Samla da kawei ka jingmut ka la khie thiah ban bteng bad pynmih biang ia kane Ka Sur ka Jingieit kaba la long ka jingkyrsiew ia ki khun samla bad ki dkhot hi ha ka Balang. La thung thymmai ia ka Editorial Board bad ka Balang ruh ka la bynrap ia ka jinglut ha kaba pynmih ia kane ryngkat bad ka Jingiaseng Samla.

Na ka bynta ka jingshakri kaba kham bha lyngba kane ka magazine, ka Jingiaseng Samla ha kaba kut jong ka snem 1999 ka la sngewthuh ba ka dei ban aiti noh ia kane ha ka Balang kumta ba ka Balang kaba

Kumta naduh kaba sdang ka snem 2000 ka Balang ka la shimti noh ha lade ia kane ka kam bad ka la shaniah ha ka Literature Committee ka Balang ban pynmih tista ia kane.

kham don ia ka bor pyrkhat, bor pisa bad bor briew kan shimti noh ha kaba pynmih ia ka. Ka Committee Balang ruh ha ka Committee kaba la long ha ka 6.12.1999 ha ka Rai No 8 ka la rai kumne *"Kam na ka Jingiaseng Samla - La mynjur ban shimti ban pyniaid noh ia 'Ka Sur ka Jingieit' magazine bad yn shimti naduh ka 1.1.2000"*. Kumta naduh kaba sdang ka snem 2000 ka Balang ka la shimti noh ha lade ia kane ka kam bad ka la shaniah ha ka Literature Committee ka Balang ban pynmih tista ia ka. Naduh ba la shimti da ka Balang, ka magazine ka la long kaba kham don dur, kham bun sla bad bun jingthoh. La shim ia ki jinglut na ka Fund jong ka Balang bad la sam ei sha baroh ki iing Khristan hapoh ka Balang. Ka la long da shisha ka jingkyrkhu kaba khraw ia ki dkhot ha ka Balang lyngba ki jingthoh kiba kordor ha kane ka magazine.

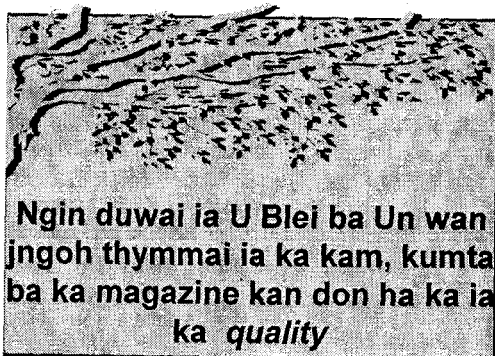
Ha ka Literature Committee kaba dated 15.1.2001 ka la don ka jingpyrkhat lehse ban die noh ia kane ka magazine shabar ka Balang ruh, pynban ka Committee Balang ka la shah tang ban register ia ka hynrei kam pat sngewdei pat ban die paitbah ia ka shabar. La iakut ba lada don na kiba na shabar khamtam ki dkhot ki Balang kiba mih na ka Balang Laban, kiba kwah, yn sam ei sha ki ruh.

Kumba long kiwei kiwei ki magazine, ki jingthoh ba la thoh ki long ia kiba la thoh hi da ki nongai

article, kiwei pat ia kiba la shim/sot ne pynkylla khasi na kiwei kaba jingthoh. la ka jingthoh ka bynta **'Editorial'** bad **'Ki jingialehkai Crosswords'** la sdang naduh ka snem 1981 bad ki jingthoh **'Balei sha Pa Pa ?'** naduh ka snem 1985. Nalor ki jingthoh, la ioh ruh ban kyntu ia ki kam kiba kyrpang jong ka Balang na ka por sha ka por lyngba kane ka magazine.

Ka magazine kumba ka long mynta ka dang don shibun bha ki jingduna. Ki briew kiba pynmih ia ka kim pat dei ki briew kiba la pyntbit sha ka kam. Ki parabangeit kiba ai jingthoh ki dang khyndiat eh. Ha ka snem 2001 la pynlong ia ka **writers workshop** bad la iakut ban buddien biang ha ka snem 2002 ban ai jinghikai ia ki dkhot kiba kwah ban nang thoh, ba kin ioh sdang noh.

Ha ka jingrakhe ia ka Silver Jubilee kane ka magazine ngin duwai ia U Blei ba Un wan jngoh thymmai ia ka kam, kumta ba ka magazine kan

don ha ka ia ka *quality* ba kan lah ban bteng ban long *'Ka Sur ka Jingieit'* sha baroh kiba pule ia ka.

Ki Kyrteŋ ki Editor & Ki Dkhot Ka Editorial Board 'Ka Sur Ka Jingieit' naduh ka snem 1977 haduh 2002

Snem

Editor bad ki Dkhot

1977	- Mr. T. Kharbuli, Pro- Pastor B.C. Lyngdoh, Tbn. B. Rynjah, Mr B.C. Warjri & Secy Lookout Committee.
1978	- Mr. T. Kharbuli, Pro- Pastor B.C. Lyngdoh, Mr. I. Marbaniang, Mr W. Wallang & Secy Lookout Committee.
1979	- Mr T. Kharbuli (Editor), Rev B.C. Lyngdoh, Tbn. B. Nongrum Tbn. K M Dkhar, Mr S.D. Kharsohtun.
1980	- - do -
1981	- Mr A. Kharmih (Editor), Mr T. Kharbuli, Rev B.C. Lyngdoh Tbn. B. Nongrum, & Secy Lookout Committee.
1982	- Mr. T. Kharbuli (Editor), Mr A Kharmih, Tbn. B. Nongrum Mr I. Marbaniang, Rev B.C. Lyngdoh
1983	- Mr T. Kharbuli (Editor)
1984	- Mr T. Kharbuli (Editor)
1985	- Mr T. Kharbuli (Editor)
1986	- Mr T. Kharbuli (Editor)
1987 to 1993	- Khlem lah pynmih
1994	- Tbn. T. Kharbuli(Editor), Mr A. Kharmih, Mr R.M. Lyngdoh, Chairman & Secy Jingiaseng Samla.
1995	- Tbn. T. Kharbuli (Editor), Pro-Pastor E S Langstieh, Mr R M Lyngdoh, Chairman & Secy Jingiaseng Samla.
1996	- Tbn. T. Kharbuli (Editor), Ms. F. Syiemlieh. Rev. S P Dkhar, Chairman & Secretary Jingiaseng Samla.
1997	- Mr A Kharmih (Editor), Tbn. T. Kharbuli, Mr A S Majaw, Rev S P Dkhar, Ms Amebada Sohliya, Chairman & Secy. Jingiaseng Samla.
1998	- Mr A Kharmih (Editor), Tbn. T. Kharbuli, Rev S.P. Dkhar, Mr A S Majaw, Mr Averdean Laloo, Chairman & Secy. Jingiaseng Samla.
1999	- Mr A S Majaw (Editor), Tbn. T. Kharbuli, Mr A Kharmih, Mrs R K. D. Budon, Mr S L. Kharshiing.
2000	- Mr A M Mawlong (Editor), Tbn. T. Kharbuli, Mr A S Majaw, S L Kharshiing, Mrs R K D Budon, Mrs Ailynti Nongbri.
2001	- Tbn. A S Majaw (Editor), Tbn. T. Kharbuli, Tbn. R M Lyngdoh, Mr A M Mawlong, Mrs R K D Budon, Mrs Ailynti Nongbri.
2002	- Tbn. A S Majaw (Editor), Tbn. T. Kharbuli, Mr A Kharmih, Tbn. R M Lyngdoh, Mr D.S. Mawlong, Mr A M Mawlong, Ms T. Rynjah.

U Khulom Wingsung

- T. Kharbuli

Nga la thait ka ieng sah
ha Khyndai - lad baroh shi
sngi. Ha ka jingshisha
nga la don hangta la 8
snem kynthih khlem khih sha-
wei sha-ar. Toi nga la da kwah
eh ban don mano mano ki ban
ai noh ia nga da kano kano ka
k a m . Kiwei kiwei ki paralok
kiba la im bad la ia san lang

ryngkat bad nga, la kham
slem ki la shem la ki lad ki
lad, katba ma nga pat kumne
h a j u h haduh ban da shah sop snur
thapbawa. Kawei ka
lyiur ka wan bad kawei
ka tlang ka leit, nga iai
sah ia ubym lah ban
pyniaidkam. Nga
kynmaw sngewbabe
ba ha ka por ba la kha
ia nga, u kynrad te u la

khmih lynti bad u da kop ruh ba ngan
pyniohnong ia u. Mynta imat ki la bijai ei
kitei ki jingmutdur ngai ki jong u bad nga
ithuh u la sdang ngiah wat tang ban peit
ia nga. Na ka laiñ kaba sha khmat u la
pynkynriah noh ia nga sha kaba kham
kyndong. Mynta u la leh ieit ia kiwei kiwei
pat kiba dang thymmai. Napdeng kine
ruh, kiba bun kim burom ei ei ia nga bad
ha ka jingshisha ki da peit ibeiñ, namar
ba ngam bhabriew bad *style* kum ma ki.
Oh! ki don lei lei kiba kren kum ki
nongiathuhlypa 'Hana ba ngan ym lah
iaid dor shuh'. Nga ruh ha la marwei nga

la sngewnoh mynsiem katta katta bad
nga shait pyrkhat '**Kan myntoi aiu ia
nga ba ngan im lada ym lah ban
pyndonkam ia nga ? Nga la ia ryngkat
hi bad uba la iap'.**

Kynsan kumba tied u pyrthat
rkhiang hapdeng ka jingshit kyrang ka
sngi, ha kawei ka step nga la iohsngew
ia ka jingsawa na uwei u khynnah dkhar
'Ma phi don khulom Wingsung ?', u la
kylli ia u mahajon jong ka dukan kaba
don ha mar syndah jong nga. 'Wingsung ?
Ngim ju buh shuh phi mynta namar ba ym
don ba pyndonkam shuh ia u', u la jubab.

**'Kan myntoi aiu ia nga
ba ngan im lada ym lah
ban pyndonkam ia nga ?
Nga la ia ryngkat hi bad
uba la iap'.**

Nangta na kyndong, kat
sa ba ngan pyrta 'Ale nga
don hangne' hynrei nga
la shu kun noh ha la
marwei. Uta u khynnah
shiphang u ieng bad
thmu ban leit phai noh,
te hynrei kumba don

mano re ba kyntu, u rung sha ka dukan
ha kaba nga nga don bad ur ka syaid ka
shadem ka jong nga.

U kynrad jong nga ruh khlem
pynslem u sei ia nga na iwei i duli rit ha
kyndong jong ka dukan bad aiti ia nga
ha uta u khynnah. Uta u nongthied u la
shim bad jyllud ia nga na khlieh ha kjat.
Nga ithuh ia ka jingkmen ka jong u kaba
la palat haduh ba um salia shuh ia ki pum
pum na nga kiba la bit lut ia ka kti ka
jong u. U loit ia ka tupia na nga bad
kumjuh ia ka sopti lor bad u peit shin ia

nga na khlieh ha kjat. U pynieng ia nga halor ka kotsada bad u pyniaid. 'Wow'! Ki jingthoh pleng kiba mih na i tduh i jong nga.

Khlem da pan dor u siew ia ka pisa bad u thep ia nga ha iwei i pla rong saw bad pynshong ia nga ha syndah jong u ha ka "front seat." Katno ba nga sngewsarong la kat ba ngan pyrta ia kat kiba iaid ha surok 'Hallo' nangta napoh ka *Tata Sumo*. Kylleng ka sor Shillong la pynshang kai ia nga -- Ka Wards lake, ka Golf course, ka State Central Library

Hall, ka Hyderi Park bad kiweikiwei kiba ngam pat ju bna mynshuwa. Khadduh nga rung ha kawei ka *building*

kaba heh

bha. Da ka *lift* la rah ia nga sha shiteng suiñ bad nga rung bad shong halor ka miej kaba phyrnai bha lem bad ki syntiew kiba bun rong ia kiba la phriang lang hangta. Katno ba nga sngewhun ia kane ka jingpyniaid ka jong U Blei. San kynta mynshuwa ha kyhdong - mynta pat ha ka burom.

La buh lang ia nga ha iwei i jaka lem bad kiwei kiwei ki khulom. Kumba pher ki briew kiba rung hapoh kata ka kamra, kumta ruh ngi iapher ma ngi kiba ia don hangta - ha la ki jong ki jong ki dur, ki rong, ki jinglyngkot ki jingjrong. Ba la khreh dum, la ieh noh ia nga hangta ha kamra, tangba ki da pynthikna ruh ban khang skhem ia ka kamra 'imat ki tieng

ioh don ba iawer shang kai ia nga', nga pyrkhat.

Ha ka step kaba bud u kynrad u shim bad ai kam ia nga. U thoh 10 lak tyngka bad u soi ia la ka kyrteng. Ba nga kwah tip eh ai u thoh, nga peit tuh bad shem 'wa'! u pyndap ha ka cheque 10 lak tyngka. Katno ba nga hieng ka khmut bad sngewkhyllaw ba u jied pynban ia nga napdeng kita kiwei kiwei ki khulom kiba la kham *senior*.

Jan man ka san minit, u shim pa shim ia nga. Kawei ka *agreement* hadien kawei pat, kawei ka *order* hadien kawei pat kat haduh ba kan da miet nga la pyrshang ñiew, u la pyndonkam ia nga jin haduh 48 sien, haduh ba nga la sngew thait hi ian. Ha ka por mynmiet ruh

nga nang tharai ba un ieh biang ia nga hangta ha jingtrei, pynban u thep ia nga ha pla coat bad u ialam ia nga sha la iing, 'imat ba ngan hap trei *overtime*' nga pyrkhat. Katno ba nga sngewphuhmut phuhmat ba ngan sa ioh ithuh mynta sa ia ka iing jong une u Babu. Mar ia rung ha jingkhong, shu rop rop ki khun une u Babu ki kloh ia ka coat bad mar ia iohi lei lei ia nga ki ia knieh bad nga la thap laitdoh ka tyrpeng na ka jingbat jubor u khun khadduh jong ka iing. U kpa te u la jubab shai 'Ngam ai iano iano. Une u wingsung u dei u jong nga'. Nga wiat sammut ha la marwei.

Marwei nga ainguh ia U Blei Uba la pynmih ia uta u Waterman u nongshem ia u *fountain pen*. Toi naduh

**La buh lang ia nga ha iwei i
jaka lem bad kiwei kiwei ki
khulom. Kumba pher ki briew
kiba rung hapoh kata ka kamra
kumta ruh ngi iapher ma ngi
kiba ia don hangta**

ki por kiba rim u briew u don ki dak ki shin da kiba u thoh bad pule la ka dei da u maw halor ka khyndew ne u nga halor ka dieng lane u khulom sner ha ka kotsada. Uta u Job u kren ia uta u khulom nar (Job 19 : 24) ha kaba ka sia ka jong u ka long ka bym lah ban dam lano lano ruh. Nga tip ia ki dulir khyndew ba la thoh da ka kti bad thad ha tyngier kiba iai sah khlem dam noh wat palat ia ka 100 snem ka jingiaid jong ka por. Ki 'riewstad te ki ong **'Ba u khulom u kham khraw ban ia ka waitlam'** bad nga mynjur ba ka long shisha kumta ia u khulom ha ki kti jong u briew uba donbor. Da shisha u kham triem ban ia u 'nam ding, *nuclear* hi. Ha shuwa ba u rangbah shipai un shon ia u budam 'nam ding donkam shuwa ia u rangbah nongsynshar ban thoh ia ka *order* 'siat' lyngba u khulom. Lane da kumwei pat, ha shuwa ba ka jingialeh ha madan kan kut donkam shuwa ka jingiasoi soskular jingiasuk da ki bor nongsynshar, da u khulom ha ka kotsada. Nga pyrkhat biria shuh shuh ba u kynrad u jong nga un ym lah ban iashong iasah lang bad i lok ba bhabriew i jong u lynda ki 'iathoh' shuwa ha khmat u Pastor lane lada jia kumno re kumno ba ki kwah ban ia pyllait san shyieng, ki donkam ia ka *divorce order* ba la soi da u khulom u nongbishar. Kam long ban kheiñ kai ia ka bor u khulom .

Kam pher lada dei da uno uno u jait khulom, uba rit ne uba khraw, uba lyngkot lane uba jrong, uba rong saw ne uba rong stem, ka dor ka jong u ka shong ha u nongpyndonkam bad ruh ka jingpyndonkam la sha kaba bha lane sha kaba sniew. Ha ka jingshisha u khulom sner ba la pyndonkam bha ia u, u kham dei ban jied ban ia u khulom ksiar ba la pyndonkam sha kaba sniew.

Ha ka pyrtnei kaba khlem dur U Blei U la pyntwan dur ia ki lum ki wah, ki

Ha ka jingshisha u khulom sner ba la pyndonkam bha ia u, u kham dei ban jied ban ia u khulom ksiar ba la pyndonkam sha kaba sniew.

syntiew ki skud lyngba u khulom Blei U jong U. Kam don kano kano kawei pat ka jingdro kaban kham itynnad ban ia ka mariang. U Blei U la dro tang shisien bad kan iaid neh itynnad shirta, kham itynnad ban ia ka dur ka 'Monalisa'. Da la ka kti kaba donbor U la thoh ia ki Shiphew Hukum bad ai ha ki khun Israel. Ki nongiathuhlypa uwei hadien uwei pat ki pyndonkam ia ki khulom ban thoh pynsah jingkyntaw ia ki jingken ki jong ki. Ki synran U Jisu Khrist ki thoh shibun ki jingthoh kiba kordor bad u Paul nalar kaba u thoh shibun ki shithi u ong shisien. *'To wallam bad kita ki kitab khamtam ia kito ki kotsnieh'* (2 Tim 4:13b). Wat haduh kaba kut ka bynta ha ka Baibl U Blei U dang ong ha u loannis *'To thoh...'* (Jpw 2:1).

Ngi u khasi u khara, ngi ong **'ka thoh ka tar'**, kaba thew ia ki jingthoh ba dei ban pule bad ruh ia kiba dei ban tar. Ha kine ki sngi kiba ka jingim u briew ka la sting thew imat u khulom ruh u la sting langkumjuh. Tang ban iaid iew, ki nongthoh ki thoh ia kat kaba ki mon, la kaba tei ne kabym tei. Toi kum ki nongbat ia u khulom ki la dei ban pyrkhat bha ha shuwa ba kin thoh. Bad ia kiba kum kine ki jait jingthoh la dei ym tang ban tar noh ia ki hynrei ki tar lyngkhot lyngkhai ruh ia ka longbriew manbriew bad ia ka imlang ka sahleng u khun bynriew. Nga

kynmaw shisien ha kawei ka step sngi Saitjaiñ ba u mali uba trei ha iing jong nga, u shim ia nga bad u kheiñ ia ki number 'teer'. Nga la sngewkthang bad sngewjakhlia katta katta ia kane ka

***Ha kine ki sngi kiba ka
jingim u briew ka la sting
thew imat u khulom ruh u la
sting thew kumjuh. Tang
ban iaid iew, ki nongthoh ki
thoh ia kat kaba ki mon, la
kaba tei ne kabym tei. Toi
kum ki nongbat ia u khulom
ki la dei ban pyrkhat bha ha
shuwa ba kin thoh.***

jingjia. Nga la tim ba un ym 'pom' ia kata ka 'Teer.' Ngam lah pat khlem da iathuh ruh ia ka jingjia kaba pynkmen tam ha ka jingim ha kaba u kynrad jong nga, u la thoh ia ka shithi iasyllok ia uwei u paralok u jong u uba la ngam ha ka bam ka dih. Bad ki iathuh ba une u paralok u la ioh ka jingkylla lyngba ita i shithi iasyllok ba la thoh da nga. Ki don kiba shait iathuh ia nga bad da lade ruh nga lap ia ki paralok khulom kiba lut sia noh. Oh ! katno ba nga sheptieng ia lade ruh, ioh ba nga ruh nga lut sia noh khlem pat ioh thoh ia ki jingthoh kiba myntoi !

Kiba kum kino ki jait khulom ngi long bad ki jait jingthoh aiu ba la thoh lyngba jong ngi ? Kiba tei ne kiba pynpra? Kiba dei iaroh ne kiba pynjah burom ? Kynmaw ba ngi don tang kawei ka jingim bad ia kane kawei ka jingim, lah ban pyndonkam sha kaba bha lane

sha kaba sniew. Ha ki kti U Kynrad Uba donbor ngi thikna ba yn pyndonkam shisha ia ngi te hynrei ha ki kti jong kiwei pat ngin long tang ki khulom kheiñ teer(tim). U khulom la u iaid kam bha baroh shi sngi pynban ka por kan poi ha kaba un lut sia noh. Bad lada la shu thoh bad shu tar shi lynter, ka don ka jingma ioh u shu lut sia noh khlem pat buh jingthoh ei ei kaba shongdor. Hato ngin shu don kai ha kane ka pyrthei ?

Nga sngewhun katta katta ia la ka jong ka jingim ba nga lah ban aiti ia lade ha ki kti jong U Kynrad U jong nga. La ki don kiwei kiwei ki khulom kiba kham rem dor bad kham itynnad ban ia nga, pynban nga hun halor kaei kaba U Blei U pyndonkam ia nga. Ha ka jingduwai sngi kha ha ka por ba nga dap 15 snem ka rta, nga la pynthymmai ia la ka jingiateh jutang ba ngan iaineh bad shakri kham bha ia la U Kynrad haduh ka sia kaba khadduh ka jong nga.

Lada kum ia nga uba la ieng khlem larkam ha Khyndai lad palat 8 snem, U Kynrad U dang lah ban pdiang bad pyndonkam, ia phi ruh Un lah ban leh kumjuh. Ka pyrthei kotsada te ka donkam ia ki khulom kiban thoh ei ei noh kaba bha, kham bha bad kaba bha tam— Ka jingshai hapteng ka jingdum, ka mluh hapteng ka jingpyut, ka shithi U Blei ba ki briew kin ioh pule. Balei ba phim aiti thymmai noh ia lade, ha shuwa ba ka sia jong ka jingim kan rngad?

KI JINGTHOH KIBA LA WALLAM IA KI JINGKYLLA

- Tbn. A.S.Majaw

Ka Kitab Esther ka lynnong kaba 6 ka iathuh kumno ba ka jingthoh ka la pynlait im bad kyntiew burom ia uwei u briew uba la dei ban rai pynrem . U syiem Ahasueros um shym kynmaw shuh ia u Mordekai. Hynrei ha kawei ka miet kaba um shym la iothiah, la pule ia ki jingthoh bad hangta la shem ia ka jingleh bha ka jong u Mordekai. Ka step kaba bud kaba la dei ka sngi ka jingshah phasi, ka kylla long pynban ka sngi jong ka jingpynkup burom ia u.

shaphrang ha ki liang bapher bapher jong kano kano ka ri kan ym lah ban long kaba pura khlem ka jingroi ha kane ka liang. Ki jingthoh kiba kordor naduh ki

*La shem ia ki jingthoh kiba khuid
hapteng jong kita ki jingtwa, bad
haba la pule ia ki ha khmat u
syiem, la wallam ia ka jingkylla
kabamut ha ki briew bad ka
jingpynthymmai (revival) ha ka ri
hapteng ka por kaba dum bad ba
la duh jingkyrmen.*

Ka Kitab II ki Syiem 22 lynnong ka iathuh ia ka por ba ka jait bynriew Israel ka la hiar ha ka jinglong mynsiem bad ha ka jingkhilaiñ bor. Hynrei hapoh ka jingialam u syiem Josiah la pynbha ia ka Templ U Trai. Ka jingjia kaba phylla ka long ba la shem ia ki jingthoh kiba khuid hapteng jong kita ki jingtwa, bad haba la pule ia ki ha khmat u syiem, la wallam ia ka jingkylla kabamut ha ki briew bad ka jingpynthymmai (revival) ha ka ri hapteng ka por kaba dum bad ba la duh jingkyrmen.

por ba kham mynshuwa, la ki long ha ka liang ka Science, ka thoh ka tar (Literature), ka kheiñ ka diah (Economics) bad ki jingthoh jong ki 'riewkhrav kum ki jong u Socrates, u Pluto, u Aristotle bad shibun kiwei kiwei pat, ki la wallam ha ki pateng bynriew ia ki jingkylla bapher bapher. Ngim ym lah ban pyrkhath bad mutdur kaei ka ban jia lada yn weng noh ia baroh ki jingthoh kiba don ha ka pyrthei kiba la wallam ia kat kane ka jingroi kumba ka long mynta.

Ka thoh ka tar ka la wallam shisha ia ka jingkylla kaba khrav tam ha ka pyrthei. Ka jingroi bad jingkieu

Don shibun eh ki jingthoh kiba la wallam ia ki jingkylla ha ki por

ki bapher bapher bad kiba la wanrah ruh ia ki jingkylla ba har rukom. Tang katto katne ki nuksa lehse kin iarap ban nang pynskhem bad pynshai ia ka jingshisha jong ka jingkordor ka thoh ka tar. Ngim lah lehse ban klet ia ki jingthoh ba pawnam jong u Martin Luther ha ka spah snem kaba khatsaw. La ong ba ha ka 31st Oct, 1517. la pynmih ia ka jingthoh kaba khraw, ka jingthoh kaba kynthup ia ki 95 tylli ki mat (theses) kaba la pynpaw ia ki jingduna bad jingbakla ka jinghikai niam ha kito ki por. La wah ia kane ka jingthoh ha ka jingkhaw jong ka iingmane All Saints Church (Castle Church) ha Wittenburg, Germany. Kane ka la wanrah ia ka jingpyrkhat kaba thymmai ha ka rukom jingngeit bad jingshakri Blei bad wallam ia ka jingkylla ha ka jingngeit Khristan haduh kine ki sngi ki jong ngi.

Ka spah snem kaba khatsan ka la long ka snem ha kaba ia ka jingialap ba shisha ia ka Gospel la khang lad ha ri Bilat. U John Bunyan haba u la ioh ban pule ia ka jingthoh u John Foxe kaba la khot ka "Kitab ki Martyr" (Book on Martyrs) la pynkhih ia ki jingmut jingpyrkhat ki jong u ban ieng bad ialap ia ka jingshisha ka jong ka Ktien U Blei. U Syiem Charles II uba la pyrshah ia ka jingialap, u la set byndi ia u Bunyan, naduh 1660-1672, bad nangta ha ka snem 1675. Dei ha kaba kum kane ka por ba u la thoh ia ka kot "Ka Jingiaid lynti u Pilgrim" (The Pilgrim's Progress) kaba la wanrah ia ka jingkhie thymmai ha kiba ngeit ha ka ri Bilat baroh kawei.

Ki jingthoh jong kiba ha shuwa ki la iarap bad ai mynsiem ia kiba bun ban sdang ia ki kam kiba khraw kiba la

wallam ia ki jingkylla ha ki por jong ki. La iathuh ba ha ka spah snem kaba khat khyndai (1849) uwei u samla uba don hapdeng ki jingkulmar jingmut ryngkat bad ka jingim kaba kynriang, u la ioh ban pule ia iwei i kot lyngkdop ba la thoh ia ka jingaiti U Khrist ban pynim ia ka pyrthei. Ine i kot lyngkdop ryngkat bad

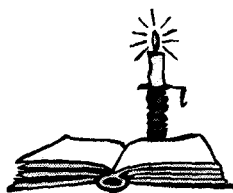
ki jingduwai ka kmie, ki la pynmih ia u soh uba bha, bad haba une u samla u la ioh ka jingpynkynduh na U Blei, u la kylla long u missionary uba nyngkong bad ba khraw tam sha ka ri China. Ka jingim jong u ka la long ka jingai mynsiem ia kiwei khamtam ia kiba ngeit ha ri China kiba kynmaw ieit bad burom ia u Hudson Taylor haduh kine ki sngi.

Ka jingkhaw jong ki kam u Mahatma Gandhi ka la paw bha ha ka ri India baroh kawei, hynrei ngim dei pat ban klet ba une u briew u la lah ban leh ia kine dei haba ia ka jingim jong u la ktah da ki jinghikai U Trai Jisu, ki jingthoh jong u Leo Tolstoy jong ka ri Russia, bad u Henry Thoreau na Amerika.

Hynrei ym baroh ki jingthoh kiba wallam ia ki jingkylla kiba bha ha ka imlang ka sahleng ne ha ka jingim u briew. La iathuh ia u Adolf Hitler u nongialam jong ka ri Germany, naduh ka por ka jinglong samla u ju smat ban pule ia ki jingthoh kiba ia dei bad ka jingpyrshah Jiw. Ki jingthoh ki jong u

Friedrich Nietzsche (kynnoh Nitshe) ki la long kiba la ai mynsiem ia u ban leh ia kiei kiei baroh kiba ka pyrthei ka sngewtriem ban ia kren. La kheiñ ba une u la pyniap haduh kumba 40 lak ki Jiw ha ka jingim jong u. Kumta ka long ka jingroi stet ki jingsniew ha kine ki sngi ruh, haba ki jingthoh kiba ialam bakla ki ioh jaka ha ka jingmut jingpyrkhat jong ki briew. Kaba sngewsih ka long, ba ha kine ki sngi ki don ki jingthoh bapher bapher kiba mih ha ki dur ki kot magazine, ki novel, bad kiwei kiwei ki bym long satia kiba tei ne iarap ban wallam ia ka jingkylla kaba bha ha u briew shimet ne wat ha ka imlang ka sahlang.

Ka long kaei kaei kaba sngewtynnad pat ban iohi ba ka Baibl ka don ha ka ki jingthoh kiba lah shisha ban wallam ia ka jingkylla kaba bha ha u briew. La buh ha ka ia ki jingjia ki bapher bapher ha ki por bapher bapher bad ha

ki briew kiba ha la ki kyrdan bad jinglong ban ai ha baroh kiba pule ban iohi ia lade bad ia ka jubab na ka bynta ka jingdonkam ki jong ki. Lada ki jingthoh jong ki briew ka pyrthei ki la wallam ia ki jingkylla, katno tam ki jingthoh ha ka Baibl kin ialam ia ngi sha ka jingshisha bad ka jinglailtuid ba shisha.

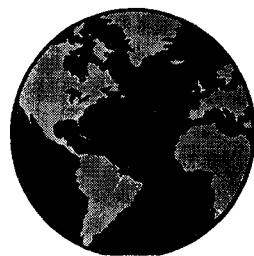
Ki jingthoh kiba bha ki ai mynsiem bad ki wanrah ia ki jingkylla kiba pynbha. Kum kiba ngeit ngi don ban ainguh ia U Blei, ba U la ai ha ngi ia ka Ktien ka jong U ban long ka JINGTHOH kaba khraw tam bad ban wallam ia ka jingkylla kaba bha tam ia u briew. Dei U Blei hi Uba la kyntu ia ki briew ha ki por ba rim ban thoh. Ha ka kitab Jingpynpaw 1:19 U Trai Jisu U ong "Namarkata to thoh ia

kiei kiei ruh..." Dei ma U Uba la hukum ia u loannis ban thoh mynba u dang don ha ka dewlynnong Patmos. Kaba mih na kita ki jingthoh ka la long ka bor ia kiba ngeit kiba dei ban laid ia ki por kiba eh, ka la long ruh ka khubor ha kine ki sngi, ban iohi ba U Blei U dang don ka jingthmu ba bha ia ka pyrthei wat hapdeng ki jingjia kiba jia ha kine ki sngi bad ki sngi ki ban wan.

**Lada ki jingthoh jong ki briew
ka pyrthei ki la wallam ia ki
jingkylla, katno tam ki
jingthoh ha ka Baibl kin ialam
ia ngi sha ka jingshisha bad
ka jinglailtuid ba shisha.**

Lehse ngi la iohi khyndiat eh ia ka bor ki jingthoh ha ka longbriew man briew, kiba bha ruh kito kiba sniew ruh kito hi, hynrei kaei kaba ngi don ban leh kum kiba ngeit lada ngi tip ba ki jingthoh ki wallam ia ki jingkylla. Kawei kaba kongsan eh ka long ba ngin kiar na ki jingthoh kiba ialam bakla, bad ban pyrshang ban kham pynlut ia ka por jong ngi ban pule ia ki jingthoh kiba bha. Ki don bun ki kot Khristan kiba mih ha kine ki sngi kiba ia dei kat kum. ka jingkwah bad jingdonkam jong ngi, hynrei khlem da klet pat ba kam don kawei pat ka kot kaba kham bha bad kaba lah ban wallam ia ka jingkylla kaba kham bha lait ka Baibl hi. To ngi shim pat ia ka sa shisien, ngin pule ym shuh tang ba ngin shu tip, hynrei haduh ba kan da thaw thymmai ia ki jingmut jingpyrkhat ka jong ngi, bad ban wallam ia ka jingkylla kaba shisha ha ka jingim jong ngi.

IM KUM KI KHRISTAN HA KANE KA PYRTHEI KABA MYNTA

-Mr. Airman Kharmih

Ki 'riewniām ki iohi ia kane ka pyrthei kaba ngi im mynta ba ka long kaba sniew bad kaba nangsniew nangsniew katba dang iaid ki sngi. Ki sngewbyññiaw ban pyrkhat ia kita ki sngi kiban dang wan ba ki long kiba dum bad kiba dap da ka jingduh jingkyrmen. Ki sngewkhuslai na ka bynta ka pateng ka ban dang wan. Ki dap da ka jingsheptieng.

Ki nongsaiñ pyrthei pat, ki iohi ia kane ka pyrthei kaba ngi im mynta, ba ka long kaba ai jingkyrmen ia ki longdien mandien.

Phai sha ka liang ka jingnang jingstad, ka nangroi nangroi. Ka jingnang jingtip ha kine ki sngi mynta, ka wanrah ia ki rukom trei kam kiba thymmai, kiba lah ban ai kam ai jam ha ki khun samla ka ri.

Ha ka liang ka ioh ka kot ruh ka nang kiew na kawei ka sngi sha kawei ka sngi. Ka jinglait ki kali sha man ki shnong rit bad sha nongkyndong, ka plie lad ia baroh u paid nongshongshnong ban ioh pyangkit ia ki mar rep, mar trei kti sha ki iew khaii iew shalan, ha ka dor ka babit bad ia myntoi lang ia u nongdie kumjuh ia u nongthied.

Ym tang katta, ki surok ki pynsuk, ki pynjan ruh ia ki lad jingaisumar ia ki bried baroh.

Haba bishar na kitei ki jingmyntoi kiba la pyni haneng khyndiat na kiba bun, shisha, kane ka pyrthei kaba ngi im mynta, ka long kaba kham bha ban ia ki sngi kiba la leit noh bad ka lawei ka long ka baphyrnai bad kaba don jingkyrmen. Wat la ngi ia mynjur ia kaei kaba ki ekonomis bad ki saiantis ki

ong bad pynshisha; hynrei kitei ki ar kynhun, kata, ki 'riewniām bad ki nongsaiñ pyrthei, ki ia mynjur lang, ba ka long kaba shisha, ba ka akor longbried man bried ka la hiar. Ka la dei imat kumba ong mano re, **'ka akor ka la phet sha ki mrad.'** Ka jingiapyñiap iwei ia iwei khlem sngewsynei, ka la jyllei ha kine ki sngi mynta. Ka jingiashun para bried ka la nang jur. Kawei ka jait bynriew ka pyñiap ia kawei pat ka jait bynriew. Kawei ka jait niam kam lah shah ia kawei pat ka jait niam. Ka jingmih bad ka jingroi

**Ka la dei imat kumba ong
mano re, 'ka akor ka la
phet sha ki mrad.' Ka
jingiapyñiap iwei ia iwei
khlem sngewsynei, ka la
jyllei ha kine ki sngi
mynta.**

kita kiba ki khot ki 'lehnoh' ha satlak ka pyrthei, ka la pynrit mynsiem ia kiba bun. Ki brieve kim don shuh ka jingsngewshngaiñ ha shnong lane ha sor wat ha khlaw hi. Ki dap tang da ka jingtieng ka jingsmiej.

"Te namar ba ka pop kan man bun, ka jingieit kiba bun kan man khriat" ong ka Baibl. Shuh shuh ka Baibl ka ong, "Ki brieve kin long kiba ieit tang ia lade, kiba ieit sbai,... Kiba khlem ieit ia la ka kynja, kiba khlem map, kiba runar, ki bymieit ia kaba bha, ki nongdie lok (traitors), kiba hangamei, kiba leh meng, kiba ieit ia ka jingsngewbha khamtam ban ia kaba ieit ia U Blei." ... (Matt 24:12; 2 Tim 3:1-4).

La nangroi ka im lyngkar, ka im awria. Mih sa ki jait jingpang kynsha bym lah don dawai ban pynkoit. Ha ka kitab Jenesis 6:5 nga pule ia kine ki ktien *"Te U Trai U la iohi ia ka jingleh bymman jong u brieve ka la khraw eh ha ka pyrthei, bad ba ka jingthmu baroh ki jingpyrkhat ka dohnud jong u ki la long bymman ha la ka sngi."*

Kaei ka bynta u Khristan ha kum kane ka jinglong ka pyrthei ? Lane, kumno u Khristan u dei ban im ha kane ka pyrthei kaba mynta ?

Uei u Khristan ? U Khristan u long uta uba ngeit ha U Jisu Khrist kum la U Trai bad la U Nongpynim. Nangta sa bud sa ka jinglong dkhot ha ka Balang bad ka jingpynbaptis . U Khristan u dei ban sngewthuh ba la thied ia u na ka jinglong

mraw ha u soitan da ka Snam U Jisu Khrist. U dei ban sngewthuh bad pdiang ba la siewspah ia u da ka Snam Bakordor U Trai Jisu. Ka motto une u Khristan ka

Ka motto une u Khristan ka dei ban long : "LA THAW THYMMAI DA U KHRIST NA KA BYNTA U KHRIST, " lane" LA PYNIM IA NGA BAN SAKHI."

dei ban long : "LA THAW THYMMAI DA U KHRIST NA KA BYNTA U KHRIST, " lane" LA PYNIM IA NGA BAN SAKHI."

Haba nga la kam ialade ba nga long ki Khristan, ka dawa ia nga ban im ka jingim kaba pynpaw ia U Jisu Khrist ha kane ka pyrthei. Ka don ka jingong: Ki Khristan ki long ki brieve lane ki dei ban long ki brieve kiba pynpaw ia U Jisu Khrist sha kiwei ba U long U Nongpynim jong ka pyrthei.

Ka Baibl ka iathuh ba u Khristan u long:-

- (i) Ka Mluh ka pyrthei (Mt 5:13)
- (ii) Ka Jingshai ka pyrthei (Mt. 5:14)
- (iii) Ka Jingiwbih U Khrist (2 Kor 2:15)
- (iv) Ka Shithi U Khrist (2 Kor 3: 2,3)

bad bun kiwei kiwei ki jinglong kiba pynpaw bad pynithuh ba ki Khristan ki long ki synran U Jisu Khrist.

U Jisu U pynsyriem ia ki Khristan bad kiei kiei kiba ki briew ki donkam eh ha ka jingim ka jong ki kaba man la ka sngi. Kane ka pynpaw ba khlem u Khristan, ka pyrthei, kan long kaba khlem dor, kan long tang ka jaka shong ki mrad hi.

PHI LONG KA MLUH KA PYRTHEI

Ym da slem eh haba U Jisu U la sdang ia ka ministri ka jong U, bad shuwa ba Un phah ia ki synran ban leit ialap, U la lum lang ia ki bad U la pynkynmaw ba ki long ka Mluh ka Pyrthei bad ka Jingshai ka Pyrthei. (Mt 5:13-16) Ka dor ka mluh ka long kaba tat. Lah ban ioh ei ia ka khlem da siewdor lada ngi donkam tang shisien ber jyntah ne, kham bunsien ngim da kynmaw eh ia ka mluh. Kumjuh, ka jingshai ka long ka bym hap siewdor, ka long ka jingaiei U Blei. Ki long kiba tat dor, hynrei, ki long kiba u briew um bit ban duh ia ki.

Ka mluh ka trei kam jar jar bad ym don ba bna aiu ka trei kam. Katba ka jingshai ka ai ia ka jingshai ha kaba paw. Ka kam ka mluh ka don lai tylli ki jingkam: Ka pynbang ia ka jingbam, ka ialeh pyrshah ia ka jingpyut bad ka pynsliang. Kumta, ka akor babha bad ka jingim babha u Khristan ka pynkylla ia ka jinglong khlem akor ka imlang sahlang. Ia ki kut u bymman lah ban pynkhyllan da ka jinglong bakhuid u Khristan. Ka jinglong babha, ka jinglongkhuid bad ka jinglonghok u Khristan, ka pynkwah, ka pynthrang ia kiwei ban lah bad im kum ma ki. Ka mluh kam pher la ngi shu tah im ne ngi pynum ia ka, ka sah ka neh hi

kajuh ka jingmad bad jingbang mluh. Kumta kum ka mluh, u Khristan u dei ban don ha man ki bynta ka jingim, ha ka imlang sahlang, ka saiñ ñiam, ka saiñ

Ka jinglong babha, ka jinglongkhuid bad ka jinglonghok u Khristan, ka pynkwah, ka pynthrang ia kiwei ban lah bad im kum ma ki.

pyrthei ka saiñ hima bad ha ki jait jingtrei baroh kiba u ioh ban trei, khlem da duh noh ia ka dor bad ia la ka kyrteng Khristan (Identity). U Khristan uba shu shong tang hapoh ki saw kynroh jong ka iingmane um lah ban mut ba u kham shakri ia la U Kynrad ban ia kiwei.

Nalor ba u Khristan u long ka Mluh, u long ruh ka Jingshai jong ka pyrthei. Ym lah ban buhrieh ia ka jingshai. Ka jingshai ka sam lyngba ia ka jingrben ka jingdum. Ki kam babha badon burom u Khristan ki phla ba U Jisu Khrist U long U babha.

Lada ka jingshai ka rieh noh na ngi, ha kaba kan don tang ka jingdum, ngi sngewthuh ba kan ym don ka jingitynnad, hynrei kan don tang ka jingsheptieng. Kan don ruh ka jingkulmar - kum ha kata ka sngi ba 'kah dum ka Diengiei ia ka pyrthei.'

Hynrei, haba don ka jingshai, ka don ka jingshngaiñ, ka don ka jingitynnat bad ka don ka jingiaid beit ia id suk ha ka imlang ka sahlang. U Jisu U long ka Jingshai ka pyrthei bad ki Khristan ki long

ki nongbud jong U. U la ong ha ki: "To pynshai kumta ia ka jingshai jongphi sha ki briew, ba kin iohi ia ki jingleh babha jongphi ..." bad, "ki briew kiba shong ha kaba dum ki la iohi ia ka jingshai bakhraw bad ha kita kiba shong ha ka ri bad ha ka syrngiew ka jingiap, la mih ka jingshai." Bad u Apostle Paul u ong, "Ba phin ioh long kiba khlem jingrem bad kiba lui lui, ki khun U Blei kiba khlem kynnoh pop hapdeng ka pateng bynriew kaba kynriang bad kaba mutlop: hapdeng kita kiba la iohi ia phi kum ka jingshai ha ka pyrthei."

Ka jingwan ka Balang Khristan ha ka ri Khasi ka shop noh ia ka jingdum. Ka Balang Khristan ka long ka Jingshai ha ka jait bynriew Khasi.

PHI LONG KA JINGIWBH U KHRIST

Kumba ju ia kren paralok,' ngi ia im ha ka pyrthei kaba pyut bad kaba iwtung.' Kiei kiei kiba paw shabar kim long satia kumba ki long hapoh. Ka jingim ki briew ka la long kum ki 'tiew - thaw-briew. Haba shu peit da kine ki khmat doh ki jong ngi, kine ki syntiew kim ia pher satia na ki 'tiew-thaw-blei.

Kine ki 'tiew-thaw-briew, ki long thik kum ki 'tiew-thaw-blei. Ki i kham itynnad pynban. Hynrei kine ki 'tiew-thaw-briew kim don jingiwbihi. Namar kata, ki long kum ka dur briew kaba shu wah pynitynnad ha ki kynroh nengpei. Katba ki 'tiew-thaw-blei ki don ka jingiwbihi, kaba iathuh ba don uta u syntiew hangta hangta. Kum ka nuksa, u 'tiew pathai khubor, u long u syntiew uba phuh lieh, bad ka

jingiwbihi kaba mih na u ka sieng iwbihi shaduh jngai jngai na ka jaba kaba u phuh. Kane ka jingiwbihi kaba mih na une u syntiew, ka ktik ia ki briew ban leit wad hangno u don. Dei na kane ka daw imat, u sa ioh kyrteng. 'Tiew Pathai Khubor.'

**Ka jingiwbihi, ka pynsngew
pyngngad ia uba la thait la
lwait na ka jingiaid jngai.
Ka ai bor ia u haba ka khia
than ka jingkit.**

Ka jingiwbihi, ka pynsngew pyngngad ia uba la thait la lwait na ka jingiaid jngai. Ka ai bor ia u haba ka khia than ka jingkit.

Ka jingim u Khristan ka long ka jingialap. U M.K. Gandhi, u kynthoh ia ki Khristan ha kito ki sngi ki jong u kumne; "...to ngin pyrkhath ia ka jingbun ki briew jong phi kiba ialap ia ka Gospel. Hato ki pynphriang ia ka jingiwbihi ka jingim jong ki ?... Baroh kaba nga kwah ia ki ka long ba kin im, ka jingim Khristan....."

Nangta u bteng shuh ban kynthoh," Ai ba ka jingim ka jong phi kan kren ha ngi, kumba u 'tiew kulab um donkam ban kren, hynrei u shu pynsieng ia ka jingiwbihi jong u. Wat u matlah u bym lah ban iohi ia u 'tiew kulab, u sngewthuh ia ka jingiwbihi jong u."

U Gandhi, u kren bad thoh ia kane ha ka kot khubor 'Harijan' March 29th 1935, "Christian Mission" u kdew beit (challenged) ha i briew khmat ki

Khristan ha kito ki sngi, kaba dang long ruh ia ngi kumjuh ha kine ki sngi. U Gandhi, u mut ban ong, ba ym donkam ban ialap ia U Jisu Khrist, hynrei ban kham im ka jingim kumba hikai ka Gospel. Ka jingim babha u Khristan ka long ka sermon ha kita ki bym pat tip ia U Jisu Khrist ba U long U Nongpynim jong ka pyrthei.

Ynda la khang khak ia ka Jingialap laitluid, ka nam babha U Khristan, kan long ka jingialap kaba kham donbor. Ym don bor hima ne bor dujok ba lah ban khang ia ka jingiwbi, "Ka nam jong ki long jingiwbi," ong u nongrwai shem mynsiem.

PHI LONG KA SHITHI U KHRIST

Ki Khristan ki long ka shithi, *'ba la pule da ki briew baroh,'* Ki Khristan ki long ki nongpop ba la pynim bad ka Baibl ka khot ia kiba la pynim, ki 'riewkhuid. Niuma, kata kam mut ba u long uba janai. Hynrei u donkam ia ka jingiai san bad ka jingkylla ha u.

U Blei jong ngi U long U bym ju kylla, U long U Blei Uba pynkylla, U pynkylla ia ka jingim ki briew, U pynkylla ia kito baroh kiba wan ha U da U Jisu.

Kawei na ki jingshisha kaba khraw shaphang ka ñiam Khristan ka long, ba ka wan rah ia ka jingkylla. Ka Gospel da ka bor U Blei ka pynkylla ia ki nongpop ban long ki 'riewkhuid. Ka pynkylla ia kiba ngeit sha ka jingiasyriem ia U Khrist. Ka pynkylla ia ki kat haduh ba kiwei kin kwah

ban tip shuh shuh shaphang U Jisu Khrist.

Ki Khristan kiba don ha kano kano ka shnong, ki dei ban long ki shithi kiba im jong U Khrist ia kiba la iai pule ia ki man la ka sngi da ki briew. "U Khristan u long ka shithi bad ka pyrthei ka long ka nongpule." Kane ka long ka kamram bad ka jingitkhlieh U Khristan na ka bynta U Khrist bad ka Balang.

U William Barclay, ha ka kot "The Daily study Bible: Letter to the Corinthians," u thoh kumne, "Uwei pa uwei u Khristan la u mon ne um mon, u

long u antor (Advertise-ment) ka ñ i a m Khristan. Ka burom U Khrist ka long ha ki kti ki nongbud ki jong u.

**Kawei na ki jingshisha kaba
khraw shaphang ka ñiam
Khristan ka long, ba ka wan rah
ia ka jingkylla. Ka Gospel da ka
bor U Blei ka pynkylla ia ki
nongpop ban long ki
'riewkhuid.**

Ngi bishar ia u nongdie jingdie na ki mar kiba u die, ngi bishar ia u nongthaw tiar na ki tiar kiba u pynmih, ngi bishar ia ka Balang na ka jinglong ki briew kiba don ha ka bad namar kata ki briew ki bishar ia U Khrist na ki nongbud ki jong U."

Kum ki Khristan ngi long ka Baibl ba ka pyrthei ka lah ban pule. Namarkata ka long ka burom ia U Khristan ban jop ia ka pyrthei da ka jingim ban ia kaba leit long pukir bad ban kiar na ka pyrthei. Ka long ka burom ia u Khristan ban shakri hapdeng ki parabriew ban ia kaba shakri ia U Jisu Khrist tang hapoh la i pulit.

Ki Por Khynnah-Samla Jong Nga Ha Ka Balang Laban

Ivan M. Simon

La kha ia nga hapoh ka jingkdup ka Balang Laban la kumba 80 snem tam, bad nga sngew ba ka long ka jingleh-phylla U Blei ba bun na ki parakhynnah ha kito ki por ki dang don haduh kane ka por. Ka'm da donkam ba nga'n da jer kyrteng ia ki iwei-pa-iwei namar ki dang ia-bun hi, la ki kyrteng jong ki ki'n paw pateng-pateng ha kane ka jingthoh.

Ka por
Khristmas ha
ki por ka
jinglong

khynnah jong
ngi ka long
shisha ka ba
sah ha ka
jingkynmaw
wat haduh ba
ngi'n da
tymmen !

hangne tang ia ki katto-katne ki ba'n iai-sah slem, slem ha ka jingkynmaw jong nga. Haden ka jingklad noh u Sahep Stephens, shwa ba'n kha ia nga, I Mem Stephens I dang sah hi ha kajuh ka iingphlang harud lingmane ryngkat bad I para jong I, I Miss Day, I Mem I ba don ka jingduna, ba I'm nang kren ne lah iohsngew. Dei ha kane ka por jong I Mem Stephens khlem pep, ba ka la don ka Jingialehkai Khristmas ha

lingmane Laban ha kaba uwei u missionary na Mawkhar u la iawan kum u "Father Christmas" ba'n pynkmen ia ki khynnah kum mangi ! La ka jingthmu ka la long ka ba bha, ngi lah ba'n sngewthuh kumno kane ka jingleh ka b'ym pat ju jia mynshwa ka'n ktah ia ki ba bun ki khynnah ki b'ym tip ei-ei shaphang uta u Father Christmas, bad haba u la rung ryngkat bad ki sopti ki ba saw bad u 'niuhtmoh u ba lieh hapoh ka lingmane kaba dum ka ba don lehse artylli ki sharak-umphniang ki ba shu sdien na sad, ryngkat bad ka jingpynbna ha ka Sur ka ba jylliew bha ba "u la wan na ka Ri ka ba jngai bha", ki ba bun na ki khynnahrit ki la ialynniar da ka jingtieng bad kane ka la long ka jingpyrshang ka ba nyngkong bad ka ba khatduh da kiba bun ki snem ba'n wallam ia kiei-kiei ki ba thymmai, khlem pynkhreh lpa ia ki jingmut ki barit !

Ka por Khristmas ha ki por ka jinglongkhynnah jong ngi ka long shisha ka ba sah ha ka jingkynmaw wat haduh ba ngi'n da tymmen ! Nga dang kynmaw kumno ba ngi ju iaioh ha ki por ki ba kham mynshwa ia ka bamkhana Khristmas ha phyllaw lingmane, bad hangne kum ki

khynnah ngi ju leit ba'n peit tang mar
ia khie ia ki jingpynkhreh baroh.

Ha ka por mynsngi, don ki
jingpynialehkai da ki Samla ia ki
khynnah, shwa ka jingiadihsha, kum
ki jingiamareh ne ka ba dung ia ki

Ha kito ki por,
ki Samla
Laban ki
iadon ka
jingiadei ka
ba jan bha,
bad ka'm pat
poi ka por ba
ka'n mih ka
jingiasengew-
pher niam
ei-ei.

Sohniamtra ba la
sieh ha ki siej
hadien ba la
t a p m a t l a h
shiliang ka khmat,
bad uta u soh u
long noh u jong u
ba jop ! Kane ka'm
ju long ka ba suk
bad bun ki ba
shem ba ki shu
dung ia ka lyer !
Hadien ka jingia-
bam janmiet, ka ju
don ka jingiaseng
kyrpang ha ka ba

ki khynnah Skulpynpaw bad ki Samla
ki ju ai ia la ki Jingrwai kyrpang, shwa
ba'n don ka jingsamprais ia ki
khynnah baroh - kum ki kopi bad ki
let, ne ki mawthoh bad ki 'scale'. Ka
dor jong ki ka lah ba'n rit hynrei mano
ba'n klet, haba ka long ruh ka
jingiarap ia ki kmie-ki-kpa ki ba duk
ba ki la lait ka thied ia kine ki tiar ha
ka snem thymmai.

Ryngkat bad ki parakhynnah
nga la iadon ha ka Skul Khynnah, bad
nga dang kynmaw katno nga la
suhkpoh-suhsnier haba la buh ia nga
ha kawei ka por ba nga'n kren ha ka
Jingiaseng Khynnah ha ka por ba nga
dang 10 ne 11 snem ei-ei halor ka
subject "U Adam bad ka Im". Nga

kwah tang ba'n shu iathuh ba kane
ka jingiathuhkhana nyngkong jong
nga ka la neh lehse kumba 30
sekhon. I Bah Bo (Tbn. B. Rynjah) I
la kynthoh ba ka jingkren, la ka
lyngkot, ka "pynpaw ia ki jingshisha
baroh!"

Ha kito ki por, ki Samla Laban
ki iadon ka jingiadei ka ba jan bha,
bad ka'm pat poi ka por ba ka'n mih
ka jingiasngewpher niam ei-ei, bad
ha kawei ka por (lehse hapdeng
1930-32) ka Seng Samla ka la
pynkhreh ia ka Jingialehkai-Drama
ha ka rynsan habar jong ka lingmane
ka ba nyngkong halor ka
Jingiathuhkhana shaphang ka
Esther. I Bah Soberwell Sahkhar I la
shim ia ka bynta u Syiem Ahasueros
bad I Bah Debi Myllemngap ia ka
bynta ka Esther. Shwa ba'n sdang, I
Tymmen-basan Kular Sing I la buh
ha ka Jingdwai ia kane ka
jingpyrshang jong ki Samla bad katba
nga kynmaw, ka la long ka ba la
pynhun ia ki nongwanpeitkai baroh
na Laban, khleh lang ia ki b'ym pat
long Khristan, bad ha ka jingshisha,
ia kane ka jingialehkai la pynmih
biang hadien bun snem bad da ki ba
dang bun kijuh ki nongiashimbynta,
la lehse ha ka jingiaid ki por, ki
nongiashimbynta ki la pynpaw ia la
ka Rta!

Nga dang kynmaw ia ka
jingwanshimti I Rev. Siang Blah ia ka
kam Pastor ha ka Sub-district Laban-
Malki-Nongkrem bad Pomlakrai, bad
ba nga ju poi khah-khah sha ka iing
jong I namar nga ju iadeilok bha bad
u Khun Khatduh jong I, u Thomlin
Lyngdoh, u ba shwa katto-katne

snem ia nga. Une u paralok jong nga u long u ba nang bha ba'n tem Guitar, bad shwa kawei ka por Christmas u la wan ba'n iatem sngewbha ha iing jong ngi ha Laban, bad ka ba sngewtynnat ba'n kynmaw ka long ba kane ka jingiatem ka la khiring ia kiwei ruh ki parasamla na Laban, kynthei bad shynrang, hapoh ka jingialam I Bah Bo, bad katba nang iaide ki sngi shwa ka Khristmas, ka jingshitthem ruh ka nang jur bad haba la poi ka

*Ha ka ba plie ia
ka Skul Balang
ha Umphrup ruh
ngi kum ka
Seng Samla ngi
la ioh ka bynta
ka ba khraw,
bad nga kwah
ba'n ong shai
ba baroh, bad
kynthei bad
shynrang ngi
iadonbynta lang
ha kine ki
jingiaseng.*

Christmas Eve,
ki samla ki la
iakhih ka leitwad
sniang shaduh
Lawsotun, bad I
Bah Bo I la ialam
nakhmat ryngkat
bad ka riam
Father Christmas,
la ha kane ka por
ka'm shym don
shuh kato ka
jingsngewtriem
hapdeng ki
khynnah kum ha
kato ka por I Mem
Stephens!

Nga sngewkitram shibun ia ka Seng Samla ha Laban ka ba la kdup bad ai ka jingialam ka ba khlem tyngkai ia ki samla ka Balang, bad, ia nga hi, hadien ba nga la wanphai na ka jingpule jong nga ha Gauhati, ki snem ki ba hadien ka snem 1941 ki la long ki snem ha ki ba nga la iashimbynta ha ki kam kiba ka la shimti ba'n trei.

Ha ka jingshisha nga'n ym lah ba'n iathuh lut ia ka jingtrei ka Seng

Samla Laban; lehse ka'n donkam ia ka Thup ka ba kyrpang ba'n pyini ia ki jingtrei jong ka baroh.

Ha kine ki por I la wan sa I Pastor Harlyn Lyngdoh kum u Pastor ka Sub-district, bad ma I ruh I la kyrshan tynggeh ia ki jingtrei jong ka, bad man ka teng, ryngkat bad ki parasamla ha kiwei pat ki Balang ka Sub-district, ngi ju ialeit lang na kawei sha kawei ka lyngkha-trei ba'n ia aikti lem ia ki para mynsiem ki ba thrang ba'n pdiang ia U Jisu Khrist kum U Nongpynim bad kine ki "programme" trei jong ngi ki kynthup ia ka ba pyniaid ne plie ia ki skul kham tam ha ki jaka lum naduh Umphyrnai shaduh Thangsning, kynthup ia ka Mawngad bad ka Lamlyer. Ki Samla ki iakit shitrhem ia ki kam ba la bynshet ha ki da ka Balang, bad ki jingiaseng Sub-district ki long ki ba shitrhem, haba kum ki samla ngi ia kiew ia u Lum Mynjneh ne Thieb Laitkor ba'n leit sha ki jingiaseng Sub-district kum ha Nongkrem bad Pomlakrai ki ba ju kham long ha ki bnai Tlang bad Pyrem, katba ha Laban bad Malki ki long ha ki por Lyiur bad Synrai, bad wanphai pat mynmiet bad la ki 'torchlight' ne 'sharak-pump' (lada don) ynda la wai ka Jingiasengmiet ka ba long ruh ka Jingiasengialap. Ngia na Laban ngi ju dei ba'n iaide da ka kiat ha kito ki por b'ym pat don bus paidbah, bad kumta ngi ju wanphai lyngba ka Pynnoh shwa ba'n poi sha Riat-Laban bad ki pud Municipal ha ki ba la don ki diengsharak ilektrik khlem kheini ia ka ur ka btuit ha kato ka lynti rim kaba khim. Ha ka ba plie ia ka Skul Balang ha Umphrup ruh ngi kum ka Seng

Samla ngi la ioh ka bynta ka ba khraw, bad nga kwah ba'n ong shai ba baroh, bad kynthai bad shynrang ngi iadonbynta lang ha kine ki jingiaseng.

Ka Seng Samla ka la myntoi ruh ha ka jingwanpoi-shongkha I Bah Morning (Tbn. M. R. Diengdoh) bad I Bah Motilal Diengdoh sha Laban. Kine ruh naduh ba ki poi ki la don ka

u Nongialap
u ai ia ka
Khubor bad
ieh ia ka ba
sah ha ki kti
U Blei, ba
lyngba U
Mynsiem U
sa ktah ia ki
dohnud jong
kito ki ba ioh
ia ka
Jingkynduh.

jingiadei ka ba jan bha bad ka Seng Samla ha Laban. Nga'm da donkam lehse ba'n thoh shuh shaphang I Bah Morning namar ma I I la don la ka bynta ha ka Souvenir k u m u Tymmenbasanka Balang, hynrei nga'm lah khlem iathuh shaphang ka jingkyrshan kaba I Bah Motilal bad I lok jong I, I Kong Moli Sahkhar, ki la ai ia ngi kum ki Samla. Ka kaliiew I Kong Moli ka

la kylla long borobor kum ka kali ka Seng namar sha ki jingiaseng sha ki jaka ki ba kham jngai, ym tang ki jingiaseng ka Balang, hynrei wat shaduh ki jingiaseng Assembly ha Laitkynsew bad Mairang, kine arngut ki'm ju pep ba'n iadon lang.

Lada nga'n shim ia kano-kano ka bynta ka ba kham shon ia ka jingmut jong nga ha kito ki por ka jingim jong nga kum u Samla, kane ka long hadien ba nga la wan phai na ka kam jong nga ha Garo Hills ha

ka snem 1950, haba hateng-hateng la ai ha nga ia ka kam Chairman ka Seng, bad ki jingiaseng-ialap 'Evangel' jong ka SCYOC, ki ba ju long mynmiet, hapoh ki pud-ki sam ki Balang Sor, shaduh Umylyngka ki long ki ba shitrhem.

Ki ju don ruh ki jingiaseng-ialap ka Balang ha ki ba, kham bunsien, ngi ioh ia ki jingialap u Shakri U Blei, I Bah Paila Pariat, naduh ki por ka jinglongkhynnah jong I.

Kine ki jingialap ha kito ki por, ki long kat kum ki "rukom rim" ha kiba u Nongialap u ai ia ka Khubor bad ieh ia ka ba sah ha ki kti U Blei, ba lyngba U Mynsiem U sa ktah ia ki dohnud jong kito ki ba ioh ia ka Jingkynduh. Nga'm lah khlem iathuh ia kawei na ki jingjia ki ba kham phylla haba uwei u nongiasiat, u ba shun ia ka Balang Khristan, u la wan naba iasiat ha ka Miet Sngi U Trai, bad ha kane ka por u la dei ba'n iaid narud ka lingmane ha kaba la pynkhreh ba I Bah Paila I'n kren. Une u rangbah u la wan bad ieng ha surok ha tyngkhap jingker, bad ki samla ki ba iadon hajan ki la peit bha ioh u pynwit kumno-kumno ia ka Jingiaseng. Kaba pynlyngngoh ka long ba u ieng thik hajuh haduh ba'n da wai ka Jingiaseng-ialap bad leit sha iing ryngkat bad u paid-wan jingiaseng.

Katto-katne sngi hadien, une u rangbah u la leit iakynduh bad I Bah Bo ba'n ong ha I ba u kwah rung Balang noh ! I Bah Bo I ba tip bha ia ka jinglong jong u, ia ka jingpyrshah jong u ia ki Khristan ha Laban, I nang pyrkhat ba lehse u shu wan tang kum ba'n shu tynjuh kai ia I. La katta ruh, I la rah ia kane ka

Lyngba kito
ki snem ki
ba kham
shwa, nga
ngeit ba
nga la ioh
ia ki
jingkyrkhu
ki ba khraw
na ka
Balang-
kmie ha
Laban

jingpyntip sha ka Committee Balang. Ki ba bun ki Rangbah ruh ki ba iatip bha ia ka jinglong jong u ha shnong, ki la iapyrkhat kumjuh - ba u shu kwah tang ba'n pynthame kai ia ka Balang, hynrei la katta ruh, ki la phah rangbah ba'n iasylllok bad u. Kaba pynlyngngoh ia ka Balang ka long ba kine ki rangbah, hadien ba ki la iasylllok slem bad u, *ki la tyrwa*

ba'n pdiang noh ia u sha ka Balang! Ha ka Jingiaseng Miet Balang, haba la kylli I Pastor Harlyn ia u shaphang ka Jingshem-mynsiem jong u, une u rangbah la kren ha ka sur ka ba skhem bha, ba dei ka jingialap ha kato ka miet Sngi U Trai ba u la ioh ia ka jingkyntu **na U Blei hi**, ba'n aiti noh ialade ha U Khrist! Da kumne, une u rangbah, **u Bah Khrep Khongsngi**, u la pyniasoh ialade, tang marwei na iing, ba'n long u synran ba iaineh jong U Nongpynim

jong u haduh ka sngi ka jingkhladnoh jong u, bun snem hadien.

Ha kaba pynkut, nga kwah ba'n iathuh ba ha kane ka por ba nga dang don ha ka Seng Samla Laban bad ka SCYOC, nga la rai ba'n leit hikai ha ka College ia ka ba'n dang seng hadien - ka Union Christian College. Nga la rung ha ka kam na duh 1 tarik u June, 1952, shwa ba'n plie ia ka College ha Khwan. Nga'm lah khlem da pynpaw kumno ba ka Seng Samla ha Laban ka la iashim bynta ha ki jingpynkhreh ban pynkhuid ia ka jaka ha ka ba yn sa tei ia ki iing-College ki ba nyngkong! Nga la sah ha Khwan haduh ka snem 1962. Ia ki khun jong nga baroh arngut la pynbaptis ha ka Balang Laban, lehse ha ki snem 1954 bad 1956, hynrei dei shwa ia kata, ha ka snem 1960, ba nga la rah ia ka kyrteng Balang jong nga sha ka Balang Phudmawri ha ka ba nga la thaw la ka iing, ba'n iadon lang bad I lok jong nga, I Alice Mabel Pariat, iba na ka Balang Mawkhar, bad ki khun ryngkat bad I Kiaw.

Lyngba kito ki snem ki ba kham shwa, nga ngeit ba nga la ioh ia ki jingkyrkhu ki ba khraw na ka Balang-kmie ha Laban, ka b'ym shym klet ia nga wat hadien ba nga la mih na ka. Nga ngeit ba U Blei U la pyniaid ia ka jingim jong nga kat kum ka jingibit jong U, bad nga ainguh eh ia U lada nga la lah ba'n leh ei-ei ba'n pyndonburom ia ka Kyrteng Ba Khuid jong U!

Katta ngi la iaid

R Kmensila Dkhar Budon

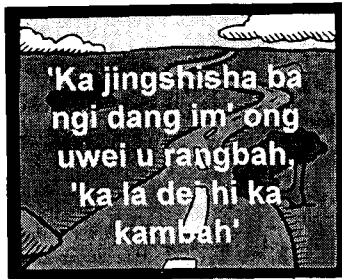
Kawei ka sngi hadien kawei pat ka phet noh na ngi. Ka iehnoh ia shibun kiei kiei kiba ngim lah khlem da pyrkhat balei kiei kiei ki la long kumba ki long. Ngi puson bad duriap ia kiei kiei baroh kiba la jia ha ka jingim jong ngi. Kaba la leit ne ka hynnin ka pynioh ha ngi ia ka lad ban thew katno ngi la lah bad katno ngim shym la lah ha kita kiei kiei kiba ngi la pyrshang.

Ka jingong 'klet noh ia kaba la dep' ka kham iadei bad ki jingjia kiba sngewsih kiba ngim kwah ban kynmaw. Ha ka jingshisha, kaei kaba ngin iaid nangne shakhmat kan shong eh kumno ngi la iaid ha kaba la dep. Namar bunsien kaei kaei kaba la dep ka ju long pat ka nongrim ia kiei kiei kiban sa wan. Ka lah ban long

ha ka jingim jong ngi shimet shimet, ha la ka iing ka sem ne ha ka Balang, **katta ngi la iaid** la ha ka jingim kum ki briew bad ha ka jingiadei bad U Blei. Ka ju don ka por ha ka jingim u

briew ba u sangeh shipor ban thew ia kaba la dep, ban i ia ka mynta bad ban peit ia ka lashai katba u lah ban iohi byrngut byrngut; (retrospection) bad mynta lehse ka dei kata ka por.

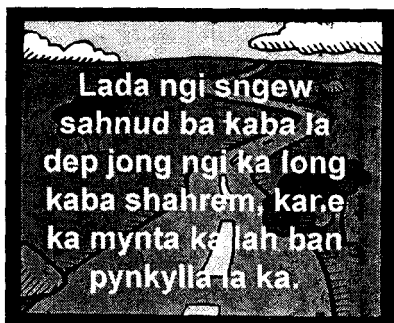
Ha kaba kum kane ka khyllipmat, ngi ioh mynsiem na ka Ktien U Blei ban iaphla ryngkat bad U Samuel bad ban ong, ".....**haduh kane U Trai u la iarap ia nga**" (1 Sam 7 :12). 'Ka jingshisha ba ngi dang im' ong uwei u rangbah, 'ka la dei hi ka kambah'. Bad ngin iathew iawoh ia ki kam ka jingim jong ngi

khlem da klet ba ngi la long ki khun ba la siewspah U Trai Jisu bad halor kane ka nongrim ngin iatai ia kane ka phang.

To ngin **ia phai sha kaba la dep**. Ngila iaid ia ka jingim jinglong Khristan, ha kari kaba ki 'riew hehpaid ki dei ki Khristan, bad ha ka jaitbynriew kaba kam ba ka long kaba tipbriew tipblei. Ha kaba kum kata ka sawdong (environment) la sngew ban ong ba ngi im ha Eden. Ngim ju tip ia ka iap khlam, ne ka shlei um, ne ka jingtyrkhong. Aiu ngi la lah ban leh ha ka jingim jong ngi shimet bad kum ka Balang. Lada ngi pyrshang ban pynshongdor ia ki kam, kaba kum kaei ka Report Card jong ngi kan long. Ngila ialap ? Hooi (lehse). Ngila leh isynei ? Hooi (lehse), Ngila long ki nongbud kiba shisha U Trai haba rieh bad bapaw ?Eh ban jubab. Ngila ju wanrah wat tang kawei ruh ka Mynsiem sha ka sem U Trai ? Kane ruh eh ban jubab, Ngila lah mo ban ieit ia ki nongshun jong ngi ?kane ruh sngew eh ban jubab, Ngila ju duwai shah jingit ne em wat tang shisien ha ki san snem ?kane ruh lehse 'em'. Tip tharai ngi lah ban ong ba ka jingim Khristan jong ngi ka long kaba jop ? Lada buh ha kawei pat ka rukom, ngi iohi ne em ia u soh U Mynsiem ha ka jingim jong ngi.

la ka jinglah ne jingbymlah jong ngi, ngi hap ban thew na kata kaba

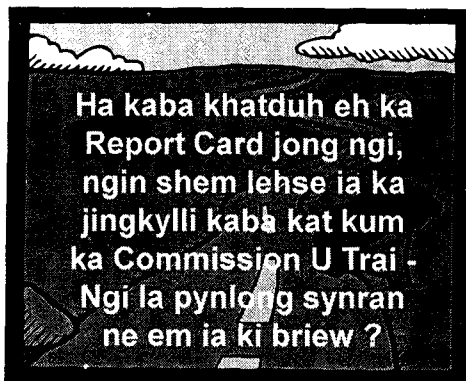

U Jisu U la hukum ia ngi ban leh. Ha kaba khatduh eh ka Report Card jong ngi, ngin shem lehse ia ka jingkylli kaba kat kum ka Commission U Trai - Ngila pynlong synran ne em ia ki briew ?

Ha ka jingim doh te, ngila iaid shakhmat bha. Ban iakheih bad ka jingbunbriew, ka jylla jong ngi ka long ba ar ha ka jingbun ki kali. Ngila kham nang kham stad. Ngila pynmih ia ki rishot ha ki kam pyrthei kiba bun. Hynrei ngim klet ba ngi iathew ialade katkum ka jingshai ka Gospel bad ki jinghikai jong ka. Ngila sangeh shiteng u lum, ngi iohi u long uba dang jrong bad haba peit sha tbian, ngi shem ngi dang dep kiew tang khyndiat. Shibun eh ka por la shu pynsywa ei. Shisha ki la don ki jingatphyllung, ki eriong bad ka jingkhiphphaloh ba itriem ki um ha ka jingim jong ngi. Kine ki la ialeh ban kdiah ia ka jingngeit jong ngi ban pyntroiñ ia ka mynsiem jong ngi. Hynrei kim shym la lah. Bad namarkata ngi ioh ia ka mynta.

Katba ngi dang ieng bad sangeh shipor na ka jingiaid lynti jong ngi, **ngi iohi ia kane ka mynta**. Bad haba ngi pyrkhata ia ka mynta, ngi kynmaw ba U Trai U ong - "**kane ka dei ka ia kaba diang hun, kane ka dei ka sngi ka jingpynim**". Ngila iohi ia ki phew hajar ki lok ha ka jingdum. Bad man ba ngi phai sha ki, ngi sngewrem; ngi sngewrem namar kim ibang ban long kum ngi wat haba ngi

ong ba ngi bud ia
U Blei Uba im.
Ngi sngewrem
namar ngi tip
shai ba dei
namar kaba la
dep ka jong ngi
ba kim lah ban
pdang ia ka
Gospel haduh

halor lade ? Pleng dei
kine ki atiar kiba lah
ban jop ia ka jingdum.
Bad la pynsuhthied ia
ki ha ki pulit ba kyndong
bad ba jar jar ka jingim
jong ngi tang bad la U
jong U Kynrad. Ah! ba
ngan mon noh ban
ngam sha ki thwei ka

mynta. Dei namar kata ba ngi hap ha
ka thup kaba ki ong 'Khristan tang ka
nam'. Kane ka mynta jong ngi ruh kan
sa kut shen. Ngin sa iehnoh ia ka sha
ki bymjukut. Lada ngi sngew sahnud
ba kaba la dep jong ngi ka long kaba
shahrem, kane ka mynta ka lah ban
pynkylla ia ka.

Ngi lah ban leh shibun ki kam
kiba bha ha kane ka mynta. Kita kiba
ngi ong kiba lah ban iarap ia ka
imlang ka sahleng. Hynrei kumba ngi
la iohi ki ju long tang shipor. Shim ia
u briew uba dih kiad. Ai ki jingsneng,
ai ki jingiasyllok, tang shipor u la long
kumjuh. Hynrei ai ia U Jisu, un kylla
shaduh kaba kut. Ngi phai biang sha
kitei ki jingkylli jong kaba la dep. Ngi
kloi ban leh noh ia ki mynta lada ngim
pat ju leh ? La yn thoh ne em 'hooi'
ia baroh kitei ki jingkylli san ne
shiphew snem nangne ?

Hato ha kane ka mynta ngin
kylli - Nga don ne em ka jingieit, ka
jingkmen, ka jingsuk, ka jingshahslem,
ka jinglehsbun, ka jingbha, ka
jingiaineh, ka jingjemnud, bad ka bor

jingieit bah U Blei ha kane ka mynta.
Phi iohi mynta ba phi bat ia ki san
talent, ki ar talent ne kawei ka talent.
Phin ym leit ban iakha'i bad ki ?

Na katai kaba la dep, ngi ia
ieng ha ka mynta, **ban peit sha ka
lashai**. Kaba kum kano ka lashai ngi
iohi. Kaba itriem, kaba i khlem
jingkyrmen, kaba kordit. Ngi iohi ia ka
lashai jong ka jingpyniakhlad sha
bymjukut hapdeng u bahok bad u
bymman. Ngi iohi ruh ba ka jingbun
ne jingduna kita kiba la jied U Trai
kan shong eh kumno ngi la
pyndonkam ia ki talent jong ngi. Ka
jingangnud jong uwei pa uwei uba
ngeit ka long ban iohsngew ia ki
kyntien ha ka lashai jong u, "..... *bha
me u shakri ba bha, me la minot ha
iba khyndiat...*". 'Kata ka dei ia nga,'
phi mutdur. Pynban na kaba kyndong
ki jingmut jingpyrkhat jong phi mih i
jingpynkynmaw - "*kiba nyngkong kin
lah long khatduh*", "*shibun la khot
khyndiat la jied*".

Katta ngi la iaid.

Ka Jingkyrmen ba kynja Khristan

- Rev. Dr. E.S.Langstieh.

Ha kano kano ka jingrakhe dapsnem, ne jubilee, la ka dei ka Silver Jubilee ne Golden Jubilee ter ter, kawei kaba don ha kata ka mynsiem rakhe, ka long ka jingphai sha ki lai tylli ki phang jong ka jingim. Kita ki jingphai ki long kine - ka jingphai shadien ban puson ban duriap shaphang kiei kiei ki ba la dep, ka jingphai shalor sha U Blei ban ainguh ia U na ka bynta ki ba shibun ki jingbha ba U la leh lyngba kita ki snem ba la leit noh, bad ka jingphai shaphrang sha ka lanor ne ka ban sa wan.

Kane ka jingphai sha ka lanor, ka mut ruh hangne ka jingangnud, ka jingthmu, ka jingkhmih lynti ia kita kiei kiei kiba ngim pat iohi, ioh mad, ioh tba mynta hangne. Ha kane ka nongrim ngi nud ban ia kren shaphang kita kiei kiei

kiba ngim pat iohi, iohsngew, iohmad, ioh tba? Ka jubab ka long ba ngi nud ban leh kumta dei tang ha ka nongrim jong ka jingkyrmen. Hynrei lada ngim sngewthuh bha shaphang ki thning bad ki thied ki jaw jong kane ka jingkyrmen, ka mut ba ngin hap ban shu ia kyrmen umdum. Namarkata, kaba donkam kyrkieh mynta ka long ban ia twad ia ka kynjang, ka kynian bad ka lynter jong kane ka kyntien "Jingkyrmen," khamtam eh na ka liang ka rukom pyrkhat rukom sngewthuh Khristan.

Tang kum ka maitphang, shuwa ban iapoi sha katei ka bynta pdeng, ngi sngewthuh ba u briew kum u jingthaw bakyrpang jong U Blei, u long tang ma u uba don ka jingsngewthuh kaba shai kdar shaphang ki lai tylli ki bynta jong ka

*Kumta namar ba ym don ka
nongrim kaba skhem, la shu
kyrmen noh tang ha ka
nongrim jong ka 'LADA'
Hynrei ban shu pynshong
nongrim pat kat ia ka
jingkyrmen tang ha ka lada,
kaba kum kata ka jingkyrmen
ka shu long tang ka
jingkyrmen kaba ha rngai,*

por - ka Mynnor, ka Mynta bad ka Lanor. Te haba u phai sha ka lanor ne ka lashai, kata kaba shapoh eh jong u, ka dawa, ka pynkhih, ka pynlong ia u ba u donkam bad ba u dei ban shu kyrmen. Ki stad pule (psychologist) ki ong ba ha kaba iadei bad ka lanor ne ka lashai, kaba donkam eh iangi ka long ban shu kyrmen. Palat na kata ym lah ban leh ei ei. Namar kane ka daw ki ong ba ka jingkyrmen ka dei kata ka 'psychological necessity.'

Lah ban ai nuksa ia kane ka jingshisha.

(1) U nongrep : Ha ka Bible (1 Kor. 9:10) la kren shaphang u nongrep kumne": ... *uta uba lur (rep ne bet), u donkam ban leh kumta da ka jingkyrmen ba un ioh ot...."*

Ka pyrthei ka lah ban kylla, ka mariang ka lah ban kylla, ka iew ka lah ban kylla. Hynrei hapdeng kita kiei kiei broh, u nongrep u khreh la ka khreh la ka puh ka daiñ, la ka bet la ka thung, bad u lah ban leh kumta, ka long ba kata kaba hapoh jong u, ka pynkhih ka dawa, ka pynsgew donkam ia u ba u dei ban shu kyrmen ba un kheit soh kumba u khmih lynti.

(2) U nongpang : U nongpang haba u dih dawai, um tip lypa la un koit ne un nym koit. Hynrei um lah pat khlem dih ia kata ka dawai. Te kumno u lah ban leh ia kata? Ka jubab ka long ba kata kaba shapoh eh jong u ka pynlong ia u ba un dih ia kata ka dawai da ka jingkyrmen ban koit.

(3) U nongleit jingleit : U briew u ba dei ban leit jingleit u khreh u khrum ia la ka jingleit, u mih na la iing u kiew ha ka kali motor, ka ban kit ia u sha kata ka jaka. Ha ka lynti iaid jong u, hadien ba u la mih na iing, kano kano ka jingjia ne jingkylla ka lah ban wan. Pynban hapdeng kita baroh une u nongleit jingleit u khreh la ka khreh ia la ka jingleit; bad ba u lah ban leh kumta, ka long ba kata kaba shapoh eh jongu ka pynlong ia u ba un leit la ka jingleit tang da kaba shu kyrmen ban poi sha ka jaka ka kaba u dei ban poi.

Tharai kine baroh lai kim don ka jingkyrmen ba iohi lypa ne ban sngew thikna bha ia kata ka ban sa wan, da shisha kin nym leh ei ei ruh em. U nongrep un ym rep, uba pang un ym dih dawai, u nongleit jingleit un nym khreh namar ba ym don jingkyrmen ban ioh ot, ym don jingkyrmen ban koit, ym don jingkyrmen ban poi sha ka thew ban leit. Lada ym kyrmen pat ruh, la syrtok ka jingim, ka lah ban ktah wat ia ka jabieng. Hynrei lada kyrmen pat ruh, ka nongrim baskhem jong kata ka jingkyrmen ym shem hangno hangno ruh. Kumta namar ba ym don ka nongrim kaba skhem, la shu kyrmen noh tang ha ka nongrim jong ka 'LADA' Hynrei ban shu pynshong nongrim pat kat ia ka jingkyrmen tang ha ka lada, kaba kum kata ka jingkyrmen

ka shu long tang ka jingkyrmen kaba ha rngai, kaba synjor, kaba kap kap, bad kaba lah ban shu duh la ka duh jah la ka jah ha kano kano ka khyllipmat.

Kane ka long ka jait jingkyrmen kaba tang ha ka kyrdan bad bor briew. Te namar jong kane ka daw, ngi la dei ban phai shano re shano ban ioh pat ia kata ka jait jingkyrmen kaba skhem, kaba shisha, bad kaba im kumba ong ka Ktien U Blei (1 Pet. 1:3). Kaba kum kata keiñ ka dei ka jingkyrmen ba kynja Khristan, bad na ka bynta kane, ngin ia pynleit jingmut khyndiat halor kine lai tylli ki phang:-

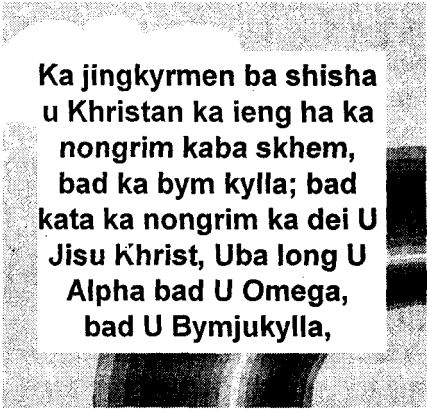
- (1) Ka jingkyrmen ba kynja Khristan dei kata ka nongrim jong ka ka long U Blei (Hope ia a theological category).
- (2) Ka jingkyrmen ba kynja Khristan ka dei ia kata ka ban sa wan (Hope is an eschatological category).
- (3) Ka jingkyrmen ba kynja Khristan ka long kaba ieng wat hapdeng ka jingduh jingkyrmen (Hope is a paradoxical category)

(1) Ka jingkyrmen ba kynja Khristan dei kata ka nongrim jong ka ka long U Blei (Christian hope is a theological category)

Ka jingkyrmen kaba shisha dei kata bad tang kata hi kaba kyrsoi na U Blei, lane kata ha kaba U Blei ba im U long ka nongrim jong kata ka jingkyrmen. Haba ka Bible ka kren shaphang U Blei, kam ju pep ruh ban kren shaphang jong U, kum U Blei ka jingkyrmen. Ha ka

Testament kaba rim, Ka Kitab Salm bad ka Kitab U Jeremaiah ka ju kren kham bha bad kham bunsien ia kane ka jingshisha. Ha ka Testament kaba thymmai pat, u Paul bad u Petros ki da kren shai bha kdar shaphang kane ka jingshisha. U Paul lei lei u da pynpaw ba U Jisu Khrist um shu long tang ka jingkyrmen hynrei U da ong ruh ba U Khrist U long ka jingkyrmen Ka burom (Kolosai 1:27).

Ha kiwei pat ki kyntien, uba sngewthuh ia ka jingkyrmen kaba kum kane, dei tang uta uba don ka jingiadei kaba jan bad kaba bha bad U Jisu Khrist. Kumta shabar ka jylli jong kane ka

**Ka jingkyrmen ba shisha
u Khristan ka ieng ha ka
nongrim kaba skhem,
bad ka bym kylla; bad
kata ka nongrim ka dei U
Jisu Khrist, Uba long U
Alpha bad U Omega,
bad U Bymjukylla,**

jingiadei, ka long kaba eh ban iakren shaphang ka jingkyrmen. U Paul haba u thoh sha ki nong Ephesos, u kren shai kdar ba shabar na ka jingiadei bad U Blei, ne khlem Blei, ym don satia ka jingkyrmen ia u briew (Ephe.2:12). Hooiid u briew kum u jingthaw ba im ba khih, um lah ban im bad ban jam shaphrang khlem da kyrmen. Hynrei lait na U Blei, hangno pat te ha pyrthei yn pynshong nongrim ia kane ka jingkyrmen? Ka

jubab ka long "Ym don" lane lada don pat ruh, kata ka nongrim ka dei tang ka "Lada". Hynrei ka jingkyrmen ba kynja Khristan kam shong ha ka "lada". Ka jingkyrmen ba shisha u Khristan ka ieng ha ka nongrim kaba skhem, bad ka bym kylla; bad kata ka nongrim ka dei U Jisu Khrist, Uba long U Alpha bad U Omega, bad U Bymjukylla, Kumta, haba U Khrist U don ha uba ngeit, kata ka jingdon jong u ka pynkyrsoi ia ka jingkyrmen ha uta u 'riewngeit.

Te haba ia nujor bad ka jingkyrmen kaba tang ha ka bor bad kyrdan briew, kane ka jingkyrmen ba kynja Khristan ka long kaba im (1 Pet. 1:3) namar ka kyrsoi na Uba im b y m j u k u t . Namarkata kane ka jingkyrmen kaba im 'kam ju pynraiñ buh khoh' da lei lei ruh ia uba ngeit. U nongrep toi u da kyrmen skhem ban ioh kheit soh na kaba u bet, hynrei teng teng kane ka Jingkyrmen ka ju pynrain buhkhoh ia u..

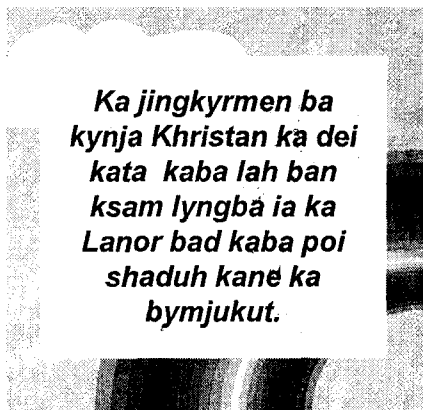
(2) Ka jingkyrmen ba kynja Khristan ka iadei bad kita kiei kiei ki ban sa wan (Christian Hope is an eschatological category)

Ka bynta jong ka por kaba iadei bad kane ka subject Jingkyrmen, dei kata ka lanor ne ka lawei ne ka ban sa wan, ia ka ba ngim pat ioh ban ktah ban tba, ban mad, ban iohi mynta hangne Ha

kaba iadei bad kane, ngin jin da la ong ba ka jingkyrmen ka dei ka 'Futuristic category'. Hynrei ngi ong pynban ba ka jingkyrmen ba kynja Khristan ka dei ka 'eschatological category'. Na ka bynta ka jingsngewthuh paidbah aiu sha ngi mut da kine ki kyntien kiba khia? Haba ngi pyndonkam da ka ktien 'Futuristic' ngi mut ia katai ka por kaba ngi khot ka lawei ne ka lanor. Ka lawei ne ka lanor kum ka por ka ban sa wan, ka long kaba don la ka jingkheifñ ia ki sngi bad ki snem. Lada ngi dang lah ban kheifñ jingkheifñ kumne

da ki minit ki kynta, ki sngi bad ki snem, ka mut ba kan sa don ka jingkut. Kumta katai ka lanor jongngi ha kawei ka khyllipmat kan sa kut bad kan sa kylla long ka Mynta jongngi. Kata ka lanor kaba la kylla long ka Mynta, shen shen kan sa kylla long pat ka Mynnor jongngi.

Ka jingkyrmen ba kynja Khristan kam lah ban shu kut shu jah noh kumto bad ka Lanor ba shat ha ka syrngiew ka Jingkylla ka por. Ka jingkyrmen ba kynja Khristan ka dei ban long shaduh sha lyndet jong ka Lanor, shaduh kata ka bymdon shuh ka jingkheifñ ia ki minit ki kynta ki sngi bad ki snem. Kata ka dei ka bymjukut. Ia kane yn nym lah shuh bad pynshad kynting da ki. Jingkylla bad da ki rukom kheifñ jingkheifñ u briew. Ka jingkyrmen ba kynja Khristan ka dei kata kaba lah ban ksam lyngba ia ka Lanor bad kaba poi shaduh kane ka bymjukut. Ia ka jaid jingkyrmen kaba kum kane keifñ ngi khot ka 'eschatological hope.' Te ka

jingkyrmen ba kynja Khristan ba kyrsoi da U Jisu Khrist ha uba ngeit, ka pynlah ia u ban khmied da ki khmat jong ka Jingngeit, shaduh sha lyndet ka Lanor, sha kata ka bymjukut kaba suk, kaba kmen, kaba phyrnai da ka Burom Blei. Iaei kyrmen shata? Ngi kyrmen ba hangta ha kata ka bymjukut, ia kata ka jingioh kynti, ka bymjukut shuh, ka bym bit tngit shuh, ka bym sep noh, ia kaba la sharai la sumar mynta kyndong ha Bneng da U Blei. (1 Pet 1:3).

Hooïd kum ki briew, ngi donkam ban kyrmen ia shibun kiei kiei kiba iadei bad kane ka doh ha kane ka jingim kaba hangne (Here and now) Ngi duwai lem bad ka Jingkyrmen ha U Khrist na ka bynta ka Jingialam, Jingkyrkhu etc. na ka bynta jong kane ka jingim hangne.

Hynrei maham tynggeh tyngsan u Paul da kaba u ong ba lada ka Jingkyrmen jongngi ha U Khrist ka long tang na ka bynta jong kane ka hangne, ngi long kiba kordit tam na ki briew baroh. (1 Kor. 15:19). Halor kane ban fia shuh u Paul sa da kaba ong ba ka jingkyrmen ia kata kaba ngi lah ba iohi hangne, kam dei ka jingkyrmen; namar ia kata kaba iohi kumne u briew un dang kyrmen pat ia ka. U pynkut da kaba ong kumne:

Kumta ka Jingkyrmen ba kynja Khristan ka khmih shatai sha lyndet jong kane ka hangne, ia kaba lah ban phiah ha ki lai bynta - Ka Mynnor, Ka Mynta, Ka Lanor.

"Hynrei lada ngi kyrmen ia kata kaba ngim iohi, te da kaba iashah ngi khmih lynti ia kata" (Nong Rom 8 : 23-24.) Kumta ka Jingkyrmen ba kynja Khristan ka khmih shatai sha lyndet jong kane ka hangne, ia kaba lah ban phiah ha ki lai bynta - Ka Mynnor, Ka Mynta, Ka Lanor. Te mynta katba ngi dang hangne, ngi dang shu ia kyrmen ia kata ka burom bymjukut bad U Blei; hynrei ynda lapoi hangta, ym kyrmen shuh, dei ban shu kmen. Ha ka nongrim jong kane ka

Jingshisha, u nongrwai shem mynsiem u ong : " S h a n e kyrmen, shato kymen"

Lane mynta hangne dang shu kyrmen, hangta, shata sa tang ka kymen. Mynta hangne, ha ka

jingkyrmen, dang shu mutdur ia kata ka burom Blei, hangta ha kata ka khyllipmat, yn sa ioh bat, yn sa ioh phong ia ka. Te hangno ngi pynshong nongrim ia kata ka jingkhmih lynti jong ka jingkyrmen? Ka jubab ka long, U Khrist U long ka nongrim jong kata ka jingkyrmen. Ka briew kaba dang pun ia i khun iba nyngkong, ha kane ka por ba dang pun, ka mutdur shibun kiei kiei - ka mutdur ba kan sa pynsum pynsait ia ita i khun,

**ka jingkyrmen ba kynja
Khristan, ngi sngew
dei ban ong "Hope for
the best, prepare for it
no less" "Kyrmen ia
kaba bha tam (ia ka
bymjukut) da khreh ruh
ia ka ban ioh piam."**

ka mutdur ba ka ai jingbam jingdih ba ka pynshad, ba ka pynphong jaiñ ia i. Haei ka pynshong nongrim ia kane ka jingmutdur jong ka? Kane keiñ ka met jong ka kaba ha kane ka jinglong armet. Te ynda ka la kha bluit ia ine i khun sha pyrthei, ka la ioh ban da leh shisha (actualise) ia kitei baroh kiba ka khmih lynti bad mutdur ha ka jingkyrmen. Kumjuh ruh kaba kut jong ka jingkyrmen jongngi, dei kata ka khyllipmat ba ngin ioh ban 'actualise' - ban ioh bat, ioh piam ban ioh phong ia kata ka burom Blei hangta ha bymjukut.

Dang don shibun ki khun ka Balang ki bym pat buh ia katai ka bymjukut kum kawei na ki agenda ha ka jingim Khristan ba man ka sngi jong ki. Namar kata ka daw, ngim ju kham kynmaw ban pyrkhat shaphang jong ka, bad namar ba ngim ju pyrkhat bad duriap shaphang jong ka, kumta ruh ngim nang

ban pynkhreh ialade na ka bynta jong ka. Ha ka jingim ba kynja doh ha kaba ngi don ka thong ban ia beh shaphrang, ki ju ong "Hope for the best, prepare for the worst" "kyrmen ia kaba bha tam, khreh ruh ioh jia da kaba sniew pynban" Hynrei ha kaba iadei bad ka jingkyrmen ba kynja Khristan, ngi sngew dei ban ong "Hope for the best, prepare for it no less" "Kyrmen ia kaba bha tam (ia ka bymjukut) da khreh ruh ia ka ban ioh piam."

Shisien uwei u philosopher u Jean Paul Sartre (dei u atheistic existentialist) ka ri Phrans, u bym ngeit Blei, u ong ba ka Balang Khristan ka dei ka kynhun ki nongphohsniew rngai, (community of dreamers) namar ba ki ia kren shaphang kata ka bymjukut bad U Blei. U ong "Ngi ngim kyrmen wat tang ia ka lashai, hynrei kine ki kyrmen ia ka rngai". Kumno ngin jubab ia une u len Blei? Uba ngeit haba u kyrmen ha U Blei ban ioh shong bad U sha bymjukut, um shu phohsniew ne mutdur ia ka rngai. Hynrei u da sngew skhem ha kata ka jingkyrmen halor kane ka jingshisha:-

- (a) Ba ia kata ka Hima bymjukut U Khrist bad ia ka burom jongka la dep pynmad, la dep plie (inaugurate) ha u nongpop ha ka khyllipmat kaba u ngeit ha U Jisu Khrist.
- (b) Namar ba u la ioh mad lypa

kumne da ka jingngeit, te kata
ka jingngeit ka pynmih ia ka
jingkyrmen.

Kumta da kine ar tylli - ka jingngeit
bad ka jingkyrmen, kum
ki artylli ki ksangkti, u
kner barobor sha kata ka
bymjukut bad U Khrist.

U J.P. Sartre um
lah ban nud ban kyrmen
wat tang ia ka lashai, ngi
pat ngi kyrmen ia ka
bynjukut ba phymai bad
la U Trai. Naei ngi ioh ia
kum kata? "Jingkyrmen
skhem da U la wan, Ym
don ba lah ban ong."

**(3) Ka Jingkyrmen ba kynja khristan
ka long kaba ieng wat hapteng
ka jingduh jingkyrmen (Christian
hope is a paradoxical category)**

Ka jaid jingkyrmen jong uba ngeit
kaba da pher bak-ly -bak na kiwei kiwei
pat ki jaid jingkyrmen, namar ba uba
ngeit u lah ban kyrmen wat hapteng ki
dak ki shin kiba shai kiba pynpaw ia ka
jingduh jingkyrmen. U kyrmen hapteng
ka jingduh jingkyrmen (Hope against
hope). Ong ka ktien U Blei ba u Abraham
bad ka Sarah ki la lah tymmen shibun
eh, u Abraham u la 100 snem ka Sarah
la 90 khlieh, bad kat kum ka aifi long
briew man briew bad ka rukom ki kynthei,
ka Sarah ka la dep wai noh ka rta ioh

khun. (Genesis 18:11). Kumta ka
jingkyrmen ka la wai noh, ka jingduh
jingkyrmen kane ka la wan. Hynrei namar
ka kular U Blei, la ong pat kumne

shaphang u
Abraham "Uba
khlem ka
jingkyrmen....."
(Nong Rom
4:18) Uba
khlem ka
jingkyrmen u
kyrmen (Hope
against hope).
Ka la ju long
kumne ha ka

jingim jong ki 'riew blei naduh mynbarim
haduh mynta.

Kum kiba ngeit ngi im hamar jong
ki sngi jong ka jingiduh jingkyrmen kaba
khraw kat shaba ngi phai. Ngi sngew ba
la ker kut ia ngi da ka jingsheptieng bad
ka jingbymthikna jong ka lashai. Ka
pyrthei ka ring swai ha kane ka jingiduh
jingkyrmen. Ha kine ki khyndiat snem ba
la dep, U Kofi Anan, Secy. Gen. Ka
U.N.O., u la ong ia uwei u nongtrei
hangta ha ophis, ba un batai lyngkot ha
u ia ka jinglong jingman jong kane ka
pyrthei. Une u nongtrei u rung sha la ka
kamra bad tang hapoh ka shiphew minit
u la wallam ia ka jingbatai tang da uwei
u dak"D":-

Despair (Ka jingduh jingkyrmen)
Distress (ka jingjynjar)

Kum kiba ngeit ngi im hamar
jong ki sngi jong ka jingiduh
jingkyrmen kaba khraw kat
shaba ngi phai. Ngi sngew ba
la ker kut ia ngi da ka
jingsheptieng bad ka
jingbymthikna jong ka lashai.

**Kawei na kita ki
jingkylli kaba pynsuhjer
ia u briew naduh u
syiem haduh u mraw,
naduh uba stad tam
haduh uba bieit, naduh
uba riewspah haduh
uba riewduk, ka dei
kane: "Shano nangne
ngan leit" (Where do I
go from here?)**

Depression (ka jingkhuslai
jingsngewsih)

Distrust (jingbym ia shaniah)

Deception (jingshukor)

Demoralisation (jinghiardor ka
longbriew manbriew)

Discontent (jingbymdap bymhun,
nang ioh, nang kwah)

Disobedience (jingbymkohnguh)

Discord (jingpher jingmut)

Dread (jingsheptieng)

Doom (jingtim)

Death (jingiap)

Te haba pynshongdor na kitei ki
jinglong jingman, i kumba kane ka
pyrthei ka long kum uto u nongpang can-
cer uba la poi sha ka tmier jong ka jingkut
(last stage). Hapdeng katne ka jingiduh
jingkyrmen kaba ker tawiar ia u khun
bynriew, don kawei ka kynhun kaba nud
ban kyrmen ia kata kaba bha tam - ka
Hima bymjukut U Khrist, ka ban sa wan
hiar ban shimti noh ia ka jingsynshar na
u briew. Kata ka kynhun ka dei ka kynhun

ki 'riewblei kiba dang iai ap khmih lynti
kmang mynta da ka Jingkyrmen ia kata
ka Hima.

U Dr. Radha Krishnan, u President
ba mynshuwa ka ri India, shisien u ong
shaphang ki Khristan ba ki dei ki briew
kiba pher kham khyllah (extra-ordinary)
na ki para briew baroh, namar ba ki kren
shaphang ka jingkyrmen hapdeng ka
pyrthei ba duh jingkyrmen. Kane ka long
ka jingshisha. Katne ka jingiduh
jingkyrmen, kine pat ki ia kyrmen, ki da
kmen ruh ha ka jingkyrmen namar ba
ka jingkyrmen ba kyrsoi lyngba da U
Khrist kam ju pynraiñ buh khoh keiñ.

Kyntang iawai, u 'riewngeit uba la
ioh mad ia ka bor jingsiewspah U Khrist,
u ioh ruh ia kane ka jaid Jingkyrmen. U
'riewngeit uba don kaba kum kane ka
jingkyrmen u long ruh uba don ka jubab
kaba biang bad kaba shai ia kiba bun
jaid ki jingkylli ba ju pynsatia ia kane ka
jingim. Kawei na kita ki jingkylli kaba
pynsuhjer ia u briew naduh u syiem
haduh u mraw, naduh uba stad tam
haduh uba bieit, naduh uba riewspah
haduh uba riewduk, ka dei kane: "Shano
nangne ngan leit" (Where do I go from
here?)

Nangta u 'riewngeit uba don kane
ka jingkyrmen, u don ruh ia ka jingkmn
bad jingshlur ba kynja Khristan, kumta
ba hapdeng katne ka jingitriem jong ka
jingim bad jingbym thikna jong ka lashai,
uba ngeit u lah ban jam shaphrang da
ka jingshlur (He can face tomorrow).

U Blei Un kyrkhu iaphi, Amen.

KATTO KATNE SHAPHANG KA JINGIM KA LYDIA

- Miss T, Rynjah

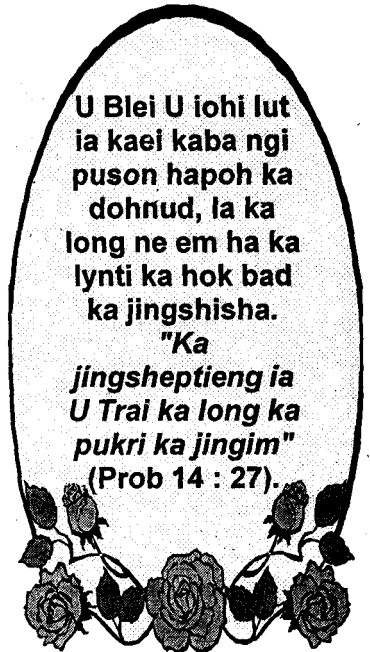
U Paul u la iohi ha ka jingithuhpaw mynmiet ba uwei u brier uba na Makedonia u la ieng, u da kyrpad ia u bad u ong, **"to wan sha shiliang sha Makedonia bad to iarap ia ngi"** - (Kam 16 : 9).

U Paul bad u Silas ki la leit bad la iapoi ha Philipi, ka shnong ba la buhai shnong da ki Roman. Ki la sah ha Philipi kaba long ka nongbah jong ka Makedonia katto katte sngi. *"Hynrei kumba U Blei U la ibit ban aiti hangi ia kata ka Gospel, Kumta ngi ialap keiñ, ym kum kiba pynsgewbha ia ki brier hynrei ia U Blei Uba tynjuh iit ia ka dohnud jong ngi (I Thess 2 : 4) Dei hangne ba ki la ioh ban pynkylla Khristan ia ka Lydia. Ka la jia ryngkhat ba ha kawei ka sngi Sabbaton ki la leit shabar shnong harud kawei ka wah ha kaba ki la wad jaka lada don ka jaka duwai, ki la ia kynduh bad ki kynthei kiba la wan ban iaseng lang hangta. Kawei na kita ki kynthei kiba la wan ban pynlong jingduwai kyrpang hangta ka dei ka Lydia. U Jisu Khrist U kular ban don ryngkat haba ngi mane ia U la ha kano kano ka jaka ruh. Ngidi ban don ka jingngeit kaba skhem ha U. "Naba ha kaba don ar ngut bad lai ngut kiba ia seng ha ka kyrteng jong nga, hangta ngan don hapdeng jong ki " (Math 18:20).*

K a Lydia ka dei ka nongkhañ j a i ñ sawbthuh n a k a shnong Thiatira. K u m k a nongkhañ ka long ka b r i e w kaba bun kam bha ha ka jaka iew. Ka long ka nongkhañ kaba hok

ha ka la jong ka kam kaba ka trei, bad ka long ruh ka brier kaba sheptieng ia U Blei. *"Ha ka jingsheptieng ia U Trai don ka jingshaniah kaba khraw."* (Prob 14 : 26). U Blei U iohi lut ia kaei kaba ngi puson hapoh ka dohnud, la ka long ne em ha ka lynti ka hok bad ka jingshisha. *"Ka jingsheptieng ia U Trai ka long ka pukri ka jingim"* (Prob 14 : 27).

Ka Lydia ka don ka jinglong ba 'riewblei bad ba hok. *"Ka jingtrei jong u ba hok ka lam sha ka jingim"*

U Blei U iohi lut
ia kaei kaba ngi
puson hapoh ka
dohnud, la ka
long ne em ha ka
lynti ka hok bad
ka jingshisha.

*"Ka
jingsheptieng ia
U Trai ka long ka
pukri ka jingim"*
(Prob 14 : 27).

(Prob10 : 16). Ka bang bha ban duwai bad ka duwai naduh ka dohnud. Dei tang lyngba ki jingduwai ba ngi ioh ban phla lut ha ka bor U Blei, namar ba ngi shem ba da lade ngim lah ban leh ei ei ruh em. *"To duwai khlem da pud"*, (I Thess 5 : 17). Ka dei ruh ban don ka jaka ba kham kyrpang haba ngi mane ia U Blei, khnang ba kan long kum ka sakhi kaba paw shabar na ka bynta kito ki bym pat ithuh bad iohmad ia ka jingieit bah U Trai Jisu.

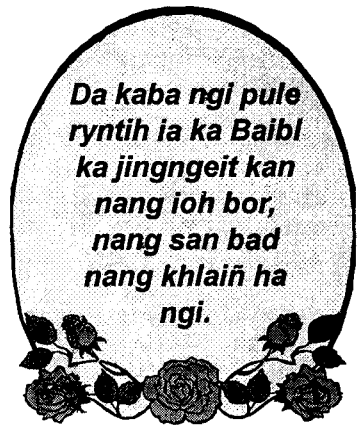
Ka Lydia ka dei ka briew kaba wad Blei. Ka da pynlut por ban sngap ia ka jingialap u Paul bad u Silas ia ka Ktien U Blei, *"Ka Ktien U Blei ka long kaba im bad kaba don bor"* (Heb 4 : 12). Katba ka dang sngap bha ia ki jinghikai ki jong ki, U Blei U la ktah ia ka dohnud ka jong ka, bad ka Lydia ka la kylla kaba mut. Ia ka dohnud jong ka U Trai U la plie wang, bad ka ruh ka la pdiang lut ia ki jinghikai ki jong ki. *"Ah katno nga ieit ia ka aifn jong Me"* (Salm 119 : 97).

Ka Lydia ka long ka briew kaba kloi ban kohnguh; kumta ki la ioh ban pynbaptis ia ka. Kane ka jingkylla kaba mut jong ka Lydia ka la ktah ia ka iing baroh kawei, ha kaba baroh shi iing ki la pdiang ia U Jisu Khrist bad la pynbaptis ia ki ruh. U Trai Jisu U la wan ban wad ia ngi. *"Nga nga la wan ba kin ioh ka jingim, ba kin ioh kyrhai ia ka ruh"*. (Ioan 10 : 10).

Hadien ba ki la ioh ia ka jingbaptis bad ba ki la ngeit ha U Trai, ka Lydia ka la khot iingbasa ia ki kaba long u soh jong U Mynsiem. U Jakob u pyni ba tang ka jingngeit kam biang, ka jinglong Khristan kaba shisha ka dei ban pynpaw ia lade ha ki kam ne

ki jingleh.
"U

*nongwei
um shym
la thiah
miet ha ka
l y n t i
shnong,
hynrei nga
la plie ia
ka*

*jingkhang
ha u nongleit jingleit"* (Job 31 : 32). Ka Lydia ka la long ka rukom ia kiba ngeit baroh. *"Ba kumta phi la jia long ka rukom ia kita kiba ngeit baroh ha Makedonia"* (I Thess 1 : 7).

Ka Lydia ka don ka jingngeit kaba skhem, kum ki khun ki jong U Blei ngi dei ban im ia ki jingim kaba kat kum ka Ktien jong U. *"U briew um lah ban ioh diang ei ei ruh em lymda la ai ha u na bneng"* (Ioannis 3 : 27). Ka jingngeit ka long ka jingaiei U Blei ha kito baroh kiba la pdiang ia U khun jong U kum U Nongpynim jong ki hi shimet. Kane ka dei ka jingngeit kaba shisha, kaba skhem bad kaba neh junom. Da kaba ngi pule ryntih ia ka Baibl ka jingngeit kan nang ioh bor, nang san bad nang khelaiñ ha ngi. Ngieit ba ka Ktien U Blei ka dei kaba la pyrsad mynsiem na U Blei, namarkata ngi ngeit ia ka jingshisha baroh ba la kren bad kiba don ha ka Baibl.

"Khlem ka jingngeit ym lah ban pynsngewbha ia U, namar ka dei ia uta uba wan hajan U Blei ban ngeit ba U don bad ba U long uba ainong ia kita kiba wad ia u " (Hebru 11: 6).

- T. Mark

Ki don na ngi ki bym da kwah eh ban pdiang ba U Jisu U bitar. Haba U long U Blei, kumno Un bitar ? Ngi kyli ia lade. Bunsien ngi ju pynladei ia ka jingbitar bad ka jinglong briew. Kito lei kiba kham pyrkhing ki ong ba ka jingbitar ka long ka pop. Ngi kynmaw ia u Apostol Paul uba ong, "Jo bitar hynrei wat leh pop." (Eph4:26). Kumta ka don ka jaid jingbitar kaba ngin khot ka jingbitar 'riewblei. Ki kmie ki kpa ki ju bitar ia ki khun haba ki leh runar. Kane ka jingbitar ka mih namar ki kwah ba ki khun kin bha bad tipsngi. Ngim ju kham pynrem ia kane ka jaid jingbitar. U Jisu haba U don ha kane ka pyrthei U pynpaw ia ka jingbitar ka jong U ha kiba bun ki jaka. Ngin ia peit katto katne kiei kiei kiba U Jisu U pynpaw ia ka jingbitar.

Kham bunsien U Jisu haba U ia tynghuh bad ki Pharisi, ki Saddusi bad

ki Nongthoh, U ju pynpaw ia ka jingbitar ne jingdom jong U ia ki. Ym dei eh ba U Jisu U bitar ne isih ia ki kum ki briew hynrei ia ka jinglong ne ka mynsiem ba arsap, sarong bad hangamei kaba don ha ki. Lehse lah ban ong ba U Jisu U dang isih bad bitar haduh mynta ia kine ki juh ki jinglong bad ka mynsiem kaba don bad ngi ha kine ki sngi. Igda U leng hakhmat jong ngi, Un jin da ong da ki juh ki kyntien, "Kordit ia phi ki Khristan kiba tang ka nam hynrei ki kam pat ki dei ki jong u soltan." Haba ngi lohsngew ia kato ka jinglathuhkhana ba U Jisu U khyr wit da u shabuk bad pynkyllon lut ia ki mie j, ki shuki jong kito kiba ia die ia thied ha ka templ, ngi lah ban mut dur ba U la saw kum u kyileng da ka jingbitar. U la beh ia ki da kaba ong, "Khle phet noh nangne. Phi ia pynlong ia ka ling U Kpa jong nga kum ka krem nongtuh." Katno ngi sngewbang bha, ngi ia ong ha lade, "katto te ki la jahk wah!" Kine ki juh ki jinglong jong ki Pharisi ki don haduh mynta hapdeng jong ngi.

Ym dei eh ba U Jisu U bitar ne isih ia ki kum ki briew hynrei ia ka jinglong ne ka mynsiem ba arsap, sarong bad hangamei kaba don ha ki.

Ha u Markos 3:5 ngi pule ba U Jisu U la phai sawdong jong ki da ka jingbitar. Kane ka jingjia ka long haba ki Pharisi ki ap dngong la Un pynkoit ne em ha ka sngi Sabatton ia uba pang. Ia kane ka rukom pyrkhat ngi khot ka Legalism ne kaba bat pyrkhing ia ki rul ki ain. Ngj ju ia kynduh ia kane ka juh ka rukom pyrkhat ha ki Balang jong ngi. Kg kham donkam kaba bat ia ki rai Balang ban ia kaba pdiang ia u nongpop u bym pynbiang ia ki. Kgwei pat kaba ia jan ia ka legalism ka dei ka traditionalism. Kane ka mut kaba bat ia kiei kiei kiba mynshuwa ne ba ju ialeh ne ka nongkyniti. Ngj ju iohsngew ia ki jingong. "Ha ka Balang jong ngi te ngi ialeh kumta kumta. Ban leh da kumwei pat te ym long. Kata ka dei ka rukom jong ngi bad ym bit ban pynkhih." Ngim tip shuh katno ngut ki khun samla ka Balang ngi la duh noh tang namar kane ka tradition kaba ym bit pynkhih. Kiwei kiba peit ia ngi ki sngewlyngngoh ba ngi kham khein kor ia ka tradition ban ia ki mynsiem briew. Kgwei pat kaba ngi ia kynduh ha ki Balang jong ngi, ka long ka conservatism, kata ka bym pdiang ia kiei kiei kiba thymmai. Ngj ia kynmaw ha ki snem 40, bad 50 ki bun ki iing ki bym treh ring electric light. Ki ong ioh pluh ka iing. Haduh mynta ngi shem ia kito kiba kiar thang LPC gas. Ki ong ioh pluh ka iing. Ki don ki Balang kiba long conservative kumne.

Khem artatien U Jisu Ukren da ka jingdom haba U beh ia kito kiba mut ba

kin ioh ia ki jingkyrkhu jong U, 'Khie leit noh na nga phi kiba la tim jong U Blei...' (Math. 25:43). Kaei ka jinglong jong kine ki briew ba U Jisu U pynrem? Ngj lah ban ong, ka malade ne ka jingkhapnap ne ka khwan myntoi. U nongiathuhl ypa Sekharaiah u ong ia kiba kum kita, "Haba phi bam bad haba phi dih, hato phi ia bam ha lade bad phi ia dih ha lade?" (Sekh. 7:6). U Apostol Paul u ong ia kine ki briew, "Namar ki baroh ki ia wad ia la ki jong, ym ia kiei kiei ki jong U Jisu Khris. (Phil. 2:21). Ha kine ki sngi, ia kane ka jaid jinglong, ngim ong shuh khapnap ne khwan myntoi tang ia lade, ngi la buhrieh da kaba pyndonkam da ka kyrteng kaba sngewdonburom ka regionalism - kaba pyrkhat shuwa ia lade ne ia kaei kaei kaba don ha jan jong ngi. Kane ka rukom pyrkhat ka la don ha ki Apostol ha ka por ba ka Balang ka dang lung bha. Hato ka jingpynim kam long tang ia ki Ji w bad lada kiwei ki kwah jingpynim ki dei ban long Ji w shuwa. U Paul bad u Barnabas ki la pyni ba ka jingpynim jong U Blei ka long ia ki bynriew baroh. Donbok ba ka Jerusalem Council ka la myn jur bad ka Gospel ka la phriang sha kylleng ka pyrthei. (Kam. 15:1 -11) Kane ka rukom pyrkhat regionalism ne pyrkhat tang ia lade ka la jah na ka Balang da ki phew bad ki spah snem bad kumta ka Balang ka la roi. Hato lada ka Balang kmie na ri Wales ka pyrkhat regionalism kumno kan long ka jingim jong ngi? Ngj lah ban ia mut dur hi.

Kiba bun ki sngewiahap ba haba roi ka kyntoit ka roi ka Jylla. Kumta ngi ioh ki nongialam kiba korbar tang kumno ban bha ban miat ka kyrtoit la jong.

Ha kane ka juk jong ngi, ngi iohi ba ha ka jaka ba ka pyrthei kan bud ia ka Balang, ka long pynban da khongpong - ka Balang ka bud ia ka pyrthei. Kane ka pyrkhath regionalism ka sdang ban mih shuwa ha ka imlang sahlang ha ka sain hima sima. Kiba bun ki sngewiahap ba haba roi ka kyntoit ka roi ka Jylla. Kumta ngi ioh ki nongialam kiba korbar tang kumno ban bha ban miat ka kyrtoit la jong. Iqda ngi bishar ia ki vote na kawei ka election sha kawei pat ngi lah ban ong ba ki paidbah kiba bun ki pynskhem ia kata. Ki klet noh ba lada iap ka Jylla kam pher, tang ba im ka kyntoit. Kane ka pyrkhath regionalism ka la long ka daw bah ba pynmih ki jingeh bad ki sohsat ha ka imlang sahlang. Ka lute, ka tuh ka thiem bad wat ka pyniap briew ka long namar ba lah shifang ka roi ka pa (regional imbalance). Kiwei ki im pahuh, kiwei pat ki nang kyrduh.

Kaba sngewsih eh ka long ba kane ka rukom pyrkhath ka sdang ban rung ha ki Balang jong ngi. Ha kawei ka pyrkhath kam dorbar District, ka iing ka la myn jur ba dei ban ialap shuwa sha la ki paradoh parasnam shuwa ba ngin kner sha kiwei pat ki jaid bynriew kiba shabar ka jylla jong ngi. U Rev (Dr) Oswald J Smith u ong, "Balei kiwei kin ioh sngap ia ka Gospel ar sien katba kiwei pat tang shisien ruh kim ioh?" Ka ri India ba iar jong ngi ka peit sha kine ki lum ba ka jingiarap kan wan. Ngisngewthuh bha ba tang da ki Balang kiba rit bad ba tlot ngin ym lah ban phah missionary, wat la don ki

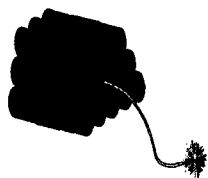
Balang kiba heh kiba lah eh ban leh kumta. Ngidonkam namarkata ka rukom pyrkhath kaba iar jingmut. Dei tang kane ka rukom pyrkhath kaba lah ban pyndep ia kane ka commission jong U Trai jong ngi.

Kane ka pyrkhath regionalism ha ka Balang ka la suh thied suki suki khlem poi pyrkhath namar harieh harieh ka kyntiew ia ka jingkwah burom u briew ban pynpaw ia la ka kyrdan bad ka jinglah lade. Ka pyrkhath nationalism kaba ju don mynshuwa ha ka Synod, ba kiba khlain ki ia kit lem ia ka jingkit jong kito kiba tlot ka la mih buji da ka pyrkhath regionalism. U Jisu lehse haba U peit ia ki Balang jong ngi, U lah ban map ia ki paidbah kiba pyrkhath lyngkot jingmut, hynrei khlem artatien Un bitar ia kito ki briew, kiba sngew tang ba im ka la jong, kam pher lada iap kiwei.

Iehse ha kata ka sngi khadduh haba ngi ieng hakhmat U Trai, ngin ia ong da ka khmat ba phuh samrkhie, "Trai, ngi la sumar bha ia ka Balang jong Me. Ngila iada ia ka na ka pyrthei. Ngila bat bha ia ka Riti pyniaidkam bad pyrkhing bha ia ki rai Balang. Ngila tei ka iingmane kaba heh bad ba itynnad bha. Ngila roi ha ka jingbun briew. Ngila lum ka fund kaba heh bha bad buh ia ka pisa jong Me ha ka Bank bad tang ka sut ruh ngim lah shuh ban pynndonkam."

U Trai da ka jingbitar Un ong, "Khie leit noh na nga, namar ngam ithuh ia phi." Mat. 7:23.

Kane ka pyrkhath regionalism ha ka Balang ka la suh thied suki suki khlem poi pyrkhath namar harieh harieh ka kyntiew ia ka jingkwah burom u briew ban pynpaw ia la ka kyrdan bad ka jinglah lade.

IATHER U BOM

— Dr. Miss Jaunita War

Bom... Ka juk thymmai? Kaei kata? Oh! me mut ka spahsnem kaba 21 mo? Thymmai hi, kata ar snem ruh ym dap bha. Tangba.... thymmai lei ka pyrthei ka lah don da ki phew millian snem, hynrei ki juh ki jinglong, ki juh ki jingleh, ki juh ki jingngeit. Kumba ong u Eklesiastis *"kata kaba la lah long kata kaban sa long; bad kata kaba la lah leh, long kata ka ban sa leh: te ym don ei ei kata kaba thymmai hapoh ka sngi"*(Ekle. 1:9).

Tom... Ka juk thymmai, ka New Age me, haba ngi lah rung hapoh ka jingsynshar u met bneng Aquarius. Me kynmaw kato ka jingrwai "Aquarius, Aquarius, it is the dawning of the age of Aquarius... harmony and peace and understanding, sympathy and love abounding." "Bom ha kane ka New Age te me, ngin kham stad, kham bha, kham janai, ha ka pyrthei yn don tang ka jingsuk, jingiasngewthuh jingmut para briew..."

Bom... Me phohsniew ne me don bad ki khlur ha bneng? Nga iohi keiñ - Isreal, India-Pakistan, Bosnia, Chechenya, Afghanistan, Sri Lanka, Rwanda ... jingsuk aiu kata? Peit ia ki kot khubor khasi ruh kajuh - shah pyniap, iather kuli, shah rahbor, leh beijot...lada me pynieng ia kito ki 'antenna' ha khlieh jongme, men iohsngew wat ha ki rympei iing, ia ki thma-ktien bad ki thma-kawang pliang; lada me kham pule te men tip ruh ba palat 50 na ka 100 ki kynthei khynnah ki shah shoh bad shah leh beñ ha kiba kham donbor ban ia ki.

Tom... Kata te ka long namar ba ki briew kim pat lah ban synshar ia lade, ban teh lakam ia ka jingdom, jingdukhi... Kita ki ba bud ia ka jinghikai jong ka New Age (New Agers), lyngba ka meditation, ka yoga bad kiwei kiwei, ki lah ban jop ia ka jinglong basniew. Kine ki long ki jinghikai thymmai ka New Age.

Bom... Em me kine ki lah don da ki phew hajar snem ha ri India. Bun bun bah ki pukir bad ki sadhu ki ju leh bha ia ka Yoga. Ban da long kumta te kane ka Ri jingngi kan jin da long ka jingshai ka Pyrthei. Hynrei shano? Peit ia ka jingduk bad jingkyrduh u ba bun , ka jingiakynat,

wat haduh ka jingpyniap, hapdeng kita ki khraw kyrdan bad kita ki khlem jait (Dalit), ka jingshah iuhroit ki kynthei...adi me, men hap leitshong shisnem arsnem ha i nongkyndong ha kano kano ka jylla jong kane ka ri, men kham peiphang. Men da ioh lei lei ban leit shong shipor bad ki sadhu te hai re hai...me ! ki jingong bad ki jingleh kim iahap.

Tom... Me te uba shu kren beiñ ia kiwei. Mem tip wat ki actor actress bad ki riwepawnam ka ri Europe bad America ki leh meditation?

Bom... Hooid me, ki leh yoga ruh, kita ki New Agers jong me, ban kham pynthanda la ka jabieng, bad kine ki long kita ki "status symbol" jong ka juk mynta. Hooid ki lah ban iarap ha ki katto katne ki bynta-Hynrei ban wanrah jingsuk? Lada kumta, kumno pat ngi ju pule ba ki thma-khiewja ki dangroi, haduh ban da poi sha ka pyllait san shyieng man ka ar - lai snem? Ngan pynkut ñia noh ia kane da kaba kyntu ia me, to pule ia ka kot "Death of a Guru" bad kiwei kiwei, bad da peit bniah bha ia kiei kiei, namar ki bor ka jingdum ruh ki lah ban paw kum ki angel ka jingshai. U briew u meditate halor uei ne kaei? Ki mantra ki khot ia ka kyrteng jongno? Da kaba leh kumtei u briew u pyniasnoh la ka mynsiem bad no?

Tom... Bad u Blei keiñ, u ba lah ban don bun ki kyrteng, bad bun ki dur, tangba u long ujuh hi. Baroh ki ñiam ki ialam sha ujuh hi u Blei ...lada kiew na kano kano ka liang ruh yn poi hi sha khlieh jong u lum.

Bom... Te...kata te la kham eh shuh shuh. U Blei um dei u lum, hynrei u Blei uba im u dap ia ka jaka baroh.

Te me nga te nga la sngewkhia palat ia kane ka jinghikai kata ka New Age, kane te ka la pynkulmar jingmut ia nga. Ki dur 'blei' ba har rukom-tharai U Blei Uba shisha Un long kum kito? Haba nga peit bniah ia ki jinghikai ha ki ñiam bapher bapher, nga iohi don tang katto katne kiba iadei, hynrei bun palat ki jingiapher, khamtam lei lei ha ki bynta kiba kongsan. Ka kot "So what's the difference?" ka kdew katto katne ki jingiapher kiba long tynrai, kiba nga kynmaw ki long kumne:-

I. **Judaism (ka niam Jiw (a) Orthodox Judaism** kaba pynshong nongrim ha ka TORAH ne Aiñ ba u Blei u la ai ha u Moses; ka Mishmah kaba hikai ia rukom im man ka sngi (kum ki aiñ kiba iadei bad ka bam ka dih); bad ka Talmud kaba kynthup ia ki khana pateng.

(b) **Conservative Judaism** kiba kham kwah ban bat ia ka rukom im tynrai jong ki jiw, bad ia ka ktien Hebrew; hynrei kim da pyrkhing ban bat tynrai ia ka Torah.

(k) Reform Judaism, kaba kham kheif kor ia ki jinghikai (principles), ym ia ki jingbud ne jingleh ñiam (practice). Baroh ki Jiw ki ñiew kyntang ia ka sngi Sabbaton ban mane ia U Blei (Jehovah ne Yahweh) ha ki Synagogue, bad ia ki sngi kyntang kum ka Yom Kippur (ka sngi New Year ki Jiw) bad ia ka Passover (Ka ñiam ka Jinglait) ban kynmaw ia ka jingpyllait U Blei ia ki khun Israel na ka jinglong mraw ha Egypt.

Don bun ki jingiadei jong ki Jiw bad ki Khristan shaphang ka jinglong U Blei Uba don ki jinglong (Attributes) kurn ka jinghok, jingkhuid, jingbha, jingshisha, jingisnei bad kum kita. Baroh ar ki pdiang ia ka Aif ba la ai da U Blei, Uba long tang Uwei. Ka jingiapher ka long tang kawei - ki Jiw ki shim ia U Jisu u long u ñonghikai, (Rabbi), hynrei kim pdiang ba U long U Messiah (U Khrist ne Uba la pynsleh) uba wan na U Blei. Ki Jiw ki ngeit ba ka jingpynim ka wan na ka jingaiti ialade ha U Blei, bad da kaba im ka jingim kaba bha. Uwei pa uwei u briew u hap ban ai jingkheif hi dalade namar u don ka bor ban jied ia kaba dei bad ka bymdei. Ki Jiw kim ngeit ha ka pop tynrai, ne ka jingpynim lyngba ka jingiap U Jisu Khrist.

- II. Islam (Ka 'jingpyndem' ha u Allah, U Blei jong U Prophet Mohammad) uba la sdang ia ka ñiam ha ki snem 622-632 Hadien U Khrist, u Mohammad u la kam ba u angel Gabriel u la wan paw ha u, bad u la hukum ia u ban spel ne pule ia kita ki jingithupaw. Namar ba U Mohammad um nang thoh, la thoh ia kine ha Koran da ki nongbud jong u. Ki Muslim (kiba la pyndem) ki ngeit ba U Blei u long tang uwei, u Allah bad ba don ki angel (kynthup ia u Gabriel), bad ki angel kiba la hap, ki djinn (ki ksuid) hapoh ka jingialam u shaitan (soitan). U Mohammad u long uba khraw tam na ki prophet kum u Adam, Noah, Abraham, Moses, David, Jonah bad U Jisu. Kim pdiang ba U Jisu U long U Khun U Blei, ne ba U la iap halor ka diengphna (Surah 4: 157, namar U Allah u la shim noh ia U Jisu sha Bneng, bad dei u Judas uba la iap halor ka diengphna. Ki san tylli ki rishot jong ka Islam ki long (i) ban phla ba U Allah u long U Blei, bad ba U Mohammad u long u prophet jong u. (ii) Ban duwai sansien shi sngi ha ki khohsiew bad phai sha ka liang ka Mecca. (iii) ban ai 1/40 ban iarap ia kiba shem shitom. (iv) Ban shah jingit shi bnai (ha ka por mynsngi) ha u bnai Ramadan. (v) Ban leit Hajj sha Mecca la kumno kumno shi sien ha ka jingim, ne ban phah bujli da kiwei. Nalor kine, ka Jihad, ne ka thma bakhuid, ka long ban iada ia ka ñiam Islam (la pyndonkam ia kane ruh ban jop ia kiwei pat ki ri ne ban ialeh pyrshah ia ki nongshun jong ka ñiam) ki Muslim, ka pop ka long ka jing bym leh ia ka mon U Alah ne bym shym pyndep ia ki tei ki san tylli ki kyndon. U briew u dei ban im ka jingim kaba khlem pop, namar ba dei U Allah u ban bishar**

la u briew u leit sha bneng (ka jaka leh sngewbha ia ka donk ne sha dujok.

III.

Hinduism ne ka ñiam Hindu, kaba ki Aryan ki la wanrah sha ka Indus Valley kaba ki la jop kumba 2000 snem shuwa u Khrist. Ki briew ha ki por mynhyndai bah (ancient people) ki ngeit ba don bun ki blei, shynrang bad kynthei kiba leh bha ne leh sniew, namarkata donkam ban pynhun da ki jingai (ki jingknia, ka bam ka dih, ka spah ka phew), ki jingleh ñiam bad ki jingmane.

U blei nongthaw, u Brahmah, u long uba khlem dur (formless), khlem jinglong (attibutes), u lah ban shim ia ka dur, lai-ha-uwei (u blei nongthaw brahmah, u blei nongbat Vishnu, u blei nongpynjot (shiv), ne u lah ban shim ia ka dur uwei ne kawei na ki phew millian ki blei. Ki nongbud vendanta ki ngeit ba u brahmah u la wan ha ka dur u Khrist, u Buddha, u Krishna bad kiba bun ki 'avatar' (ki nonghikai ne ki nongpynim). Kane ka pher na ka jingngeit Khristan kaba hikai ba don tang uwei U Blei, bad u la wan tang shisien sha ka pyrthei, ha ka dur U Jisu, U "Emmanuel" (U Blei lem bad ngi), ym tang ban hikai ia ki aiñ Blei hynrei ban kit ia ki pop jongngi (Heb. 9:28.)

Ki Hindu ki ngeit ba ki jingim bad ki jingiap ki long kum ka shalyntem ba khlem kut (samsara) kiba uwei pa uwei u briew u dei ban iaid, namar kata u briew u iai wan phai sha ka pyrthei (reincarnation) ha kiba bun ki dur. U lah ban lait na kane ka shalyntem ba shad khlem kut, lane u lah ban kiew sha ka kyrdan kaba kham shaneng ha ka jinglong briew, da kaba leh la ka kamram, "dharma" (kat kum ka kyrdan) da kaba wad ia ka lynti ka (pule kot ñiam Upanishad), ne da kaba shakri ia uwei, kawei, ne bun ki blei. Ym don jingpynim ia u hindu, tang ka nirvana, ne jinglaitluid kaba khadduh na kane ka pyrthei, kaba long tang ka kamaya ki Brahmin ne ki khraw jait, ki long kiba don kham shajan ka nirvana, katba u jait bapoh (Sudra ne ki mraw), bad ki khlem - jait (Dalit) ki dang jngai bah, namar ki pop ne ki jingbymlah jongki ha ki jingim kiba la leit.

Tom... Me te Bom, me la pynhap bom shisha ha khlieh jongnga. Sngew la pra hi phom kito ki jingngeit jongnga, ba U Blei u long ujuh, bad ba baroh ki niam ki lam shajuh. Shish me, nga te ngam pat pyrkhat jngai ne puson bha me shaphang kiei kiei. To iathuh shuh ianga shaphang kiwei kiwei de ki ñiam.

Bom... Te me, nga lah kham sngewthaitTo iadih sha shuwa hangne ha dukan, bad ngin iai bteng, jait ba me kwah tip. Ngan iathuh sa tang kawei ia mynta hi:-

IV ... Buddhism - kaba mih na ka niam hindu ha ka spah snem 500 shuwa u Khrist haba u Gautama Buddha u la sdang ban ialap ia "ka lynti kaba pdeng" jong ka jingpynim, kata ban ioh nirvana, bad ban lait na ka pyrthei jong ka jingjynjar. Lah ban ioh ia kane da kaba bud ia ki phra tylli ki lynti Ka jingshemphang (viewpoint), ka jingthrang (aspiration), ka jingkren (speech), ka jingleh (behaviour), ka kam (occupation), ka jingpyrshang (effort), ka jingphikir (mindfulness), bad ka jingpuson (meditation), bad baroh kine ki dei ban long kiba bha. Hynrei kumno yn leh ia kane te khlem pat shai, namar ha ka niam Buddhist ym don u Blei uba long 'personal', uba lah ban ai bor ban im ka jingma, kaba bha. Ha kajuh ka por, u briew u hap kit hi la ki pop, bad u hap ban ioh nirvana da la ka jong ka jingpyrshang.

Me te Tom me hap pule hi me na kato ka kot kaba ngan sa ai ha me, ne na kiwei pat ki kot. Ngi dei ban tip bha ia kine. Hoodid jan baroh ki niam ki wad ia ka jingpynim bad ia ka bneng, baroh ki hikai ba don ei ei sha lyndet jong kane ka jingim, bad ba kane ka pyrthei ka long tang shipor.

**Pyrthei ka long kum ka syrngiew,
Kum u lyoh, ba shu iaid lynti
Mynta hangne, lashai
Ngin leit noh.....**

Tom.. To me wat rwai shuh, tang ka sur ruh mem don. leh ka rwai sha ngi ki nongrwai Choir, bad pynbit ialade tang ha kato ka "hobby bookworm" jongme. Te ko 'niang bam-kot, me tip aiu shuh shaphang ka New Age ?

Bom.. Kat kum ka jingthoh u Elliot Miller, ka New Age kan wanrah ia ka jingsuk, bad ka jingshemphang ha ka pyrthei salonsar. Ka New Age kam dei ka niam, hynrei ki jingngeit bad ki jingbud jong ki 'riewshimet, ki seng ne ki kynhun, kiba la pynshong nongrim ha ki niam ne jingpyrkhat ki hindu bad ki buddhist, kum kine :

(i) U Blei u long ka bor, ym u 'person', khlem ki jinglong (attributes) ne jingsngew.

(ii) Ka haw-haw bad baroh kiba don ha ka ki long da katei ka "bor" (Force) kaba lah ban thaw (creative life-force). U briew u don ka bor ban pyniaid ia kiei kiei baroh, kum u jingthaw uba halor tam, bad khrawtam lada u pyniasnoh ialade bad ka 'bor' kaba kynja blei, lyngba ka metitation, Yoga ne jingkhote ia kita ki 'spirit guide'.

(iii) Baroh kiba don jingim (nاده u briew hadoh ki jingthung jingtep) ki don ka jinglongblei (deity) bad ka 'atma' (ka mynsiem) kaba long ka bynta jong ka "parumatma", (ka mynsiem ka pyrthei) .

(iv) Ka pop ka long ka jingbysngewthuh ia la ka jinglongblei (deity) bad bymshemphang. Ym don pop ne jingsniew, ba kine ki long tang ka 'maya', namarkata ym don nongbishar ia ki pop. Dei lyngba ki jingiai-im bad ki jingiai-iap bad ki jingwanphai sha ka pyrthei (reincarnation) haduh ba un da kiew kham shajrong ha ka jingsngewthuh. Ki bor ba kynja mynsiem (spiritual beings) ruh ki iarap ia u briew ban kiew kham shajrong ha ka jinglong blei, bad ki long kum ki nongialam lynti (spirit guide) ia ka jingim u briew. U Jisu Khrist Um dei U Blei, hynrei u nonghikai (avatar) uba iarap ia u briew ban sngewthuh la ka jinglongblei. Ha ka ba kut, ki 'spirit guide' ki shimti (control) ia ka jingim u briew.

Tom.. Wow, Bom, la par 'niangkhrat baroh kawei ka met ! Nga kum pyrkhat ia kito ki dur bleithaw kiba ngi ju iohi-wow, shano kin ialam ! Kumno me Bom, kat kita ki 'riewkhrav ki prohjabieng jong ka juk mynta ruh ki pyrkhat kumta ?

Bom.. Kaweo ka daw balei ki jingngeit ka New Age ki iaid iew bha, ne long popular, ka long ba na ka New Age don bun bah ki jingngeit; ka long kum ka super market (ka iew-bah) kaba don lut kat kum ka jingkwah ki briew.

Peit ruh II Korin 4:4 bad Jingpynpaw 12:19 kiba kren shaphang ka jingshah shukor jong kiba bun ha u nongshukor, u blei kane ka pyrthei ne u soitan. Khatduh, me kynmaw Tom ia ka jingpynshoi kaba nyngkong eh.. ha kper Eden ? U soitan u la kren da ka sur kaba jem ia I mei-Im: ko mei-Im ba lui lui, mano ba ong ba phin iap lada phi bam ia uta u soh na u dieng hapteng ka kper ? Oh, ong U Blei ? Namar Um kwah ban plie ia ki khmat jong phi, bad ba phin long kum U Blei. Uba tip ia kata kaba bha bad ia kata kaba sniew (Jen 3 : 1 - 7). Naduh kaba nyngkong hi u briew u kwah ban long Blei, kumba u nongpynshoi bad u nongshun u Blei, u Lucifer hi, u la kwah ban kurup ia ka burom bad jinglong blei (Eze 28. 12-19). Te men sngew phyla aiu, lada ngim lah ban long superman, te ngin long blei noh me.

Tom.. Shi me Bom, me kren kum u New bieit- Oh, nga mut u New Age, me te me lah pynkulmar jingmut ia nga. Ban long blei ma me ma nga te la wai ka pyrthei. Kumno keiñ ban kup ia ka jingstad, ka Burom bad ka Hok u Blei ? Tang ban long u briew uba khambha ruh ym pat lah ban long... iohi ia I thei bhabriew, la kyndeh ka mynsiem, la pyllew ki khmat, la wan ki jingmut jingpyrkhat kiba har rukom.....

Bom.. Kata keiñ me, haba ngi sngewthuh ba ngi long ki briew bad ki nongpop te ka biang me, kumba ong ha ka Bible *"Baroh ngi la leh pop, bad ngi la duh lehnohei noh ia ka burom U Blei"* (Rom 3:23). Namarkata keiñ ngi donkam ia U Blei U bym dei uta u Bor ne ka Bor khlem don jingsngew. Ngì donkam ia U Blei Uba long Uba halor tam eh ia baroh, U Trai ki trai, U Syiem ki syiem, U Blei ki blei, Uba don ha U ka jinglong -blei kaba pura (Kol. 1:19). Ngì donkam ia kum Uta U Blei ban siewspah ia ngi da la ka jingim, namar U ieit palat ia ngi.

Tom.. Nga ruh nga donkam ban tip ia U Blei Uba shisha-tangba kumno me ngan shem ia U, nga long tang u briew uba bun ki jingduna.

Bom.. Lada me sngewthuh ia kata te ka bha keiñ, namar ngi lah ban shem ia U Jisu tang da ka jingngeit bad jingshaniah, da kaba phla shuwa la ki jong ki pop. Te kaba phylla me, ban sngewthuh ba dei ka jingngeit ha U Jisu kum U Blei bad U Nongpynim, kaba long ka nongrim ia ki jingshemphang baroh. Ka long kum u shabi sha ka jingshemphang baroh. Ka long kum u shabi sha ka jingshemphang ba iadei bad kiei kiei kiba kynja mynsiem. Khlem une u shabi te khlem plie ka jingkhang sha iing U Blei.

Tom.. Ado-do-do, kumba ong mano re; nga te imat ngan kham shitom ban ioh ia uta u shabi, namar ban shu ngeit kum u khyllung khynnah ruh. me sngewthuh hi mo Bom, ngi kiba la nang lah stad, ki graduate.

Bom.. Te pyrshang noh da kawei ka lynti, tangba me hap ban pynshitom ialade. Pule aiu ka Baibl ka ong shaphang ki Jiw, ka histori jong ki naduh basdang bad kiwei kiwei ki kot history, bad peit bniah aiu ka la jia, dang jia, bad kan jia, ia kane ka jaitbynriew. Haduh mynta te nga iohi ba ka Baibl kam bakla, wat ia kiei kiei kiba iadei bad ki ri, ki shnong, ki jaitbynriew... baroh ki la wan urlong. Pule bha ruh ia ki kot archeology ban tip katno ki jingshem thymmai ki pynshisha ia ka baibl.

Tom.. Ia ka Baibl te ki lah ban kubur, hynrei ban pynshisha ba U Jisu U long U khun U Blei ?

Bom.. Baroh ki jingiathuhlypa ha ka Testament Barim kiba iadei bad u Messiah, haduh kiba rit tam, ki la urlong, katkum ki jingthoh ha ki gospel, bad ha ki kot History ha kito ki por. Khatduh eh, sngap, bad pule, ia ki 'testimony' (ki jingphla shem mynsiem) jong kiba bun ki briew, na sawdong ka pyrthei-jia aiu haba ki la pdiang ia u Jisu.

Ynda me la dep ia kine baroh, te sa pynshong ñia hi shaphang ka jinglong Blei jong U Jisu. Ula kular ba lada ngi wad, te ngin sa shem.

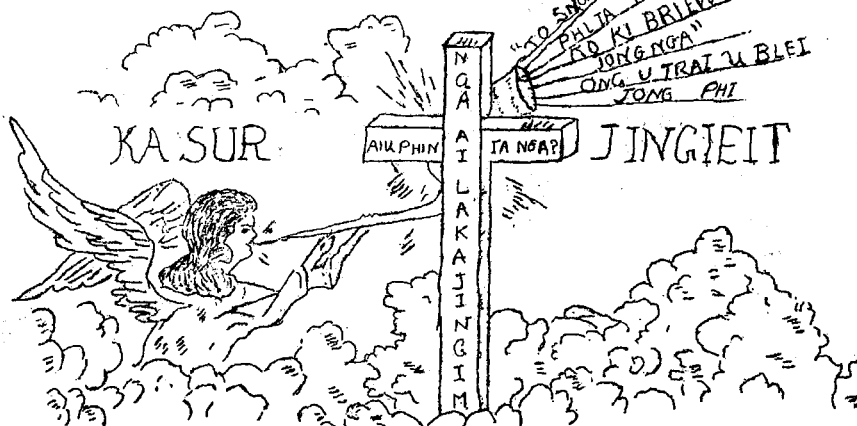
Na Ki Thup Barim Jong "Ka Sur Ka Jingieit"

(1977 - 2001)

1. **Shaei Phi Don ?**
(First issue "Ka Sur Ka Jingieit")
2. **Ki Editorial**
3. **Balei Sha Pa Pa ?**
4. **Ki Poetri.**
5. **Ki Articles.**
6. **Ki Khana Lyngkot.**

KA SENG SAMLA BALANG LABAN

Vol. I. No. 1.

July

1977

SHAEI PHI DON ?

Paralok baieit ha U Trai Jisu,

Ka long ka sien kaba nyingkong eh ia phi ban ioh ia ine i kot lyngkdop kotsada. Nga ngeit phi kwah ban tip na kano ka daw ba ngi ai kumne. Ka long ka jingpyrkhat kaba mih na ka Look-out Committee ka Jingiaseng Samla kaba ka jingthmu jong ka, ka long ban wad ia ki para-samla.

Kane ka subject 'JINGWAD' kam long shuh kaba thymmai. La iai jathuh ha ka Ktien U Blei baroh kawei. Bad ka bynta ka ban ia kren mynta ruh ka long shaphang ka jingwad kaba nyingkong eh jong U Blei ia u brier da ki kyntien 'ADAM ME DON SHAEI' ? (Gen. 3:9).

Kam long ka jingwad jong u brier ia ka mar ka mata, kam dei ruh ka jingwad jong u brier para brier hynrei Ka dei ka jingwad ba maian U Blei ia u brier uba kum ma phi bad ma nga.

U Adam u la jah, kumta U Blei U hap ban wad ia u. Ka lah ban long ba phi ruh phi la jah bad kumta hap ban wad ia phi ruh. Haba ong 'JAH' kam mut tang ba jah jingiaseng. Em, phi jah na ka jylli jong ka JINGIEIT U BLEI. Don bun kiba kum kine. Don kiba jah shisyndon met bad mynsiem na ka ling U Blei, don pat ki bym jah ha ka met hynrei ka mynsiem jong ki ka jah.

Ha kano ka kynhun phi don ? lit bha ialade (2 Kor 13:5). U Blei U wad laphi. Phi lah ban kylli "KUMNO NGA JAH" ?

U Jisu U ai ka nuksa kaba shai shaphang kane ha u Loukas 15 lynnong.

- (1) PHI JAH KUM KA LANGBROT : Ka langbrot ka long kaba sngur, jemnud bad ba shida shikatdei eh pynban ka dang jah. Phi lah ban long uba sngur, uba shida, uba bha, uba shait leit jingiaseng bha bad kumta ter ter, hynrei phi dang jah. Kam long kumta ? La biang lut nadong shadong, hynrei duna noh kawel bad kumta hap ban shah wad. Hood, U Blei U wad ia phi.
- (2) PHI JAH KUM KA SHISUKA : Aiu ka shisuka ka leh ? Ka khlem leh ei ei. Kam tip ban jah, kam lah hi ruh, hynrei ka dang jah, Balei ? Don ba pynjah ia ka. Phi ruh lehse, phim kwah na lade hi, Ka pop ka pynjah ia phi. U Blei U wad ia phi.
- (3) PHI JAH KUM U KHUN SARONG AWRIA : Phi phet hi na la ling U Kpa na ka bynta ka jingkwah brai ka doh. Phim sngew ei ei, phi sngewbiang. U khun sarong awria ruh u sngew kumta ha kaba mynnyngkong, um sngew ei ei. Hood u la jah. Lehse phi ruh phi la jah ha kane ka rukom. U Blei U wad ia phi.

Ha U Adam U Blei U la wan da lade hi ban wad bad ong 'Adam Me don shaei ?' Ha ngi pat U Blei U wad da ka jingiap U Jisu Khrist ha ka diengphna. Phi la jah ha ka pop. U Jisu U la iap ban sei ia phi na kata ka pop. Bunsien phi niew sting ym dei ia ka jingiap U Jisu ? Phi shu tip ba U la iap. Hynrei, phi la ju pyrkhath khia la kane. Balei U Jisu U la iap ? *"U Khrist u la iap namar ki pop jong ngi"* Ong ka Ktien U Blei (1 Kor 15:3). U la iap namar ba ngi la leh pop. Kawel ka pop kaba ma nga bad ma phi ngi leh ngi sah-narphna ia U. Phi tharai ka jingjah jong phi kam pynpang ia U Jisu ? Shisha ka ktah jur naba haduh mynta U Jisu U dang lasaid bad ia U Kpa namar ba ma nga bad ma phi ngi jah na U.

Da ka kyrteng jongphi, U Blei U khot bad U ong "Ko uba pule la kane, PHI DON SHAEI ?" Kael ka jingshem mynsiem ka jong phi ? U Jisu U la shem ne em ia phi, ne phi dang jah ? Lada em donkam ban shem . Kynmaw ho U Blei U lai wad ia phi.

U Mynsiem Bakhuid U don katba phi dang pule ia ine i jingthoh. U pynkynmaw ia ka jingiap U Jisu namar ki pop jong phi, phi sngew ne em ba phi la jah ? Lada em duwai ba u soitan un ym shukor ia phi. Lada phi la sngewthuh ba phi la jah, U Blei U kloi ban iashem bad phi. Wat mynta katba phi dang bat ia ine i lyngkdop kotsada, phi lah ban iashem da kaba phi duwai ban ong "A Trai Jisu, nga long u nongpop, nga la jah hynrei Me la wad ia nga da kaba Me la iap namar jong nga. Mynta nga wan phai sha Me, Map ia nga, Ngan im namar jong Me."

Phi kloi ban duwai ia katei ka jingduwai ? Katno slēm U Blei Un wad la phi ? Phin kloi ban jubab noh mynta ? U Blei Un kyrkhu ia phi.

Ka Ktien U Blei ka iathuh ha U Ioannis. 20:19-29, shaphang kumno ba U Trai Jisu U la wan paw ha la ki synran ban ong 'Long ka Jingsuk la Phi' - bad ba kumno u Thomas pat um ngeit satia ba U Jisu U la mihpat. Batei ba u Thomas um shym la ngeit haba baroh ki synran ki la ngeit ? Ka jingbymngeit ka jong u ka long beit tang namar ba um don ha kata ka kamra ha kaba U Jisu U la wan paw. U la pep jingiaseng ha kata ka sngi, bad kumta u la duh ia ka jingkyrkhu kaba khraw kaba U Jisu U la wan jngoh khnang ban ai ia u.

Ngi kren shaphang u Thomas. Hynrei kumno pat shaphang jong ngi ? Kam long kumta ba ngi duh noh bun ki jingkyrkhu tang namar ba ngi pep jingiaseng ? Phi la ju pyrkhat khia ia kane, ne phi sngew ba kaba pep jingiaseng ka long kumba pep na kiwei kiwei pat ki jait jingialang ? U Blei U kwah ban kyrkhu, bad Un ym kyrkhu ia ka dohnud ka bym thrang ban shakri ia U.

U Blei U khot ia phi ba phin shakri ia U ba Un dup ioh ban kyrkhu ia phi. U Blei U donkam ia phi ba phin ia trei lang bad U. U da kwah eh ban ia kynduh ia phi, namarkata sngewbha ban ym kyntait noh ia kane ka jingkhot. Ki Jingiasyllok lang jong ka Balang baroh ki long ka kabu kaba bha tam eh ban iashem bad U Blei. Ha ka Balang ngi don kine ki Jingiaseng ha kaba ngi donkam ban ioh ka jingiasyllok bad U Blei = Jingiaseng Khynnah 7.00 A.M. ; Jingiaseng Skul Pynpaw 10.00 P.M.; ha ka Sngi U Trai. Ha ki miet poh ia pat = Jingiaseng Duwai ha ka miet lah Sngi U Blei (Monday) - 7.00 P.M.; Ki Jingiaseng Balang ha ka sngi Balang (Wednesday) 7.00 P.M. bad Jingiaseng Duwai ha ka miet sngi saitjaiñ (Saturday) - 7.30 P.M. bad Jingiaseng iing ha ka sngi Thohdieng (Friday) 7.30 P.M.

Lada phim ju wan Jingiaseng, sdang ban wan noh naduh mynta hi. Kynmaw ba U Blei U da kwah eh ban kyrkhu bad ban iakren bad phi la slēm, hynrei Um ju ioh lad satia, namar ka jingbym wan jingiaseng ka jong phi. Pyrkhat noh kloi ia la ka jingim. U Blei Un sa jubab namar U la kular.

A M E N

Ngin pdiang sngewbha ia kino kino ki jingthoh (article) kiba iadei bad kane ka jingthmu na baroh ki parabangeit. Ki jingthoh kim dei ban palat ia ka 500 kyntien ei ei. Phah ia ki sha u Secretary, Look-out Committee, Seng Samla, lane sha u General Secretary Seng Samla, Balang Laban, Laban, Shillong.

La pynmih da ka Look-out Committee, Seng Samla, Balang Laban, Laban , Shillong.

'Ka Jingtrei hapdeng ki dkhar'

..... Editorial

Lada naduh
na Wales ki
iohi ia ka
jingdonkam
jong ngi ki
bym dei ki
Welsh, kata
ruh jngai bah
na ngi bad
naduh ka
spah snem
kaba 19,
balei ba ngi
pat ngim
shim la iohi
ia kane ka
jingdawa
naduh kham
mynshuwa ?

Ha kaba khadduh, ka Balang ka la lah ban kner in ka jingtrei ka jong ka sha ki bym dei ki khasi (non tribal) hapoh u pud jong ka Balang. Ha ka 22.3. 1995, kata hadien ki 90 snem ka jinglong Balang la ioh ban thung ia u nongtrei (mission worker) uban trei kyrpang hapdeng kine ki jaitbynriew. Toi ka la long ka jinglehraiñ ia ka iinglong Balang ban sdang iohi ia kane ka jingdawa hadien kat kine ki 90 tylli ki snem. Ki 'dkhar' ki la don lypa ha syndah ka iingmane palat ia ki 100 snem. Lada naduh na Wales ki iohi ia ka jingdonkam jong ngi ki bym dei ki Welsh, kata ruh jngai bah na ngi bad naduh ka spah snem kaba 19, balei ba ngi pat ngim shim la iohi ia kane ka jingdawa naduh kham mynshuwa ? Shibun ki dkhar ki la khlad noh khlem da ioh lad ban sngew wat tang shisien ruh ia ka kyrteng Jisu bad haba kumta yn ym dawa na 'ngi' ia ka snam ka jong ki ?

Niuma ba la sdang kumne ia ka jingtrei, kum ka Balang ngin hap ban pynskhem bad pyniar ba ka jingtrei kan da long kaba seisoh. Kumba u nongleit jingleit ba la mynsaw ha ka lynti na Jerusalem sha Jerikho u donkam ia ka'lingbasa' hadien ba u kynja Samaria u la spañ ia u, kumjuh ruh ki mynsiem ki ban kylla kaba mut kin donkam ia ka 'Balang' ka ban 'sumar' ia ki.

Lada shibun ki mosque bad temple ki mih hangne ha ka shnong Laban hapoh ki 10, 20 snem, balei ba ka jong ngi pat kan sah sah tang kawei ? Hato kam la dei ka jingkyntu (challenge) ia ngi ka Balang ba ngin wallam kham bun ki dkhar sha ka jingpynim bad ba kin don la ka jaka mane Blei hapoh kane ka shnong ? Ha ka 2005 ngin dap 100 snem kum ka Balang, kumno lada ngin thew ban pynlong kam hapoh kane ka centenary ?

Kan bha ba ngi don lypa ia kane ka iingiohi paw.

Ka Bhalang U Blei

..... Editorial

Ka Balang 'Presbyterian' ha Ri Khasi Jaiñtia ha ka jingsdang kaba rit bha ka la roi sha ka palat 3 lak shiteng. Tang ha Sor Shillong, na ki phew bad ki spah ngut mynta sha ki phew hajar bad ki lak ngut. Ki iingmane na kiba rit bad ki bym da bha sha ki jingtei kiba heh bad kiba itynnad bad ki rukom trei kam ha ka Balang na kiba la shu leh malu mala sha kiba ryntih bad janai bha. Pynban, haba phai pat sha ka imlang sahlang, ki jingsniew ki nang kiew rasong, thik la kumba ym don Balang ba leh ei ei ia ka imlang sahlang. Ki jingiashoh, ki iingiapyniap, ki jingiahuri hura, kiba shu man ka kynta. Ki jingim awria bad thala, ka jingbym don akor shuh jong ki briew, ka jingkiew ka jingiabam sap kaba la i saitmet ban peit, ki la long ki bynta ka imlang sahlang kiba ym tang u bym long ñiam hynrei wat u Khristan ruh u la ngop ha ki. Balej sha ba ka leit long haduh katne katne ?

Ka ñiam Khristan kaba tang na sla hynrei ka dohnud ba kumta roi, la khmih lynti ba ka ka dei ban nang bha. Ki Khrist ki la pynkylla Katba u lai lak shiteng u kumba um lah ban leh shu don kai ha kane ka tang kum ka dud ba la

***Ngi lah ma ban pdiang
ba ujuh u briew uba
bud ia U Jisu hapoh
iingmane un long pat u
nongbud ia u soitan
shabar iingmane ?***

ia ka jingbun ki nongwan rung Balang lane ki nongaiti ha ki jingiaseng ialap haba kiba im Khristan pat kim don ? Ngi lah ma ban pdiang ba ujuh u briew uba bud ia U Jisu hapoh iingmane un long pat u nongbud ia u soitan shabar iingmane ? Hato ka Balang ka la fail mo ban saiñdur ia u briew uba rung hapoh iingmane ba un lah ban im kham bha ynda u mih shabar ?

toi kam dei tang ka ñiam ka dei ka jingkylla jong haba ka Balang ka nang imlang ka sahlang ruh 12 ngut ki synran U Jisu khongpong ia ka pyrthei. Khristan ha ka Synod i ei ei. Hato ka Balang kan pyrthei bad kan kylla roi khleh um ? Ngin sarong

Ki bor Sorkar, Ki seng Bhalang bad ka pyrthei ki iai pyrshang ban pynbha hynrei kin ym lah, namar u briew u donkam ia ka jingtrei kaba ym tang na sla hynrei kaba na shapoh, ia kaba tang ka Balang ka lah, bad kumta baroh ki peit sha ka Balang. Ka long namarkata ka por kaba dei eh ba kum ka Balang ngin pynshisha sha ka pyrthei ba ngi long ym tang ka Balang hapoh ki saw kynroh jong ka iingmane hynrei ka Bhalang ruh jong ka pyrthei kaba la pyut. Bad lada ka dei ba ngin long kumne, ka long kaba da donkam eh ba ngin sdang noh nyngkong na la ki jong ki dkhot.

Ka Jingiaseng Kynthei bad ki longkmie

..... Editorial

Ha lyndet jong uwei pat uwei u 'riewkhrav don ka kynthei kaba khrav bad ha shuwa ba uno uno un man khrav don ka pneh kaba la kynoi ia u - ki long ki jingong ban pynpaw ia ka dor jong ka kynthei kum ka tnga ha la u tnga bad ka kmie ha la ki khun. Ki sngi ki poi ha kaba ki kynthei kim long shuh hapoh ki shynrang bad ha kano kano ka kam ne ka jylli imlang sahlang, ki kynthei ruh ki lah ban paw katba lah ban paw ki rangbah. Bad kumba mih ki Seng ki rangbah kumta ruh ki Seng ki longkmie ki mih ter shi ter ban ia ai kti lang na ka bynta ka jingbha jingmiat uba bun ba lang. Ngi sngewkmen ba ha ka Balang ruh ki longshuwa ki la seng ia ka Jingiaseng Kynthei Balang, kaba la don ha shuwa ba ki seng Kynthei bhalang kin don.

Kat kum ka statistics ka Balang ka jingdon ki dkhot ha ka Jingiaseng Kynthei ka khyndiat bha. Ha ka Report Balang la pynpaw ba tang kumba 25/30 ngut ki wan sha ka Jingiaseng Kynthei ha ka snem 1994 bad ba ka jingdon ka khyndiat bha. Toi ki longkmie ha ka Balang te ki bun bah Tang kiba la shongkurim kin ym duna shuh ia ka 400 ngut bad lada khein lang sa bad kito kiwei kiba la biang ban wan Jingiaseng Kynthei kin palat ia ka 600 ngut. Haba ia nujor ia kine ki 600 ngut bad itei i khyndiat ka la ia ryngkat hi bad ka bym don. Ngim tip kaei ka jingsngewthuh jong kine ki longkmie ki bym treh ban wan Jingiaseng Kynthei - tip kim sngewiahap ? Ne kim, sngewdonkam ? Ne tip ba teh eh ka kam iing ? Lane kim tip hi ba ka don ka Jingiaseng Kynthei ?

Ngi ia kubur shispah na ka shispah ba ka kamram ba kongsan eh jong ki kmie ka dei ia la ka jong ka iing. Ki dei ban long ki tnga kiba sumar bad iarap ia la ki tnga bad ia la ki khun. Da lei lei ngin ym ia mynjur ruh ia kano kano ka kynthei kaba lapmiet shawei khlem pyndep shuwa ia la ka kamram ha la iing. Ka lah ban paw khmat ha kano

kano ka Seng bhalang ne Balang bad bat ruh ia ka
kyrdan kaba ha khlieh, pynban lada kam don ban leh
ei ei shuwa ia la ka iing, ka jinglah jong ka ka la bidai. Ka
jinghiar dor bad ka jingsyntuid noh jong kiba bun ki khun
kan dei ba ym don shuh ka kmie kaban ~~iam~~ ? Ba la shu ia
hun ba ki khun kin ia san hi kumba san 'u niut u 'nier ha
khlaw ? Ne ba la poi hi ka 'ia satar, ba la jur palat eh ka
jingsniew ? Ka Ktien U Blei te ka ong '*Ka briew kaba stad
ka tei ia la ka iing, hynrei ka ba bieit ka lied noh ia ka da la
ki jong ki kti*' (Prob 14:1)

Shimet shimet ngi la dei ban pynkhlaif ia lade bad ia
la ki jong ki iing. Haba ki iing ki khlaif, ka Balang ka khlaif
kumjuh ruh ka imlang sahlang. Te hynrei kumba u shimet
u donkam ia ka iing bad ka iing ia ka imlang sahlang, kumta
ruh ki longkmie ha ki iing Khristan ki donkam ym tang ia ki
Seng bhalang hynrei ia ka Seng Balang - ka Jingiaseng
Kynthei, ha kaba ha ka bad da ka, ki lah ban ia phylliew
bad pyni jingmut kumno ban nang pynkhlaif shuh shuh ia
la ki jong ki rympei.

Lada ka Jingiaseng Samla ka don ban kner leh ei ei
ia ki khun samla, ka Jingiaseng Kynthei kan lah ban leh
kham bha, namar ma ka ka ioh ym tang ia ki longkmie
hynrei ia ki khun ki kti bad ia ka iing ka sem jong ki hi
baroh kawei. Ka Jingiaseng Kynthei ka la dei ruh ban
pynshisha ia ka jingdon jong ka ym tang ha ki saw kynroh
jong ka iingmane hynrei ha ki saw kynroh jong ki iing
Khristan ruh.

Te hynrei kin lah ma ban leh ei ei lada shu ia sah
tang 'khyndiat ngut' ? Balei ba kiwei ki longkmie kim iasoh
ban pynkhlaif ia ka Jingiaseng Kynthei ? Kan pynkhlaif
kylla ia ki iing jong ki hi.

Kaci Ka Jingthmu??

..... Editorial

La kha ia U ha sem kulai, ha ka nongrit ha Bethlehem. U la san la sah ha ka nongrit Nasaret ka shnong kaba shatei na Jerusalem. U trei ka kam kum u misteri ban iarap ia u kpa jong U, u Joseph. Kumta U trei da la ki kti ban tar ia ki dieng bad ban shna ki mar ba har rukom. Miet la bad sngi kumta U trei ban kyrshan ia ka iing ka sem. U sngewthuh namarkata ka mut aiu ban trei ban ktah, U sngewthuh ruh ka mut aiu ban thait. Hynrei kata kam dei ka jingthmu jong ka jingim jong U.

Ynda U la dap lai phew snem ka rta, ka la dei ia U ban shim ia ka kam kaba kham khraw ban ia ka kam misteri. Nangne sha khmat U la dei ban kham iaid sha ki jaka bapher bapher, ban ia kynduh ia ki jait briew kiba ha la ka jong ka jong ka jinglong bad ka jingim. Dei nangne U sdang ban leh ki kam kiba kham khraw. U la pynpeit ia kiba matlah. U la plie ia ki shkor jong kiba kyllut, U la pynieng

bad pyniaid ia kiba dkoh, bad U la pynkhuid ia kiba pang niangthohlieh. Hoooid U la pynmihpat wat ia ki briew kiba la iap. Hynrei kata kam pat dei lut ka jingthmu jong ka jingim jong U.

Haba U don ban ieng ha ka Temple ban hikai, ne ha ki jaka ri lum, ki jinghikai jong U, ki ktah ia ka jingmut jingpyrkhat jong ki briew. U hikai kum Uba don bad ka bor. Ki Pharisi bad ki nongthoh kim lah ban pyniap ñia ia U. Baroh kaba U kren bad hikai ka la long kaba ka pyrthei kam pat iohsngew mynno mynno ruh. Ki 'riewstad ñiam ki shaiong ha ka jingstad ka jong U, bad ha ka jingshemphang jong U, la pynpaw ia ka jinglong arsap jong kito kiba mane Blei. Hynrei kata kam pat dei ka jingthmu balei U wan sha ka pyrthei.

Haba ka taiew ka Ñiam ka jinglait ka la jan, ki briew ki ia bunkam ha kaba pynkhreh ia ka jingrakhe ñiam, dei ha kaba kum kane hi ka por, ba U la wan sha Jerusalem wat hapdeng ba U la tip ba ki la don lypa kiba ap thap ban pyniap ia U. Ha ka sngi ki diengt lai, ha kaba ki paidbah ki la ia risa ban thung syiem ia U, ka nongbah ka la khie buk ban wad ia ka daw. La shem ba ki briew ki la kwah ban thung syiem noh ia U, Hynrei kata kam shym la pynlong ia U ban sngewhun noh tang hangta, namar U sngewthuh ka mut aiu ban wan sha

ka pyrthei. Shisha ha ka kper, haba U la dei ban iehnoh ia kata ka jingthmu, ka jingpynkohnguh ka kham khraw ban ia ki jingkwah kiba ma lade. Ha ka sngi thohdieng, ka sngi shuwa ka Ñiam ka jinglait, ki la shim ia U ban sahnarphna, bad hangta lai kynta U la shah ia ka jingshitom ka bym don ba lah ban batai, ki briew ki ia ong ba Un pynpaw ia la ka bor da kaba U hiar noh na kata ka diengphna, hynrei U la kyntait ia kaba kum kata ka jingmut. La ai jingdih ia U kaba la ban pynjah ia ka jingsliang bad jingpang ha ka doh, ia kata ruh U la kyntait. Balei ???

Dei ha kine ki lai tylli ki kynta ba la pyndep ia ka jingthmu ka jong U. Ka jingthmu ban pynim ia kiba pop bad kiba rem.

U Trai Jisu U la sngewthuh ba ka jingim jong U ka long ban pynim ia ngi, bad ym shym la don ba lah ban khang ia U ba Un poi sha kata ka jingthmu kaba U Blei U Kpa U la phah ia U. Naduh ba la kha, la don shibun eh kiba la khang lad ia U, hynrei U la pyndep ia

ka jingthmu. U pyrta da ka ktien kaba shai "La Pyndep".

Ka khubor jong ka Good Friday ka don shibun eh ban kren ha ngi ha kiba bun ki bynta jong ka jingim ka jong ngi. Hynrei kawei kaei kaei kaba ngi dei ban pynkynmaw ia lade ha kane ka sngi ka long ka jingkylli ia lade, hato ngi lah mo ban pyndep ia ka jingthmu ba la buh ia ngi ?

Lada ka jingim jong ngi kum kiba ngeit ka long tang ban trei shitom bad ban ioh bam, kata ka jingthmu ka dang duna than. Ban ong ba ka jingim jong ngi kan shu kut noh tang ba ngi la pyndep ia ki kamram ba ngi dei la ha iing ha sem ne ha ki jaka trei ki jong ngi, kata ruh nga sngew ka dang duna na ka jingthmu jong U Blei. Shuh shuh lada ka jingmut jong ngi ka long ba ngin kham ioh spah ne ban kham koit kham khiah, ne ban kham roi ha ka jingnang jingstad, ban ioh ia ka burom briew, nga iohi kata hi ruh kam pat kot sha kata ka jingthmu ba shisha. Ha lyndet jong ki jingthmu jong ngi baroh, don ka jingthmu kaba U Blei U don na ka bynta jong ngi iwei pa iwei, bad ngin ym long ki briew ki ban ioh ka jinghun lynda ngi la pyndep ia kata ka jingthmu. To U Blei Un iarap ia ngi ba haba ngi don ban kynmaw ia kaba kum kane ka por, ba ngin iohi ia lade hangno ngi ieng bad kaba kumno ka jingthmu U Blei ia ngi, Un iarap ruh ia ngi ba ngin lah ban pyndep ia ki jingthmu ki jong U Blei lyngba ka jingim ka jong ngi.

Balei Sha Pa Pa ?

- Khun : Pa Pa
 Kpa : Oi khun ?
 Khun : Ia i Bah ngam ju kham iohi shuh ha ki jingiaseng iing, Tip ka la jia aiu phi ia i ?
 Kpa : loh i bunkam keiñ Me
 Khun : Bunkam ! Mynta la jan baroh shi snem !. Ha kitai ki ar snem pat, ngam juh kynmaw du ba in jah jingiaseng iing wat tang shisien ruh. To slap, to lyer, to shit, to khriat, kumba i kyntu shithrem ia kiwei, kumta ia lade nyingkong i leh.
 Kpa : Kata te Me khun, Me kren ia ka por ba i dang long Chairman. Ha ka por long Chairman te Me baroh baroh hi kiba ia smat kumtei.

Khun : Lada ia smat kumta tang ha ka por long Chairman, te balei sha ba phim ong ia ka Balang ba kan jied noh kham bun ki Chairman ha man ki Dong tang kham ia smat baroh baroh bad ia bun briew ei ki jingiaseng iing ?

Khun : Pa Pa.
 Kpa : Oi khun ?
 Khun : Ka dei seh ba lada hikai ia u khynnah ha ka lynti kaba dei, un ym bakla wat haba u la rangbah ?
 Kpa : Wa ! ka Baibl hi keiñ ka ong ia kane.
 Khun : Te, ba u Bah Bah u dakait ka mut ba phi khlem hikai mo ia u ha ka lynti kaba dei mynba u dang rit ?

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei pat khun ?
 Khun : I Bah Bah in leit jingiaseng miet shibit ?
 Kpa : Em me, um leit. U ong ba ka miet than bad ba u hap khreh kot
 Khun : Miet than ! kumno pat ha kane ka world cup baroh shi bnai i khlem thiah ruh im ud ei ?

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei pat khun ?
 Khun : Kham jur ialap ki Hindu phi mo ban ia ngi ki Khristan ? Phi la ju peit ba tang ha kine ki khyndiat snem hangne ha Laban da ki phew tylli ki iingmane Hindu ki mih, katba ka jong ngi pat Ingung tang kane kawei ?
 Kpa : Ia kaba roi te ka jong ngi ruh ka roi, tangba i mat ka kham khelaiñ ka basniew me ban ia ka babha.
 Khun : Nga pat nga nang mut, ba ki kham trei smat, kham aiti bad kham leh shisha ma ki ban ia ngi !

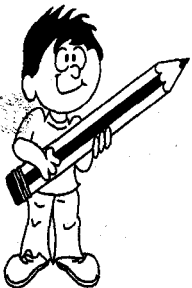

Khun : Pa Pa, Balei sha kim juh buh iathuhkhana ia i mei ruh ha ka jingiaseng 1 : 00 P.M.
Sngi U Trai ?
Kpa : Ba kam dei ka rukom keiñ me khun ban buh ia ka kynthei.
Khun : Balei keiñ Pa Pa ?
Kpa : Ba ka kynthei kan ieng na Pulpit ban kren te kam long keiñ khun kaba dei.
Khun : Te balei pat Pa Pa, ki shah ia kato ka Mem ? Kato lei lei tang tapmohkhlieh ruh kam tap !

Khun : Pa Pa,
Kpa : Oi, balei pat khun ?
Khun : Sha Pa Pa, ki don bun rukom ki jait jingleit jingiaseng ?
Kpa : Balei khun, me mut ban ong aiu ?
Khun : Em Pa Pa, i iathuh i kong ba i pule na ka KOT Duitara Ksiar, hana ba don kiba leit jingiaseng tang ban ioh ia kynduh lok, ioh pyini riam thymmai, ioh mih pyngngad na iing. Kiwei lei lei, 'ha ka por iathuhkhana ma ki pat ki nang ruma,'
Kpa : Kata te kaba dei hi te me khun.
Khun : Kata kato kaba leit jingiaseng tang ban ioh pisa khutia ruh ka dei kawei ka rukom mo Pa Pa ?

Khun : Pa Pa
Kpa : Balei khun ?
Khun : Ka kham suk kaba khwai dohkha na wah ne na pung Pa Pa ?
Kpa : Ka kham suk na pung keiñ me khun. Ban da ka jar lei lei te me ioh tong lut ia baroh.
Khun : Kata kine ki Balang thymmai kiba stad phi mo Pa Pa ?
Kpa : Stad kumno ?
Khun : Phim iohi, ki ialeh ban khwai napdeng ki khun ka Balang hi. Ia kiba dang long Khasi pat kim da kwah ban pyنشitom.

Khun : Pa Pa
Kpa : Balei pat khun ?
Khun : Ka don seh Pa Pa ka jingong, 'Like father like son.'
Kpa : Wa ! Ym tang ba ka don, hynrei ka da long ruh kumta keiñ me Khun
Khun : Kata, nga ruh nga long kum phi mo Pa Pa ?
Kpa : Long kumno ?
Khun : Nga jaituh leit jingiaseng, kumba jaituh ma phi Pa Pa.

Khun : Pa Pa
Kpa : Balei pat khun ?
Khun : Lashai lashisngi ynda nga la long heh ma nga ha iingmane te kawei kaei kaei kaba nyngkong eh kaba ngan leh ka long ban buh palong noh ha jingiaseng.
Kpa : Buh palong ha jingiaseng ! Me kren bieit lei kumta ? Me mut ban leh aiu ia kata ka palong ?
Khun : Ba kiba samthiah ki thiah aram keiñ.

Khun : Pa Pa.
 Kpa : Balei khun ?
 Khun : Dakait i Hep ne i Bah Bah Pa Pa ?
 Kpa : Dakait mano ! Me mut ban ong kumno ?
 Khun : Em phi i Hep i khih ha iingmane te hynrei i Bah Bah pat i iohthiah.

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei pat khun ?
 Khun : 'Sha, sha Japan jan baroh ki kam la pyniarap da ki robot ? Sngewkwah lem ym dei hangne ruh.
 Kpa : Wa ! ym dei tang ha Japan hynrei ha kiba bun ki ri Sepngi. Shane sha ngi ruh kan sa poi hi te me ka por.
 Khun : Nga te nga kwah ba kan poi noh wut wut, tang ioh phah iarap pynleit jingiaseng.

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei pat khun ?
 Khun : Phi ong ym bit Pa Pa ban kamai taxi ha ka Sunday ?
 Kpa : Wa Khun leit bit shano ? Haba la long Khristan te me kam bit shuh.
 Khun : Haba kumta, kumno pat mo ia kito kiba ai wai dukan ia uba plie ha ka Sunday ?

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei khun ?
 Khun : Phin hap leit on jingiaseng ia i Kong. I la klet noh hangno ka don ka iingmane.
 Kpa : Hap leit on ! Klet hangno ka don ka lingmane ?
 Khun : Mynta la palat ar bnai lynter ki khlem ia pynlong jingiaseng shuh ha lingmane, shu jingiaseng heh shi jingiaseng heh tang shabar, te im klet heit i bapli i Kong hangno ka don ka lingmane ?

Khun : Pa Pa
 Kpa : Oi Khun
 Khun : Mynta ka snem ruh ki jingainguh ki kiew bha ym dei ha ka Balang ?
 Kpa : Wa ! Kim kiew kumno, haba wat ki bym juh poi jingiaseng ruh ki pynpoi tista ia ki envelop jingainguh.
 Khun : Haba kumta Pa Pa, ki shah seh ban phah jingiaseng tang da ki envelop ?

Khun : Pa Pa
 Kpa : Kaei pat Khun ?
 Khun : Ba i Hep im ju treh thiah kumne, phim khot iathuhkhana noh da i Bah Tip balei ?
 Kpa : Khot iathuhkhana ia i Bah Tip. In leh aiu me ?
 Khun : Wa ! Phim iohi ha iingmane ! Tang la ieng iathuhkhana i Bah Tip baroh baroh ki la ia iohthiah da shong hapoh ben. Ban da i iathuhkhana lei lei ha jingthiah te la bun ki ban ruma bad kyrhuh khla.

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei pat khun ?
 Khun : Mynta haba iaid ha surok te la bun ki poster jingiaseng ialap ban ia ki poster cinema.
 Kpa : Wa Khun ! Mynta jan baroh te me ki Balang kiba ia kit khia ban ialap. Uto u cinema jong me un ioh jaka tah poster shuh haei ?
 Khun : Nga pat nga nang pyrkhat ba ym donkam tah poster cinema shuh keiñ Pa Pa ha surok, namar baroh baroh ngi la ia peit cinema ha iing.

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei pat khun ?
 Khun : Balei phi ba ka shlei ka iingmane ha man ka Jingkhawai U Trai ?
 Kpa : Wa ! Ba ngi ia bam ia u kpu bad ka waiñ keiñ.
 Khun : Kata, Ki kham ia smat ba ki ia ioh bam mo !

Khun : Pa Pa
 Kpa : Oi khun ?
 Khun : Phim ia pynbeit jingiathuhkhana noh ha iingmane balei lyngba ka T.V ?
 Kpa : Balei ? Me kren lamwir lei kumta ?
 Khun : Ba kin ia kham bun briew keiñ.
 Kpa : Kham bun briew ! Bun briew kumno ?
 Khun : Phim ioh i seh tang shu ong "Peit T.V." la shlei u briew uba kwah peit.

Khun : Pa Pa
 Kpa : Balei pat khun ?
 Khun : Ki ia ong baroh baroh ba ngim dei ban iaid miet ba bun palat ki 'riewsniew ?
 Kpa : Hooið keiñ me. Kan leit shngaiñ shuh shano ban iaid miet ha kine ki por kiba mynta.
 Khun : Shu buh lada baroh baroh ma ngi kiba bha ngi ia iaid noh mynmiet, ngim la ia bun ma ngi kiba bha ban ia kiba sniew bad haba kumta kam la shngaiñ ka iaid ka ieng ?

J I S U N G A I E I T

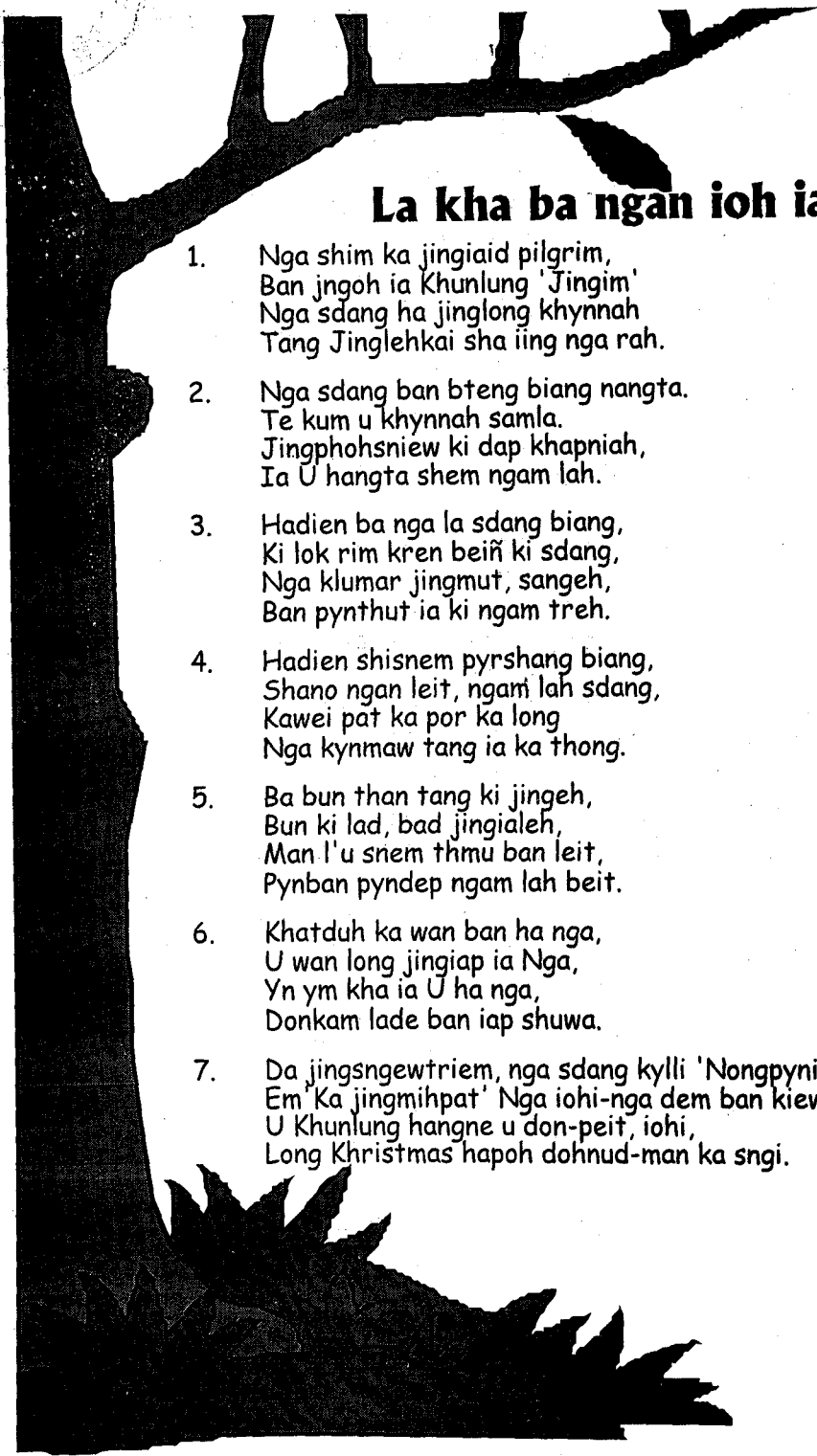
Nga la jngai na U Blei,
Ngop ha pop ka pyrthei,
U khring ia nga;
Nga la jot, nga la pei,
Ym don ban sngewsynei,
U shim ia nga:
La jingim nga rai kut,
Mat ia iap nga la mut,
Um shah ia nga;
Ba ngan im ei ma nga,
U shah iap ha diengphna,
Pynim ia nga.

Haba ia U ngam ieit,
Pyrthei pynban nga jied,
Isynei ia nga;
Ha ka jingiaid ba jngai,
Bunsien shawei nga phai,
Kyrshan ia nga:
Ia U bunsien nga len,
Ha pyrthei nga shah kren,
Um klet ia nga;
Katno sien nga leh pop.
Kajuh jingtlot nga ngop,
U map ia nga.

Ha jingpang bad shitom,
Ban pyntngen lok ngam don,
U shong bad nga;
Ha jynjar nga kum khñium,
Ba ka rben ka jingdum,
Syllok ia nga:
La nga im la nga iap,
Kular ban don ryngkat,
U bat ia nga;
Ia ka Bneng ba phyrnai,
Ha nga kular ban ai,
U IEIT ia nga.

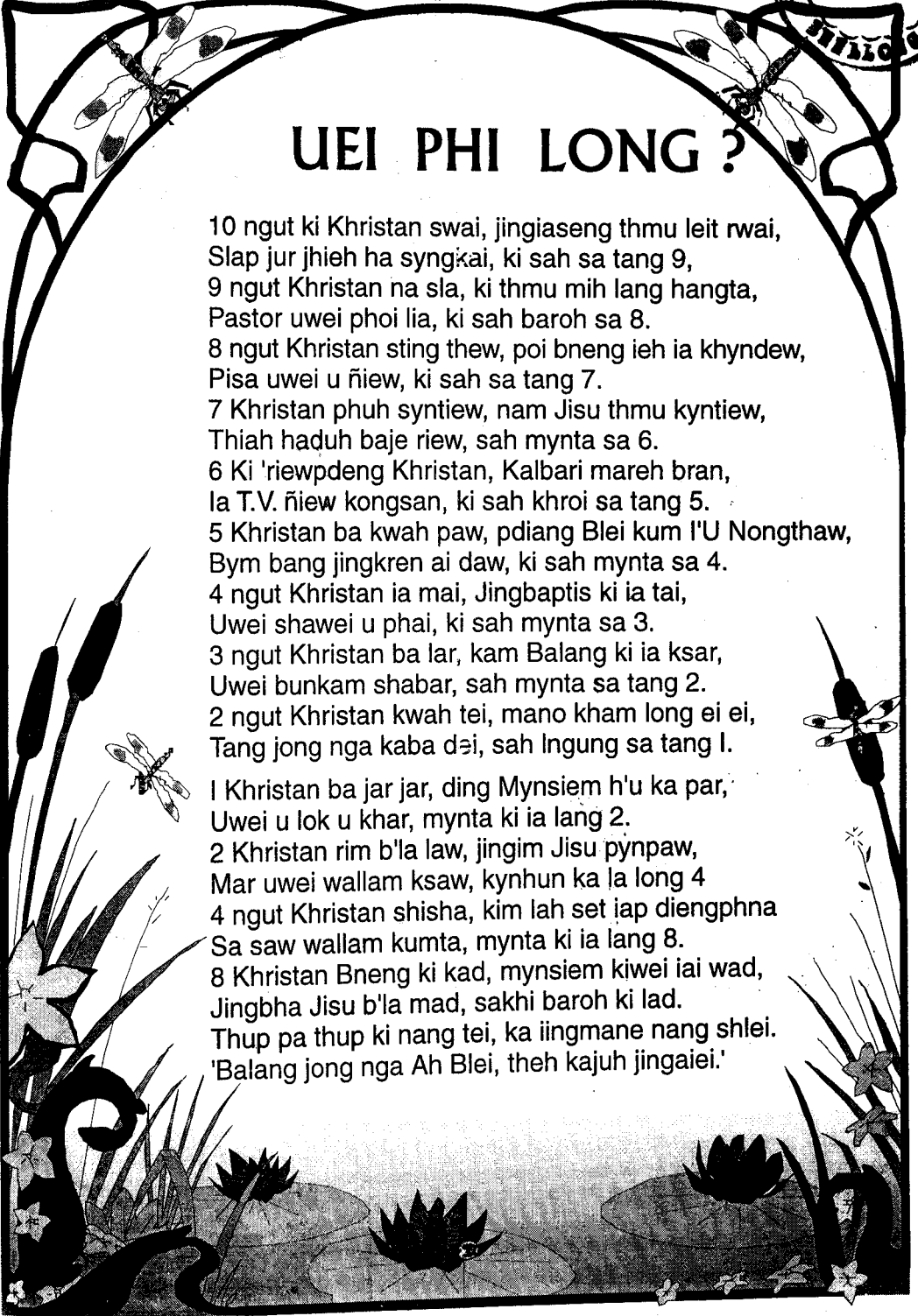
Lok hangno sha ngan ioh,
Kum Jisu bym iehnoh ?
Ngan neh ha U;
Jingieit phylla nga mad,
Na U ngam dei ban khlad,
Nga ieit ia U:

Jisu nga IEIT ia Me.

La kha ba ngan ioh iap

1. Nga shim ka jingiaid pilgrim,
Ban jngoh ia Khunlung 'Jingim'
Nga sdang ha jinglong khynnah
Tang Jinglehkai sha iing nga rah.
2. Nga sdang ban bteng biang nangta.
Te kum u khynnah samla.
Jingphohsniew ki dap khapniah,
Ia U hangta shem ngam lah.
3. Hadien ba nga la sdang biang,
Ki lok rim kren bein ki sdang,
Nga klumar jingmut, sangeh,
Ban pynthut ia ki ngam treh.
4. Hadien shisnem pyrshang biang,
Shano ngan leit, ngam lah sdang,
Kawei pat ka por ka long
Nga kynmaw tang ia ka thong.
5. Ba bun than tang ki jingeh,
Bun ki lad, bad jingialeh,
Man l'u snem thmu ban leit,
Pynban pyndep ngam lah beit.
6. Khatduh ka wan ban ha nga,
U wan long jingiap ia Nga,
Yn ym kha ia U ha nga,
Donkam lade ban iap shuwa.
7. Da jingsngewtriem, nga sdang kylli 'Nongpyniap briew ?'
Em 'Ka jingmihpat' Nga iohi-nga dem ban kiew.
U Khunlung hangne u don-peit, iohi,
Long Khristmas hapoh dohnud-man ka sngi.

UEI PHI LONG ?

10 ngut ki Khristan swai, jingiaseng thmu leit rwai,
Slap jur jhieh ha syngkai, ki sah sa tang 9,
9 ngut Khristan na sla, ki thmu mih lang hangta,
Pastor uwei phoi lia, ki sah baroh sa 8.
8 ngut Khristan sting thew, poi bneng ieh ia khyndew,
Pisa uwei u ñiew, ki sah sa tang 7.
7 Khristan phuh syntiew, nam Jisu thmu kyntiew,
Thiah haduh baje riew, sah mynta sa 6.
6 Ki 'riewpdeng Khristan, Kalbari mareh bran,
la T.V. ñiew kongsan, ki sah khroi sa tang 5.
5 Khristan ba kwah paw, pdiang Blei kum l'U Nongthaw,
Bym bang jingkren ai daw, ki sah mynta sa 4.
4 ngut Khristan ia mai, Jingbaptis ki ia tai,
Uwei shawei u phai, ki sah mynta sa 3.
3 ngut Khristan ba lar, kam Balang ki ia ksar,
Uwei bunkam shabar, sah mynta sa tang 2.
2 ngut Khristan kwah tei, mano kham long ei ei,
Tang jong nga kaba dāi, sah lngung sa tang 1.
1 Khristan ba jar jar, ding Mynsiem h'u ka par,
Uwei u lok u khar, mynta ki ia lang 2.
2 Khristan rim b'la law, jingim Jisu pynpaw,
Mar uwei wallam ksaw, kynhun ka la long 4
4 ngut Khristan shisha, kim lah set lap diengphna
Sa saw wallam kumta, mynta ki ia lang 8.
8 Khristan Bneng ki kad, mynsiem kiwei iai wad,
Jingbha Jisu b'la mad, sakhi baroh ki lad.
Thup pa thup ki nang tei, ka iingmane nang shlei.
'Balang jong nga Ah Blei, theh kajuh jingaiei.'

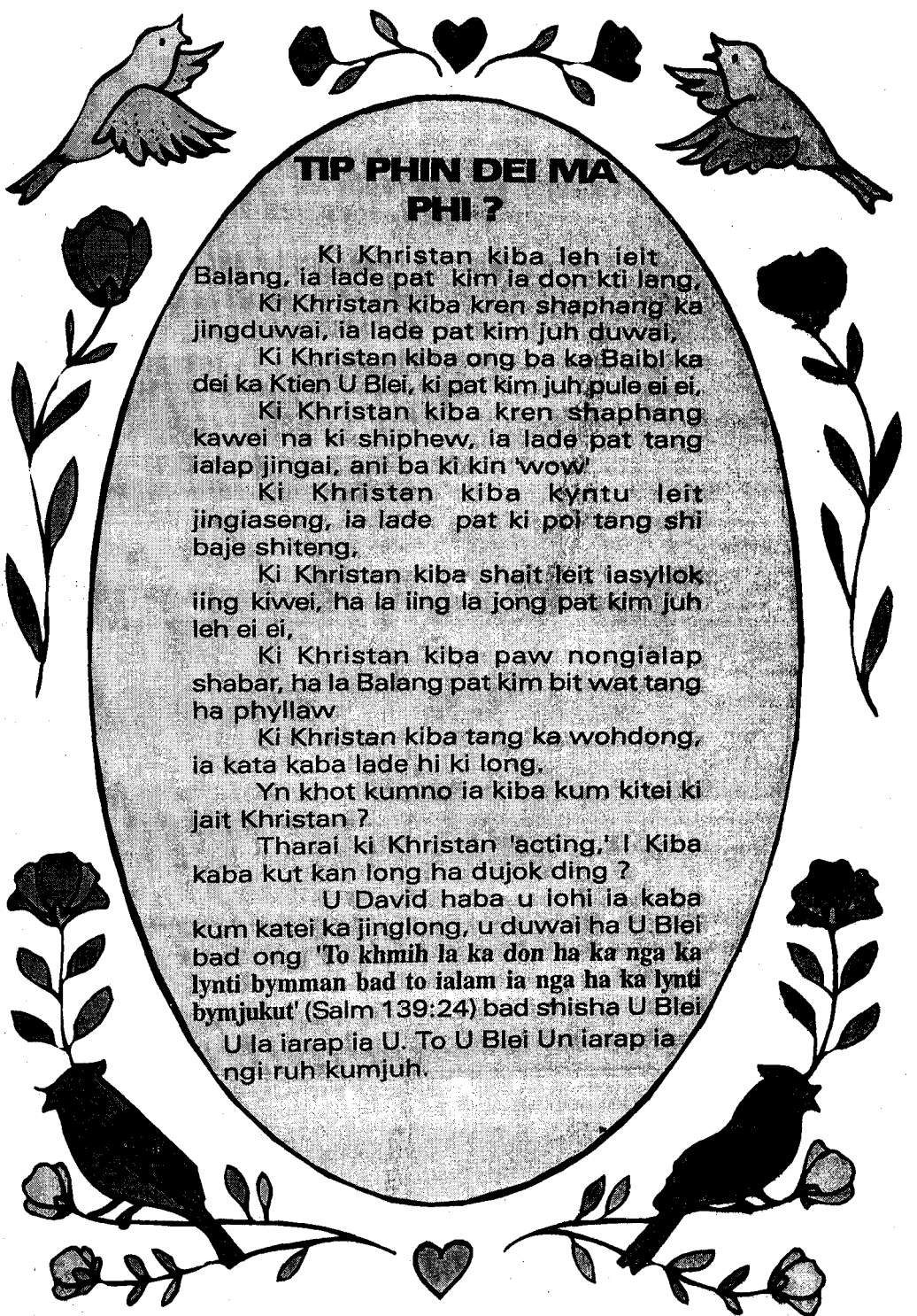
Kaei Sha Ka Jingim ?

*Dang ngir nga khie na, nga thiah da synñia, jongno bynta sha ?
Phang neng nga leit sha, sharum ruh nga tba, tip poi ma shata ?
Nga trei kane ia, nga kner ia kata; ki kam pyndep ma ?
Ka syep mih na khmat, ud ba jur ka thait, tip ka bun ka lait !*

*Jinglum ka mynta, shlei ka jingsuda, jur tang jingsawa,
Jingim jong u briew, long kum jingphohsniew, kyndit long syrngiew,
Nga beh lut pyrthei, katba peit ide; ngam ioh bat ei ei,
Jingim ba jyndong, simpyllieng bun rong, shiphang shah rah krong.*

*Lynti kum ka wah, tang khyndiat ka sah, rngat ha jingbymlah,
Ban poi sha duriaw, nga thrang nga ap kliaw, tip ngan lah jop thiaw?
Ah! U Blei babha, to shong sah bad nga, Me iap ha Diengphna,
Da dkut 'sai jingim, ngan ioh lait jingt看, Jisu U pynim.*

TIP PHIN DEI MA PHI ?

Ki Khristan kiba leh ielt
Balang, ia lade pat kim ia don kti lang.

Ki Khristan kiba kren shaphang ka
jingduwai, ia lade pat kim juh duwai,

Ki Khristan kiba ong ba ka Baibl ka
dei ka Ktien U Blei, ki pat kim juh pule ei ei.

Ki Khristan kiba kren shaphang
kawei na ki shiphew, ia lade pat tang
ialap jingai, ani ba ki kin 'wow'

Ki Khristan kiba kyntu leit
jingiaseng, ia lade pat ki poi tang shi
baje shiteng,

Ki Khristan kiba shait leit iasyllok
iing kiwei, ha la iing la jong pat kim juh
leh ei ei,

Ki Khristan kiba paw nongialap
shabar, ha la Balang pat kim bit wat tang
ha phyllaw

Ki Khristan kiba tang ka wohdong,
ia kata kaba lade hi ki long.

Yn khot kumno ia kiba kum kitei ki
jait Khristan ?

Tharai ki Khristan 'acting,' I Kiba
kaba kut kan long ha dujok ding ?

U David haba u lohi ia kaba
kum katei ka jinglong, u duwai ha U Blei
bad ong 'To khmih la ka don ha ka nga ka
lynti bymman bad to ialam ia nga ha ka lynti
bymjukut' (Salm 139:24) bad shisha U Blei

U la iarap ia U. To U Blei Un iarap ia
ngi ruh kumjuh.

U Khristan Khem Umsoh Jew

Napdeng kiba bun ki dur ba la wah ha ka kamra shongkai jong uwei u briew, kawei ka dur ia kaba la wah hamar pdeng jong kata ka kamra ka la long kaba kham phylla shibun eh, ba kat kiba rung ba mih na katei ka iing, kim lah khlem da iathuhkhana shaphang kata ka dur. U nongdro ia katei ka dur, u la dro nang katta katta ba haba peit ia katei ka dur mar ia rung ha ka kamra, iohi ia uwei u briew uba dem khohsiew ha madan bad uba duwai. Na katei ka dur lah ban iohi ia utei u briew ba u da iasaid jur bha ha khmat U Blei kat ban da dem khohsiew ha madan ha ki jingduwai. Hynrei ! ha ka jinglyngngoh kaba khraw - uwei pa uwei uba laid sha syndah katei ka dur ban peit bniah ia ka najan, u iohi pynban ba uta u briew u khlem da duwai hynrei u khem umsoh jew. Na jngai u i kumba u duwai hynrei ha jan iohi ba u khem umsoh jew.

Katei ka dur haneng ka ai ia ka dur jong kiba bun na ngi ki Khristan. Na jngai haba peit ia ngi lane haba nujor ia ka jingim tang na kiei iei kiba ngi pynpaw shabar, kiwei ki iohi ia ngi ba ngi long ki Khristan kiba da im Khristan shisha katba ha ka jingshisha ngi khlem da long kumba kiwei ki iohi. (Ngam ong ia kito kiba da im shisha kum ki Khristan) Kiba

bun hi na ngi ngi i-paw 'riewblei, i-shem mynsiem, i-kitkhia ha ki kam Balang katba ha ka jingim barieh ha ka jingiadei bad U Blei ngim don tynrai ei ei. Ngim ju duwai, ngim pule Baibl kumba ngi batai ia kiwei ba kin pule bad ngim im ruh ka jingim kaba U Blei U dawa ia ngi ban im. Bad shisha lada kito kiba iohi ia ka jingim ka jong ngi nabar kin tip ia ka jingim barieh ka jong ngi, khlem pep kin kyndit tynggeh, namar kaei kaba ngi long ka ia pyrshah na kaei kaba ki iohi.

Ban pynpaw ia ka jingim U Khrist shabar ha kiwei pat, ka long kaba dei eh bad ka Ktien U Blei ruh ka hikai kumta, hynrei ban shu pynpaw jubor bad leh mynleh pat ia kaei kaba ngi khlem da don ha lade, ka don ka jingma kaba khraw. Ka pyniap ia ngi hi shimet bad ia kiwei ruh kumjuh. Ka juk te kaba ngi im ka dei ka juk leh tynneng la jan ha ki bynta baroh hynrei ngi kum ki Khristan kiba dei ban pynpaw ia ka jingim U Jisu Khrist ha kane ka pyrthei kaba la jot, to ngin da iit bha ialade ba ngin da don ka tynrai kaba shisha - lym kumta ngin jia long tang kum katei ka dur - kaba paw riwduwai shabar katba ha ka jingshisha ngi lapmiet ka khem umsoh jew.

"Ka channel kaba 23"

Ngi im ha ki sngi kiba ka jingroi jong ka jingpyni TV ka la stet haduh katta katta. Ka programme TV kaba nyngkong eh kaba la poi sha Shillong ka dei ha u bnai September 1982 ha kaba dang don tang kawei ka channel ban peit, katta ruh tang ka programme na ri India. hynrei mynta pat, lah ban ioh lut ia ka pyrthei baroh tang da kaba nion ia u remote. Uwei u 'riewngeit uba la ngam ha ka peit TV than, u la thoh ia ka jingrwai shaphang ka TV bad namar ba u thoh ha ka ktien phareng, la shu pynmih hi kumba ka long.

THE 23RD CHANNEL

*The TV is my shepherd, I shall want.
It makes me to lie down on the sofa,
It leads me away from the scriptures,
It destroys my soul.
It leads me in the path of sex and violence,
For the sponsor's sake.
Yea though I walk in the shadow
Of my Christian responsibilities,
There will be no interruption,
for the TV is with me, it's,
Cable and remote, they control me,
It prepares a commercial
Before me in the presence of worldliness,
It anoints my head with humanism,
My covering runneth over.
Surely laziness and ignorance
shall follow me all the days of my life,
and I shall dwell in the house
Watching TV forever.*

Uta u bym suidñiew ban pule ia ka Baibl, un ym
suidñiew ruh la u im Khristan ne em.

KA BOR U SHI NUMBER

Ha ka 10th June, Bilat da ka 91 la 90 ka ja u Oliver Cromwell kum khlieh duh uba la kylla Sorkar.

Ka jylla Texas ka ri Union of U.S.A. tang Hannagan ha ka snem ha kaba ia ki Independ-laitluid na ka jingsynshar jied badno kin pyniasoh, ka jingiakhaid 26 la 26 dorbar tang I minit shuwa ba yn khang noh ia ka jingiathep vote.

Ka synshar paitbah ba lai jong ka ri France (3rd French Report) ka jia namar ka rai ha ka jingiathep vote 353 la 352 ha ka iing dorbar kaba don 706 ngut ki dkhot, tang namar ba uwei u dkhot uba kyrshan ia ka synshar Syiem um shim la lah ban poi ban thep vote namar ka jingsuh kpoh kaba jur ha kata ka sngi.

Ia u John Quincy Adams la jied kum u President ka ri Amerika ha ka snem 1824 da ka vote u General Stephen ha ka House of Representatives uba ju long barobor uba ju kyrshan ia u Andrew Jackson, hynrei ha ha kane ka kynti u la jied ia u .

Tang uwei u lurshai, u khun jong ka step napdeng ki hajar ki angel, uba la laleh pyrshah ia U Blei, kat ban pynkhynniuh ia ka khyndew bad pynkhih ia ki hima (Isa 14:16) haduh ba jia ka kharai kaba khraw kaba pyniakhlad ia u briew bad U Blei.

Kumta ruh U KHRIST haba la knia ainguh ia U tang shisien U la bah noh ia ki pop kiba bun (Heb 9:2) "*Ka bainong ka (ym 'ki') pop ka long ka jinglap, hynrei ka (ym 'ki') jingaiei U Blei ka long ka jingim bymjukut da U Khrist Jisu Uba U Trai jong ngi*". (Rom 6:23)

Tang uwei u Number ha ka jingim - U Jisu Khrist.

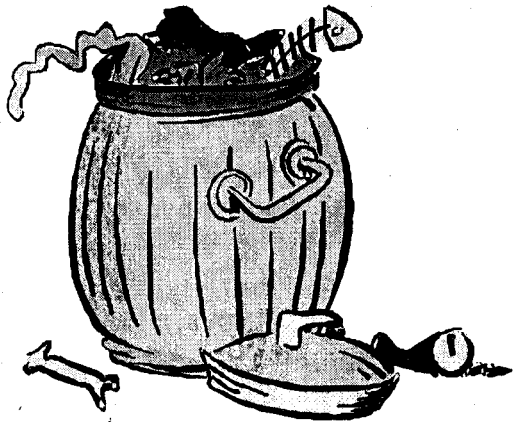

1645 ka iing dorbar ka ri jingiathep vote ka la jied u rangbah shipai ba ha long u khlieh duh jong ka

America ka la rung ha ka namar ba u Edward 1845. Ha kane ka snem ent States kiba dang ka ri Bilat, la ai lad ba kin U Edward u la pynpra la haba u la poi ha ka iing

~~KI KHRISTIAN RUNG DUSTBIN~~

Nga la dei laid lynti na kawei ka jaka theh ñiut (dustbin). Hangta nga lah ban iohi ia bun tylli ki ksew kiba ia wad jingbam. Ki ksew kiba i-jakhlia, i-raikhoh, mih khaid, mih 'niangtruh ka met etc etc kiba imat kim don sem ban shong, bam ban bam bad kynrad ban sumar hynrei kiba shu shang na kawei ka jaka sha kawei pat ban pynkdang ia lade. Ñiuma ngam da sngewppher ia kane namar dang shitaiew mynshuwa nga shem ba wat ki dkhar *refugee* ruh ki ia wad jingbam ha kawei ka jaka thehñiut ha iew Mawlong.

Hapdeng kine ki ksew, kumno re kumno nga la iohi ia uwei u ksew suri uba heh, sngaid bad lieh sada bha, ba la pynkup jaiñ ha ka met bad teh ribon saw ruh na ryndang uba ngam artatien u dei u jong ki 'riewdonburom kiba sah shajan shata. Une ruh tip kumno u don lang hangta ha dustbin ban iawad jingbam lang bad kitei ki ksew shang shnong. Haba nga peit ia une u ksew nga i sam rkhe katta katta ba ha ka riam kaba jwaiñ bad ka dur kaba bha-ksew bha pynban une ruh hangta lang bad kitei ki ksew jaboh ban ia knieh jingbam. Imat u klet noh ba u dei u ksew uba itynnad, ba la ri bad bsa da ki kynrad ki jong u, u ksew ubym dei wat ban laid najan kata ka dustbin hynrei uba la bit hi wat ban ia shong syaid ding lang bad la u kynrad hapoh iing. Nga sngew kat ban ong ia uta u ksew 'Hei ksew ! Me klet noh seh ba me dei u ksew suri uba heh, uba sngaid bad uba itynnad ? Balei kumne ? Mem don seh la ka iing ban shong bad ka bam ban bam ba me wan lang sa hangne ? Me mut ban ia pyrthuh lang bad kine ki ksew shang shnong ? Ym dei me ia me, mih noh nangne, kane kam dei ka jaka ka jong me'.

Haba nga peit ia une u ksew ka wan shat ha ka jingpyrkhat ka jong nga ia ngi ki Khristan. Don napdeng jong ngi ki Khristan kiba i donburom, i donkyrdan, i 'riewblei bad i kynja mynsiem hynrei kiba myllen pat ha kiei kiei ki kam jakhlia jong kane ka pyrthei. Kumba long utei u ksew suri ki klet noh ia lade ba ki dei ban im ka jingim kaba khuid hynrei ki ia pyrthuh bad ia im lang kum kiwei ki bym pat long Khristan ha ki dustbin jong kane ka pyrthei Don ki Khristan kiba rung sha ki dukan thoh team, iing *cinema*, dukan die kyiad, ki iing khalai, ki iing shad iing kmen etc etc thik kum kibym dei ki Khristan. La ha ki shisha kim sngew ei ei ia lade pynban ha kiba peit ia i thamula katta katta kumba i ma nga ia utei u ksew suri. Ki long ki Khristan rung dustbin.

Ia utei u ksew ñiuma, yn ym lah lehse mano mano ruh ban iasyllok pynbeit bad u ba un ym don shuh hangta ha dustbin namar u long tang u ksew. Te hynrei, ngi kiba pule ia ine i jingthoh, kiba long ki 'riewtipbriew tipblei hooi ki Khristan, to, ngin shim jinghikai na katei ka jingjia, ngin mih noh na ki dustbin ba har rukom ka jingim jong ngi bad ngin don noh ha ka jaka kaba dei.

KA TDEM !! KA TDEM !!

Ki don ki jait Balang kiba ñiew ba ka jingdih sikret ka long ka pop. Ha ngi kum ka Balang Presbyterian, la ngim pdiang lut ia kane namar ba ka Baibl kam shim thoh shai kumta, pynban ngi iamynjur lang ba kawei na ki daw jong ka jingpang ha ki briew ka dei na ka jingdih sikret. (kata u nongdih, kumjuh ruh kibym dih hynrei kiba ring ia ka tdem kaba mih na u nongdih).

Ka World Health Organisation ka la shim ia ka 31. 5. 2000 kum ka sngi jong ka jingialeh pyrshah ia ka jingdih sikret/jingbam duma (Anti-To-bacco day). Bad ki Taxi baroh ha Shillong naduh katei ka sngi ki don ki jingthoh 'No Smoking' ha ki, wat la ki dang don bun ki nongshong kali bad wat ki driver hi ki bym pat burom ia kane.

Ine harum i long i jingthoh ba la sam paitbah, iba lah lehse ban iarap pynpyrkhat ia kiba dih sikret/bam duma (*La pynmih ha ka ktien phareng kumba ka long*).

GOOD NEWS TO ALL SMOKERS

The Pragon Tobacco Corporation, on it's Golden Anniversary, wishes to invite smoker of all ages to join it's biggest anniversary Sweepstakes ever, where every smoker is a sure winner.

All smokers have a chance to win the following prizes:

First Prize : A brand new Lung Cancer, Heart attack, hypertension, Peptic Ulcer, Chronic bronchitis, and Gangrene.

Second Prize : Asthma, Emphysema, Bladder, Cancer, Still birth, Oral Cancer and Throat Cancer.

Third Prize : Migraine, Paralysis, Hepatitis, Gingivitis, Rheumatic Heart Diseases and Poisoning.

You can also have a chance to win consolation prize such as a Tartar deposit, bad breath, stained teeth, Appetite loss, Swelled gums and Pocket drainage.

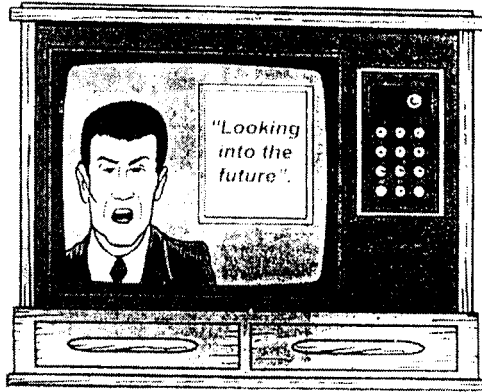
JOIN NOW !!!

Remember that the more stick you puff the more chances of winning.

Our fabulous prize are waiting for you!

THIS PROMO IS A LIMITED OFFER, SEE YOUR X-RAY RESULT FOR DETAILS.

Kaei Ka Ban Sa Jia Hapoh u 2050 ???

-Na ka bynta ki Samla

"Kane ka dei ka programme kaba kyrpang kaba wan sha phi na ka TV Station, channel kaba 6 bad u band uba 10. Ia kane ka programme ia khot ha ka ktien phareng ka "Looking Into The Future" ne "Ka Jingpeit ia ka ban sa wan". Ha kane ka janmiet ngin ia peit kaei ka ban sa jia ia ka met u bried hapoh 50 snem mynta."

Namar ka jingpeit TV than jong ki bried ha kine ki sngi, kan don ka jingktah ia ka met ka phad bad ia ka jingkoit jingkhiah. Hapoh ki 50 snem nangne kan don ka jingkylla kaba kham pher ruh ha ka jinglong ka imlang ka sahleng. To ngin ia peit kham bniah ia kane.

1. Namar ka jingpynlut kaba ym duna ia ka 3 kynta shi sngi ha kaba peit TV, ki programme bad jingpyni kiba khhstet, kin ktah ia ki khmat. Kumta ngin kham iohi ia shibun ki bried kiba shitom khmat ha shuwa ba kin kot sha ka 50 ne 60 snem.

2. Kawei pat ka jingjia ka ban sa jia, ka long ba kiba bun kiba sngap jingrwai bad kiba peit TV da kaba pynheh palat ia ka jingsawa, kin ioh ia ka jingshitom ki shkor. Kumta kan don ka jingkiew ha kiba kyllut hapoh kine ki snem.

3. Ka jingpeit palat ia ki TV programme bad ka jingbym long adkar ban jied ia ki programme kiba bha kan wallam ka jingkylla ha ka imlang ka sahleng. La kheiñ ba kumba ka long mynta, ha man ka film ne jingpyni dur, ka don ia kumno kumno kawei na kine ki jingpyni. 1. Ka jingpyniap ne jingiashoh (Violence). 2. Ka Jingleh awria ia ka met. 3. Ka jingpyndonkam ia ki 'tien sih 'tien sang, bad ki 'tien tad dor. Kumta lada ka rukom pyini bad ka rukom peit ki bried kan long kumba ka long mynta, hapoh ki sanphew snem kan don ka jingkiew ha ka liang ka jingiashoh iadat, kata ym tang ha lynti ha synkien, hynrei ha ki iing, ki skul bad

ha ki jingialang. Kan don ruh ka jinghiar ka longbriew manbriew, bad ka shongkha shongman kan long kaba synjor. Shuh shuh, ka jingpyndonkam ia ki 'tien sih 'tien sang kin kham iaid iew, bad pyndonkam ha lynti synkien kat haduh ba ka jingpyndonkam ia ki ktien kiba bha ki long ki sur ba thamula ia kiba sngap.

4. Kawei pat ka jingjia ka ban sa ioh hapoh kine ki snem, ka dei ka jinghiar ha ka koit ka khiah, namar ba ki briew ki shong bun kynta ha ki kamra ba dum, bad ring da ka juh ka lyer, kane kan ktah ia ka jingkoit jingkhiah jong kito kiba leh ia kane.

Hapdeng jong kitei ki jingiohi kiba pyndiaw, kine ki long pat ki jingai jingmut kiba lah ban iarap ia ka ioh ka kot bad kaba lah ban plie lad ia ki bym ioh kam ioh jam.

1. Plie ia ki dukan die iit khmat. Namar ka jingnang bun kiba pang khmat, ki dukan die iit kin long kiba iaid kam bha sa 50 snem nangne sha khmat.

2. Leit pule doctor khmat : Ki doctor khmat kin long kiba myntoi bha ha kitei ki por, kumta ka jingnang bun ki doctor khmat kan ym buh ia ki ia kano kano ka jingkyrdue ha kane ka liang.

3. Kaba buh Ambulance : Kumba ngi iohi mynta, la bun sa tang ki taxi, hynrei wat khuslai, ki ambulance ki kham donkam bha ha kitei ki sngi, namar ba kin kham bun ki jingmysaw bad jingpynkut ia kiba pang. Kane ka bussiness kan iaid kam bha wat ha ki jaka nongkyndong.

4. Ka jingpynmih Dictionary : Namar ki ktien kiba ju pyndonkam kin nang duh nang duh, ki dictionary thymmai na ka bynta ki ktien ba pyndonkam kin iaid iew bha wat ha ki skul ne college.

5. Sa kawei ioh ba kum klet. Kumba la ong na ba sdang, namar ka jingnang bun ki ban ioh jingshitom ha ki shkor, ka jingleit pule doctor ha ka liang ka ENT bad khamtam ha ka EAR Specialist kan long kaba kham myntoi, te lada ym ioh lad, lehse kaba plie ia ka dukan die ia ki hearing aids kan long kaba iohnong bha, tangba da kynmaw ban die ruh bad ki battery kiba kham neh slem.

Tang katne shuwa, kane ka dei ka "Looking Into The Future Programme". Lada phi don kano kano ka jingkynthoh ne jingai jingmut sngewbha sa thoh sha ka "Looking into the Future" Channel 6 Band 10.

NGI PYNIOHTHIAN NE NGI PYNDUWAI ?

U nongiathukkhana bad u dribar ki iap. U nongiathukkhana sha dujok bad u dribar sha Bneng. 'Balei' la ujur u nongiathukkhana 'la nga sha dujok bad ia u dribar pat sha Bneng?' 'Oh' ong ka jubab. 'Haba me me iathukkhana ki briew ki iohthiah. katba haba une u dribar pat u niah. kiba shong ki duwai'.

Ngì pyniohthiah ne ngì pynduwai ia kiwei ?

HATO NGI IA BEH THAPBALIEH ?

U khynnah rit u ialeh kai ha madan phlang, bad kynsan

kynsan u iohi ia i thapbalieh iba her na uwei u syntiew sha uwei pat. U la ibang shikatdei eh ia ki rong ba bun bad ba itynnad. U la pyrkhat 'Ah ba ngan da ioh ia i te nga la ioh lut ia ki rong baroh'.

Khlem da pynslem shuh u mareh ban kem ia ita i thapbalieh. U da ialeh tynggeh bad khatduh ha ka jingsngewhun kaba khraw, u la kynrup ia i ha la ki kti; u la plied ban peit, pynban, wa! da tang i khniang rit iba stait bad isait met. Im don jingim shuh, kita ki rong kiba itynnad ki la shu bit shane shatai ha ka kti ka jong u. U peit ia ita i thapbalieh

iba la iap, u phai ruh sha la ka jingim u shem ba u la trei minot lehnohei.

Kam long kumta ruh bad kiba bun na ngi ? Ngim im sngi bad pynlut ban beh ia ki thapbalieh kiba itynnad kiba bun rong ? Pynban haba ngi ioh hato ki ai jinghun ? Hato ngi ioh bat ei ei wat haba ngi la ioh lut ? Ka Ktien U Blei ka ong '*Phi wat ieit ia ka pyrthei lymne ia kita kiei ruh kiba ha ka. Naba baroh kiba ha kata ka pyrthei, ka jingkwah brai ka doh, ka jingkwah brai jong ki khmat bad ka jingsarong thala shaphang ka jingim, kam long na u kpa hynrei na kata ka pyrthei ka long. Bad kata ka pyrthei ka iaid jah. noh bad kata ka jingkwah brai jong ka. Hynrei uta uba leh ia ka mon U Blei U iai sah bymjukut:*' (1Ioannis 2:15)

KATNO KHRAW KA JINGNGEIT !

Uwei u khynnah rit u la shah lymbup ha ka truck bad la donkam ban ot noh ia ka kti kamon ka jong u ban pyllait im ia u. Une u khynnah u la kwah katta katta ban peit ia kata ka kti ba la shah ot, hynrei ki doktor ki ong ba ia kaba kum kata kim lah ban shah. Hadien ka jingia kyrpad kaba la ktah ruh ia ka kot ka khiah jong uta u khynnah, ki doktor ki la shah kyrpang ia u ban peit ia kata ka kti. Une u khynnah mar ia ioh ia kata ka kti, u syrpuu ia ka bad u ong 'Khublei ko kti ba rit jong nga - Ngan sa ioh pat ha Bneng'.

Kaba katno khraw ka jingngeit!

KHRISTAN 'batai' & KHRISTAN 'leh'

Uwei u lok u bym pat juh poi ha ka sorbah Calcutta, u la shem shitom ban lap ia ka ophis jong u paralok u jong u. Mar ia hiar na ka kali u la kylli noh na uwei u nongdie dukan uba don ha syndah ka jaka ba ka sangeh ka kali ba u shong. "Oh ! ka long kaba suk ban lap", la ong uta u nongdie dukan "laid nangne, leit beit, mar ia iaied phin poi haneng, khun sha kamon, nangta sa iaied ia i lynti iba narum khyndiat bad phin lap ia ka surok na shaphang kadiang sa bud beit ia kata ka surok kali."

Ar kynta uta u lok hadien ba u la iaied nangne, khun sha kamon bad phai sha kadiang kumba la batai, u la shem pynban ba u la jah lynti. Leit jia ryngkhat ba dei iaied uwei u tymmen, bad uta u lok u la kylli noh sa na uta u tymmen, 'Hep', la ong uta u tymmen "Nga ruh nga mut ban leit shata. Bud beit ia nga." Bad shisha ka la shim por tang shiphew minit ei ei ia uta u lok ban poi sha kata ka ophis.

Don bun ki lok kiba kylli ia ka lynti Bneng. Ban shu batai leh kumne bad leh kumtai kum ki Khristan ngi lah ban pynjah lynti pynban ia ki. Donkam ban da leh.

Ka pyrthei kam donkam ia ki 'Khristan batai' hynrei ia ki 'Khristan leh'.

U Paul u ong ia ki nong Korinth *'to long phi ki nongpyrthuh bud ia nga'* (I Kor 11:1) Um shim la shu batai ia ki ban leh kumne bad kumtai hynrei ban pyrthuh BUD ia u. Kata ka mut u la da leh shuwa ia lade. Phi nud ban ong ia kiwei kumba ong u Paul *'Pyrthuh bud ia nga'*? Kiba bun hi na ngi ngi ai daw ba ngi dang long ki briew. Ka daw kaba pynlong ia u Paul ban nud ban ong kumtei ka long namar ba u hi *'u la dep pyrthuh shuwa ia U Jisu Khrist'*, bad kumta um shim long tang u Khristan 'batai' hynrei u la long u Khristan 'leh'.

U Khristan uba kumno phi long ? U Khristan 'batai' ne u Khristan 'leh' ?

IENG JOIT BAD TO IAIED

U Tymmenbasan jong kawei ka Balang u pyni khyllew ha kat kiba leit jngoh ia ka iingmane kaba thymmai, ia ki jingpyndait kiba rem dor bad kiba itynnad bha ha ka sad jong kata ka iingmane, u da ong 'Ka Balang Khristan ha kine ki sngi kam lah shuh ban ong, Rupa bad ka ksiar ngam don'. Uwei na kita ki nongleit jngoh u la jubab 'Hooiid, kam lah pat ruh ban ong, leng joit bad to iaied'.

Kaei kaba ka Balang ka kham donkam ha kine ki sngi kam dei ka spah hynrei ka bor.

BUNKAM KA TAR KOT

Pyrta u kpa ia la u aiu?'

'Nga bunkam' jubab u napoh ka kamra.

U kpa uba la jubab, u la peit tuh na u khun jong u, u aiu? Uta u khynnah u tar kot bad u pynsaphriang Ngi sngewbunkam bad haba la dawa ia ngi.

Hato ngi da bunkam shisha ne ngi bunkam ia ka kam kai ? lit bniah ioh ngi bunkam ka tar kot !!

khun... 'Khun... Phi leh

khun uba dang 3 snem

sngewphylla ia kata ka thliew jingkhaw aiu uta bunkam. Phi tip u iohi lyngkhot lyngkhai ia ki ha madan.

ngi ai daw ruh kumta

KA SHATRI PHRA NAR BA LA KHUID RONG

Ka la don kawei ka briew kaba la sah ha kawei ka bynta jong ka ri Scotland, sha kaba ka Syiem Victoria ka juh smat ban leit kai ha ki shuti lyiur. Kane ka briew kam ithuh satia ia kane ka Syiem. Ha kawei ka sngi ba slap jur ka Syiem ka la pan shatri kyliang na kane ka briew. Kane ka briew napdeng ki shatri kiba bun jaid ha iing, ka la jied ia kawei ka shatri phra nar kaba la rim bad khuid rong ia kaba kam juh pyndonkam shuh bad ai ia ka Syiem. Ha ka step kaba bud, la wan pynphai pat ia kata ka shatri-na iing syiem lem bad i shithi sngewnguh. Kata ka briew ka la dap da ka jingsngew lehraiñ ka bym lah ban batai bad ka la ong 'Ah! ban da nga la ai da ka shatri kaba bha tam ia ka Syiem'.

Ka long kaba myntoi ba ngin ai da kaba bha tam ka jong ngi sha U Blei. Balei ba ngin tyngkai ia kaba bha tam bad ban ai tang ia kaba la tam kyntait? Ngin sa babe ha kawei ka sngi ba ngim shim la ai ia kaba bha tam ka jong ngi sha U Blei.

PHIN NGEIT HA KA BOK ?

Uwei u tymmen uba don uwei u khun samla, u don ruh uwei u kulai u itynnad bha. Ha kawei ka sngi uta u kulai u la jah noh na la iing. Ki para marjan ki ia wan sngewlem ia uta u tymmen bad ong 'Phi te uba sniew bok'.

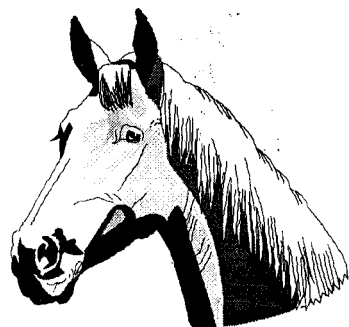
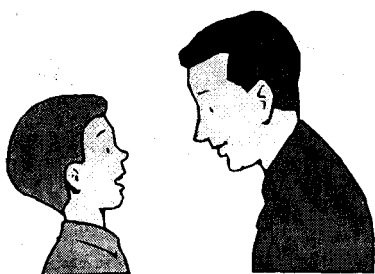
Shi taiew hadien, uta u kulai uba la jah u wan phai pat, u da wallam ryngkat bad u sa ia lai tylli kiwei pat ki kulai. Ki para marjan ki ia wan biang sha iing uta u tymmen bad ong 'Pleng phim dei uba sniew bok, Phi dei uba bha bok.'

Ar taiew hadien kata, katba u khun jong utei u tymmen u dang ai jingbam ia kitei ki kulai ha sem, kumno re kumno u la shah kynjat phak ha uwei na kitei ki kulai thymmai bad u la mynsaw jur. Ki para marjan ki ia wan biang sha uta u tymmen bad ong 'Phi dei uba sniew bok'.

Shi bnai hadien katei ka jingjia, ka la khie ka thma bad ka hukum na u syiem ka long ba baroh ki khun shynrang jong kata ka shnong ki dei ban leit ialeh thma. Baroh ki la leit lait noh u khun jong utei u tymmen, uba ki briew u syiem kim shim la treh ba un leit namar katei ka jingmysaw, Ki para marjan ki ia wan sa shisien sha iing utei u tymmen bad ki ia ong 'Ngi la bakla, pleng phi dei uba da bha bok eh'.

Ki jingjia ha ka jingim jong ngi--kiba at kiba them, kiba shai kiba miet, kiba sngewbha kiba sngewsih kim dei namar ki 'bha bok' bad ki 'sniew bok'. Phi ngeit ia kane ? Kum ki Khristan ka lynti kaba bha tam ka long ban shu pdiang lut ia ki baroh, khlem da kynnoh ia ka 'bok'.

U Blei Un iarap ia ngi...

U BAH MYNTOI BAD U 'IAR RYNGKUH

U Bah Myntoi u long u Khristan pynban uba don kawei ka jingmlien kaba sniew bad kata ka long ban pyniap bad bam doh ia kat ki syiar

ki paramarjan kiba wan rung ha compound iing jong u. U pynieng ia la ka ñia 'Nga khlem da leit tuh - ki wan aiti hi'.

Ha kawei ka Sngi U Blei, ha shuwa ba un mih ban leit kren sha iingmane, wan rung ryngkhat ha phyllaw iing, uwei u syiar ryngkuh uba heh bad uba i bang bam doh bha. Kumba u juh mlien, u khroh ia uta u syiar shapoh iing bad u teh ia u ha jingbuh um.

Ka bynta kaba u la pynkhreh baroh shi taiew ban kren ka long 'Men ym tuh', U la kren bha ia kata ka subject bad kiba bun na kita kiba wan jingiaseng ki la ioh mynsiem bad don ruh na ki kiba la shem ka jingkynduh.

Mar ia hiar na pulpit ban leit phai sha la iing, u Bah Myntoi u la kynmaw ia uta u 'iar ryngkuh. U la rung sha jingbuh um bad ha ka jingkyndit kaba khraw u shem ba uta u syiar um don shuh.

'Mano ba pyllait ia uto u syiar?' u la kynteit ia la ka lok.

'Men kpa' la jubab jai ka lok jong u, 'Nga la sngap bha ia ka jingkren ka jong phi bad ka la ktah jur ia ka mynsiem ka jong nga, kat haduh ba nga la kut jingmut ban im ia kaba phi phi ialap. Nga la pyllait noh ma nga ia uto u syiar, myntan mar ia wan phai na iingmane.'

'Bieit' la kynhied u Bah Myntoi 'Kato ka jingialap kam dei ia pha, ka dei ia kiwei'.

Ka Baibl ka ong'... *ioh ba kumno re kumno, ynda la lah ialap ha kiwei, ngan jia long ia lade ia uba la kyntait noh'* (1 Kor 9 : 27)

U Bah Myntoi u la ialap ia kaba um treh ban im... Ka lok jong u pat ka la im ia kaba kam nang ban ialap. Kumno pat shaphang jong phi bad jong nga?

Phi im ne em ia kaba phi kren ?

Ka long ka step Monday, u Khristan u ñiew ia ki pisa khutia kiba u conductor Bus u pynphai, ha kaba u shem ba u ioh tam San tyngka. Katba u dang shong ha kata ka Bus, bad ba u iai ñiew ia kita ki khutia, hapoh ka dohnud ka thnam ka jingialeh la un pynphai noh ne un bat ia ka. Jin haduh lai wat ka jingiatiplem ka ong pynphai noh, ia kaba u ialeh pyrshah bad pyrkat kam lei lei, sa rat ia San tyngka, Khadduh ka jingpañiaw kaba napoh ka jop bad joit u ieng bad leit sha u conductor 'Bah phi la kum ai tam ia nga San tyngka. Kane nga pynphai noh". Khlem da pynslem uta u conductor u jubab "Bah, nga don ha ka jingiaseng hynnin ha kaba phi kren ia ka subject 'Men ym tuh' Nga shu kwah ban tip la phi ki Khristan phi im ne em ia kaba phi kren".

Tip ngi im ne em ia kaba ngi kren? Kiwei ki khmih lynti kumta na ngi.

LABAN PRESBYTERIAN CHURCH

KA

PROGRAMME

SILVER JUBILEE CELEBRATION

(1977 - 2002)

'Ka Sur Ka Jingieit' Magazine, Tarik : 17th - 20th July, 2002

Nongkitkam

(Literature Committee)

Chairman	:	Tbn. R. M. Lyngdoh,
Vice Chairman	:	Mr. A. Kharmih
Secretary	:	Mr. D. S. Mawlong
Asstt. Secretary	:	Mr. W. R. Rani

Ki Dkhot ka Literature Committee (2002)

Baroh ki Nongkitkam ka Literature Committee, Tbn. T Kharbuli, Tbn. A. S. Majaw, Mr. A. M. Mawlong, Mr. S. L. Kharshiing, Ms. T. Rynjah, Mrs B. Ryngad, Secretary Evangelistic Committee, Secretary Mission Committee bad Rev. S. P. Dkhar, (*ex-officio member*)

Dkhot ka Silver Jubilee Sub-Committee

Tbn. T. Kharbuli, Tbn. A. S. Majaw, Tbn. R. M. Lyngdoh, Mr. A. Kharmih, Mr. W. R. Rani,
Miss T. Rynjah, Mr. D. S. Mawlong (*convenor*)

17th July, 2002 (Wednesday)

Por 11:30 A.M. Jaka : lingmane

Ka Jingplie ia ka jingrakhe Jubilee

Chairman	:	Tbn. R. M. Lyngdoh, <i>Chairman, Literature Committee</i>
K.H.B.		
Pulesdang & duwai	:	Mr. S. L. Kharshiing
Jingkren lamphrang	:	Tbn. T. Kharbuli
Jingplie ia ka Jubilee	:	Rev. S. P. Dkhar, <i>Pastor i/c</i>
K.H. B.		

Jingpynwai.

Tang shu wai na lingmane, kan don ka jingpyllait ia ka 25 tylli ki Baloon Jubilee ha phyllaw, da i Rev. S. P. Dkhar, Pastor i/c.

Kan bud sa kine ki programme, ha lingskul

(a) Essay Competition ia ki Samla

(b) Sit & Draw Competition ia ki Khyannah

18th July, 2002 (Thursday)

Por 5 : 30 P. M. Jaka : lingskul

Ka Skit competition halor ka Theme 'Ka Sur Ka Jingieit'

Chairman : Tbn. T. Kharbuli
K.H.B.
Compere : Mr. A. M. Mawlong
Nongshim bynta : 5 (san) tylli ki Group ba la pynbeit da ka Jingiaseng Samla
Judges : Tbn. R. G. Dkhar & Mr. P. Tariang

Jingpynwai

19th July, 2002 (Friday)

Por 5 : 30 P. M. Jaka : lingmane

Seminar 'Ka jingpynphriang ia ka Gospel lyngba ka thoh ka tar'

Chairman : Mr. A Kharmih, *Vice Chairman, Literature Committee*
K.H.B.
Pulesdang & duwai : Mrs. Ailynti Nongbri
Jingai Paper : Dr. H. Ghonglah
Jingiaphylliew jingmut lang
Jingkren pynkut : Nongai Paper
K.H.B.

Jingpynwai

20th July, 2002 (Saturday)

Por 11:30 A.M. Jaka : lingmane

Jingpynkut ia ka jingrakhe Jubilee

Chairman : Rev. S. P. Dkhar, *Pastor i/c*
K.H.B.
Pulesdang & duwai : Mr. Ksan K. Kharshiing
Jingkren lyngkot halor : Tbn. A. S. Majaw, *Editor, 'Ka Sur ka Jingieit,'*
ka Sur ka Jingieit
Jingkren : Chief Guest, Rev. I. Kharkongor, *Moderator, KJP Synod*
Jingpyllait ia ka Souvenir : Guest of Honour Rev. B. C. Lyngdoh
Jingsam ia ki Souvenir bad prize ia kiba jop Tbn. K. M. Dkhar, *ha ka competition.*
K.H.B.

Jingpynwai

Kan don ka jingot ia u Cake Jubilee da i Rev S. P. Dkhar, Pastor i/c bad ka jingiadih sha sngewbha ha iingskul.

Tbn. R. M. Lyngdoh
Chairman

Literature Committee

D. S. Mawlong
Secretary

Literature Committee

KYRTENG KI DONORS KIBA LA BYNRAP IA KI JINGLUT
HA KABA PRINT IA KANE KA SOUVENIR

<u>Sl. No.</u>	<u>K yrteng</u>
01.	Rev S P Dkhar
02.	Tbn. Dr. G Rangad
03.	Kong Salemfart Khonglah
04.	Kong Jorna Chynret
05.	Mr & Mrs D R Myrthong
06.	Kong Maxelty Marbaniang
07.	Mr & Mrs B G Kharkongor
08.	Kong Samson Lyngdoh
09.	Mr Stalin Lyngdoh
10.	Kong Percy Kharshliing
11.	Mr D S Kharsyntiew
12.	Mr & Mrs Ailitingwell Lyngkhol
13.	Kong Itinoris Sohtun
14.	Mr Batlang S Sohliya
15.	Mrs Amebada Sohliya
16.	Mr & Mrs O D U Iqdia
17.	Kong Hemprobha Kharbuki
18.	Kong Beneres Ryn jah
19.	Mr W. S. Ryndem
20.	Kong Iestina Nonglalt
21.	Mr. D. S. Nongbri
22.	Mr. G. G. Rueben
23.	Mr. R. Timung
24.	Tbn. & Mrs. K. M. Dkhar
25.	Mr. H. Dkhar
26.	Mr. Benjalist Lyngdoh

La pynmih da ka Balang Presbyterian Laban